

Розділ 10.

Проектно-модульна організація діяльності районного методичного кабінету

10.1. ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ

Розбудова системи загальної середньої освіти адміністративного району як суб'єкта гарантій конституційного права громадян на освіту, яка розгорнулася у Ставищенському районі Київської області відповідно до програми роботи експериментального педагогічного майданчика МО України, потребувала реформування діяльності районної методичної служби.

Як уже неодноразово вказувалося, головною особливістю сучасного освітнього процесу є те, що він відбувається в умовах динамічного зовнішнього і внутрішнього середовища, яке постійно змінюється за нелінійними законами. Тому застосовувати традиційні підходи не завжди доцільно, адже вони спрацюють лише тоді, коли система повністю забезпечена ресурсами і перебуває у рівноважному стаціонарному стані. Ця управлінська проблема є глобальною і характерна для всіх постіндустріальних інформаційних суспільств. Тому й не дивно, що більшість країн світу наприкінці ХХ століття здійснила ряд освітніх реформ.

Але висновки експертів, як національних, так і зарубіжних, свідчать про те, що реформи відбувалися на рівні змін структури освітніх систем і практично не торкнулися безпосередньо спільної діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу. Тобто не змінювалась «клітина» або «вузол» (у термінах теорії БМ-систем) освітнього процесу, який окреслюється діяльністю учня, вчителя, батька та суспільства. Тому власну спробу модернізації освітньої системи району ми розпочали з вивчення того, яких саме ресурсів та законів самоорганізації не вистачає безпосереднім суб'єктам освітнього процесу для поліпшення результатів діяльності.

Виявилось, що передусім потрібно:

1. Створити механізми постійного забезпечення вчителя соціально-психолого-педагогічною інформацією про дитину.

2. Оперативно інформувати вчителя про досягнення сучасної педагогічної та психологічної науки і практики.

3. Навчити вчителя використовувати сучасні особистісно зорієнтовані педагогічні технології.

В умовах кардинальних перетворень район-

ний методичний кабінет не зміг залишатися в старому вигляді, адже його можливості обмежувалися лише здатністю обслуговувати стабільні освітні системи, які не змінюються протягом тривалого часу. Саме тому роботу Ставищенського районного методичного кабінету у вересні 1999 року було реорганізовано на засадах концепції проектно-модульної організації освітніх систем (див. п.5.1).

З цією метою було змінено структуру РМК шляхом створення чотирьох структурних підрозділів — функціональних модулів. Роль таких модулів стали виконувати чотири центри:

- центр соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу;
- центр логопедичної допомоги;
- методичний центр;
- інформаційний центр.

Необхідність створення таких центрів у структурі районного методичного кабінету зумовлена також і обмеженістю ресурсної бази в сільських регіонах. По-перше, не можна вважати раціональним використання як фінансових, так і кадрових ресурсів утримання в кожній сільській школі посади соціолога, логопеда, психолога або ж, наприклад, організацію підписки повного набору педагогічної періодики. Краще мати консультативні та координаційні територіальні центри, які зможуть на високому професійному рівні надавати такі потрібні сьогодні школам послуги (інколи навіть за певну плату). З розвитком інформаційних комп'ютерних мереж саме так і будуть розвиватися сервісні служби в освіті. Але вже й сьогодні можна, наприклад, втілювати ідеї мереж для інформаційного забезпечення навчальних закладів через систему факсимільного зв'язку, що, між іншим, досить вигідно в межах одного адміністративного району. Можна також організувати випуск періодичних інформаційно-методичних вісників та методичних серій тощо.

По-друге, утримання територіальних центрів як окремих установ вимагає значних витрат. Крім того, центри районного методичного кабінету, за потреби на власній базі можуть створювати додаткові органи і започатковувати виконання нових функцій. Так, центр соціально-педагогічної діагностики і моніторингу може на певний період (кінець навчального року) створити Центр тестування для здійснення незалежної оцінки рівня знань

учнів, видавати бажаним випускникам шкіл відповідні сертифікати, які будуть враховуватись під час вступу до окремих вищих навчальних закладів (відповідно до угод з ними) тощо. Для розвитку центрів доцільно використовувати як бюджетні, так і позабюджетні кошти.

Уже через чотири роки реформований таким чином Ставищенський РМК став призером обласного етапу Всеукраїнського конкурсу районних (міських) методичних кабінетів (2003 р.), а в педагогічній періодиці з'явилися позитивні відгуки про його роботу протягом останніх років. Основні організаційно-педагогічні засади діяльності Ставищенського РМК розкрито в роботах автора [222, 241, 245, 247, 249].

Нормативно-правовою базою діяльності Ставищенського районного методичного кабінету та його центрів є відповідні положення, які подано нижче. Організаційне забезпечення їхньої діяльності знайшло своє відображення в наказах відділу освіти та районного методичного кабінету.

10.2. НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ РМК

10.2.1. Положення про районний методичний кабінет відділу освіти Ставищенської районної державної адміністрації

1. Загальні положення.

1.1. Районний методичний кабінет (РМК) — є структурним підрозділом відділу освіти, який здійснює навчально-методичне забезпечення дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти дітей, підлітків і молоді району, організацію вдосконалення відповідної фахової освіти і кваліфікації педагогічних та керівних працівників навчально-виховних закладів району.

1.2. У своїй діяльності РМК керується Конституцією України, Законом України «Про освіту», «Положенням про районний (міський) методичний кабінет», затвердженим наказом Міністерства освіти України від 18.03.1997 р. № 72 та цим Положенням.

1.3. Засновником районного методичного кабінету є Ставищенська районна рада. Відділ освіти районної державної адміністрації як уповноважений засновником орган здійснює загальне керівництво, фінансування, матеріально-технічне забезпечення та господарське обслуговування РМК.

1.4. Районний методичний кабінет є юридичною особою, має печатку, штамп, бланк зі своєю назвою, рахунки в установах банку.

2. Головні завдання та напрями діяльності

2.1. Виявлення рівня забезпечення психолого-педагогічних умов ефективної організації навчально-виховного процесу в дошкільних, середніх загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах та здійснення заходів щодо їх поліпшення; ор-

ганізація психологічної та логопедичної допомоги дітям, та консультування педагогів і батьків.

2.2. Вивчення стану викладання предметів та рівня знань, умінь і практичних навичок учнів навчальних закладів відповідно до державних стандартів та нормативів.

2.3. Розробка, апробація та впровадження освітніх технологій і систем, перспективного педагогічного досвіду та досягнень науки в дошкільних, середніх загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладах, поліпшення на цій основі управління ними та організації методичної роботи.

2.4. Вивчення стану методичної роботи в навчальних закладах, науково-методичне консультування та координація діяльності методичних кабінетів дошкільних, середніх загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів.

2.5. Організація діяльності наукових товариств учнів та їхніх осередків у навчальних закладах; підготовка та проведення олімпіад з базових дисциплін, різноманітних учнівських конференцій, турнірів та свят.

2.6. Вивчення рівня освітньо-кваліфікаційного забезпечення навчально-виховного процесу, здійснення заходів та створення організаційних умов для безперервного фахового вдосконалення педагогічних і керівних працівників освіти, підвищення їхньої кваліфікації.

2.7. Організація та координація роботи районних методичних об'єднань, творчих та робочих груп, шкіл педагогічної майстерності тощо.

2.8. Організація й проведення представницьких педагогічних заходів: педагогічних виставок, творчих звітів, професійних конкурсів, науково-практичних конференцій, педагогічних читань тощо.

2.9. Координація методичної діяльності з Київським обласним інститутом післядипломної освіти педагогічних кадрів, вищими педагогічними навчальними закладами, науково-дослідними установами.

2.10. Здійснення інформаційно-методичного забезпечення діяльності закладів освіти: створення картотек, банків педагогічної інформації; випуск інформаційно-методичних вісників та навчально-методичних серій.

3. Структура та органи управління

3.1. Структуру РМК затверджує відділ освіти районної державної адміністрації. Основними структурними підрозділами РМК є:

- центр соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу (основні завдання: 2.1., 2.2.);
- центр логопедичної допомоги (основні завдання: 2.1.);
- методичний центр (основні завдання: 2.2. — 2.9.);
- інформаційно-видавничий центр (основні завдання: 2.10.).

Методичний центр у своєму складі має:

- сектор дошкільної освіти;
- сектор загальної середньої освіти;
- сектор позашкільної освіти.

У структурі РМК можуть бути й інші структурні підрозділи.

Для вирішення актуальних проблем методичного забезпечення освітньої системи району при РМК створюються творчі групи, які здійснюють розробку та реалізацію цільових проєктів та програм. До складу таких груп входять методисти, педагогічні працівники, науковці, представники громадськості.

3.2. Своєю діяльністю структурні підрозділи РМК здійснюють відповідно до Положень про них, затверджених відділом освіти районної державної адміністрації, та цього Положення.

3.3. Штатна структура РМК складається із завідувача районного методичного кабінету, методистів та обслуговуючого персоналу.

3.4. Штатна чисельність персоналу РМК визначається відділом освіти районної державної адміністрації.

3.5. Керівництво діяльністю РМК здійснює завідувач, якого призначає відділ освіти районної державної адміністрації за погодженням із Київським обласним інститутом післядипломної освіти педагогічних кадрів з педагогічних працівників, які мають відповідну педагогічну освіту та першу або вищу кваліфікаційну категорію.

Завідувач РМК:

- організовує роботу методичного кабінету, здійснює загальне керівництво діяльністю працівників і несе персональну відповідальність за результати роботи РМК;

- звітує перед відділом освіти та Київським обласним інститутом післядипломної освіти педагогічних кадрів;

- готує та подає на затвердження у відділ освіти структуру методичної роботи в системі освіти району та плани роботи РМК;

- подає рекомендації й пропозиції щодо добору методистів РМК;

- визначає функціональні обов'язки і ступінь відповідальності працівників РМК за їх виконання.

3.6. Керівництво діяльністю центрів РМК та їхніх секторів здійснюють завідувачі центрів (секторів), яких призначає завідувач РМК за погодженням із відділом освіти з числа методистів РМК.

Завідувач центру РМК або його сектора:

- організовує діяльність центру (сектора) та несе відповідальність за результати роботи;

- вносить пропозиції щодо розподілу функціональних обов'язків працівників структурного підрозділу;

- розробляє проєкти методичних рекомендацій, наказів та розпоряджень відповідно до своїх повноважень, організовує контроль за виконанням рішень, наказів.

3.7. Методисти РМК призначаються завідувачем РМК за погодженням із відділом освіти з педагогічних працівників з відповідною фаховою освітою.

3.8. Колегіальним органом управління РМК є науково-методична рада РМК.

Основними функціями ради є:

- визначення стратегії розвитку методичної роботи в районі та оцінювання її результатів;

- експертиза педагогічного досвіду і навчально-методичних матеріалів, розроблених педагогами та працівниками РМК.

3.9. Головою ради є завідувач РМК. До складу ради входять керівники районних методичних об'єднань, працівники РМК, педагогічні працівники та керівники навчальних закладів, працівники відділу освіти районної державної адміністрації, представники наукової та педагогічної громадськості. Склад ради затверджує відділ освіти районної державної адміністрації.

3.10. Основною формою роботи ради є засідання. Свої рішення рада приймає простою більшістю голосів присутніх членів ради.

Засідання ради є правомочним, якщо в його роботі бере участь більш ніж половина членів ради.

Обов'язково ведуться протоколи засідань.

4. Фінансово-господарська діяльність.

4.1. Фінансування РМК здійснюється за рахунок бюджетних коштів, виділених для цієї мети, та додаткових джерел фінансування, з яких формуються позабюджетні кошти.

4.2. Виділення бюджетних коштів проводиться на підставі кошторису, затвердженого відділом освіти районної державної адміністрації.

4.3. Позабюджетні кошти, одержані з додаткових джерел фінансування, зберігаються у відділеннях банків, перебувають у розпорядженні трудового колективу РМК і використовуються ними за призначенням.

5. Матеріально-технічна база

5.1. Матеріально-технічна база РМК включає приміщення, будівлі, споруди, землі, комунікації, обладнання, транспортні засоби, службове житло та інші цінності, які він отримав від засновника.

5.2. Майно РМК належить йому на правах, визначених чинним законодавством.

4. Припинення діяльності та ліквідація

6.1. Припинення діяльності та ліквідація РМК здійснюється на підставі рішення засновника відповідно до чинного законодавства.

10.2.2. Положення про методичний центр РМК

1. Загальні положення

1.1. Методичний центр є структурним підрозділом районного методичного кабінету. Його головною метою є здійснення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу в навчаль-

них закладах і підвищення кваліфікації педагогічних та керівних працівників.

1.2. Центр не має прав юридичної особи і в своїй роботі керується Конституцією України, Законом України «Про освіту», нормативними актами та документами МО України, Положенням про районний (міський) методичний кабінет (1997 р.), Положенням про районний методичний кабінет відділу освіти Ставищенської районної державної адміністрації та цим положенням.

2. Головні завдання та напрями діяльності МЦ

2.1. Вивчення стану викладання предметів та рівня знань, умінь і практичних навичок учнів навчальних закладів відповідно до державних стандартів та нормативів.

2.2. Розробка, апробація та впровадження освітніх технологій та систем, передового педагогічного досвіду та досягнень науки в дошкільних, середніх загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладах, поліпшення на цій основі управління ними та організації методичної роботи.

2.3. Вивчення стану методичної роботи у навчальних закладах, науково-методичне консультування та координація діяльності методичних кабінетів дошкільних, середніх загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів.

2.4. Організація діяльності наукових товариств учнів та їхніх осередків у закладах освіти, підготовка та проведення олімпіад з базових дисциплін, різноманітних учнівських конференцій, турнірів і свят.

2.5. Вивчення рівня освітньо-кваліфікаційного забезпечення навчально-виховного процесу, здійснення заходів та створення організаційних умов для безперервного фахового вдосконалення педагогічних і керівних працівників освіти, підвищення їхньої кваліфікації.

2.6. Організація та координація роботи районних методичних об'єднань, творчих груп, шкіл педагогічної майстерності тощо.

2.7. Організація й проведення представницьких педагогічних заходів: педагогічних виставок, творчих звітів, професійних конкурсів, науково-практичних конференцій, педагогічних читань тощо.

2.8. Координація методичної діяльності з Київським обласним інститутом післядипломної освіти педагогічних кадрів, вищими педагогічними навчальними закладами, науково-дослідними установами.

3. Структура та органи управління

3.1. Штатна структура методичного центру складається із завідувача центру, завідувачів сектора дошкільної освіти, сектора загальної середньої освіти, сектора позашкільної освіти та методистів.

3.2. Штатна чисельність персоналу визначається відділом освіти райдержадміністрації.

3.3. Завідувачі центром та секторами призначаються керівником РМК за погодженням із завідувачем відділу освіти райдержадміністрації з фахівців, які мають відповідну вищу освіту.

3.4. Завідувач методичного центру:

✓ організовує роботу центру і несе відповідальність за результати його роботи та здійснює керівництво і координацію діяльності завідувачів секторів та методистів;

✓ звітує про виконану роботу перед завідувачем РМК та завідувачем відділу освіти;

✓ вносить пропозиції щодо комплектування кадрами методичного центру та призначення керівників методичних служб, шкіл педагогічної майстерності тощо.

3.5. Завідувачі секторів несуть відповідальність за результати роботи своїх секторів і координують роботу заступників директорів шкіл з питань відповідного профілю;

✓ звітують про виконану роботу перед завідувачами методичних центрів та завідувачів РМК.

4. Фінансово-господарська діяльність

4.1. Фінансування методичного центру здійснюється за рахунок коштів, які виділяються для фінансування РМК.

4.2. Центр має право надавати платні послуги і розпоряджатися коштами, отриманими з додаткових джерел фінансування.

4.3. Центр має право використовувати наявну матеріально-технічну базу районного методичного кабінету.

10.2.3. Положення про центр соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу РМК

1. Загальні положення

1. Центр соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу є структурним підрозділом районного методичного кабінету. Він здійснює діагностичне обстеження, обробку та аналіз його результатів і надає консультації всім учасникам навчально-виховного процесу в навчальних закладах району.

2. Центр не користується правами юридичної особи і в своїй роботі керується Конституцією України, Законом України «Про освіту», нормативними актами та документами Міністерства освіти України, Положенням про районний методичний кабінет відділу освіти Ставищенської районної державної адміністрації та цим положенням.

2. Головні завдання та напрями діяльності.

1. Головними завданнями центру соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу є :

* надання науково-методичної та практичної допомоги вчителям, класним керівникам, вихователям, адміністрації навчальних закладів та іншим учасникам навчально-виховного процесу з питань соціально-педагогічної та психологічної діагностики;

* створення постійної системи діагностики і моніторингу педагогічного процесу в навчальних закладах району;

* координація та контроль за діяльністю практичних психологів навчальних закладів району;

* організація роботи методичного об'єднання практичних психологів, підготовка і проведення семінарів, круглих столів та консультацій для учасників навчально-виховного процесу;

* створення інформаційного банку результатів соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу.

2. Відповідно до головних завдань, Центр соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу здійснює свою роботу за такими напрямками:

* *діагностичний* — організація та проведення діагностики в навчальних закладах району;

* *консультативно-методичний* — надання консультацій та методичної допомоги учасникам навчально-виховного процесу;

* *інформаційний* — створення соціально-педагогічного та психологічного інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу;

* *координаційний* — координація діяльності вчителів, вихователів, практичних психологів з питань діагностування в навчальних закладах району;

* *прогностичний* — визначення основних тенденцій розвитку педагогічного процесу в навчальних закладах району та проектування очікуваних у ньому змін;

* *профілактичний* — запобігання негативним тенденціям у розвитку педагогічного процесу в навчальних закладах району;

* *просвітницький* — підвищення психологічної культури учасників навчально-виховного процесу; роз'яснення завдань і переваг організації педагогічного процесу на діагностичній основі з урахуванням індивідуальних запитів та особливостей всіх його учасників.

3. Структура та органи управління

3.1. Штатна структура Центру соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу складається з завідувача центру та методистів.

3.2. Штатна чисельність персоналу визначається відділом освіти райдержадміністрації.

3.3. Завідувач та методисти призначаються керівником районного методичного кабінету за погодженням із завідувачем відділу освіти райдержадміністрації з фахівців, які мають відповідну вищу освіту.

3.4. Завідувач Центру соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу:

а) організовує роботу Центру, здійснює керівництво діяльністю працівників і несе персональну відповідальність за результати роботи Центру;

б) звітує про виконану Центром роботу перед керівником районного методичного кабінету та завідувачем відділу освіти райдержадміністрації;

в) вносить пропозиції щодо добору методистів Центру;

г) визначає функціональні обов'язки методистів Центру.

4. Фінансово-господарська діяльність та матеріально-технічна база

4.1. Фінансування Центру соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу здійснюється за рахунок коштів, виділених для фінансування районного методичного кабінету.

4.2. Центр має право надавати платні послуги і розпоряджатися отриманими від додаткових джерел фінансування позабюджетними коштами.

4.3. Центр має право використовувати наявну матеріально-технічну базу районного методичного кабінету.

10.2.4. Положення про інформаційний центр РМК

1. Загальні положення

1.1. Інформаційний центр є структурним підрозділом районного методичного кабінету. Метою його діяльності є інформаційне та довідково-бібліографічне забезпечення роботи навчальних закладів району.

1.2. Центр не користується правами юридичної особи і в своїй роботі керується Конституцією України, Законом України «Про освіту», нормативними актами та документами Міністерства освіти України, Положенням про районний методичний кабінет відділу освіти Ставищенської районної держадміністрації та цим Положенням.

2. Головні завдання та зміст діяльності

2.1. Головними завданнями інформаційного центру є:

- оперативне інформаційне забезпечення освітньої діяльності навчальних закладів району (накази та листи відділу освіти, рішення колегії відділу освіти та координаційної освітньої ради, методичні рекомендації тощо);

- довідково-бібліографічне забезпечення навчально-виховного процесу та консультування педагогічних і керівних працівників навчальних закладів району;

- формування фонду наукової, методичної та навчальної літератури, періодичної педагогічної преси бібліотеки районного методичного кабінету;

- методичне забезпечення діяльності шкільних бібліотек та координація їхньої роботи щодо

забезпечення навчальних закладів підручниками, навчально-методичною літературою, навчальними програмами;

- пропаганда передового педагогічного досвіду, сучасних освітніх технологій та досягнень науки.

2.2. Відповідно до головних завдань, інформаційний центр:

- організує випуск і розповсюджує інформаційно-методичний вісник «Педагогічний орієнтир» (раз на місяць) та серій «Практична педагогіка» (один раз на квартал) та «Практична психологія» (раз на півріччя);

- формує замовлення на видання підручників, навчально-методичних посібників та іншої навчально-методичної літератури, навчальних програм та забезпечує ними навчальні заклади району;

- створює реєстр передплатної педагогічної преси навчальних закладів та педагогічних працівників району;

- створює картотеки педагогічної інформації;

- здійснює інформаційне забезпечення районних педагогічних конференцій, семінарів, круглих столів, нарад педагогічних та керівних працівників навчальних закладів району тощо.

3. Організаційна структура та управління інформаційним центром

3.1. Штатна структура центру складається з завідувача центру та методистів. Чисельність персоналу визначається відділом освіти районної державної адміністрації.

3.2. Завідувача центру та методистів призначає завідувач районного методичного кабінету за погодженням із завідувачем відділу освіти районної державної адміністрації.

3.3. Завідувач інформаційним центром:

- організовує роботу центру і несе відповідальність за результати його роботи;

- звітує про виконану центром роботу у встановленому порядку.

3.4. Для підготовки випусків інформаційно-методичного вісника «Педагогічний орієнтир» та серій «Практична педагогіка» і «Практична психологія» створюються редакційні колегії, які затверджуються завідувачем відділу освіти районної державної адміністрації.

3.5. Для досягнення мети та завдань інформаційного центру залучаються працівники відділу освіти і районного методичного кабінету, представники наукової та педагогічної громадськості.

4. Фінансово-господарська діяльність

4.1. Фінансування інформаційного центру здійснюється за рахунок бюджетних коштів, виділених на утримання районного методичного кабінету, а також додаткових джерел фінансування, з яких формуються позабюджетні кошти.

4.1. Інформаційний центр використовує матеріальну базу районного методичного кабінету та відділу освіти районної державної адміністрації.

4.2. Інформаційний центр має право надавати платні послуги у встановленому законодавством порядку.

10.2.5. Положення про центр логопедичної допомоги РМК

1. Загальні положення

1.1. Центр логопедичної допомоги є структурним підрозділом районного методичного кабінету.

1.1. Центр не користується правами юридичної особи і в своїй роботі керується Положенням про районний (міський) методичний кабінет (1997 р.), Тимчасовим положенням про логопедичні пункти при загальноосвітніх школах (1992 р.), Положенням про районний методичний кабінет відділу освіти Ставищенської райдержадміністрації та цим Положенням.

2. Головні завдання та напрями діяльності

2.1. Головними завданнями центру логопедичної допомоги є:

- діагностичне обстеження вихованців та учнів усіх навчальних закладів району з метою виявлення в них порушень усної та письмової мови;

- здійснення навчально-корекційної роботи з дітьми, які мають вади звуковимови;

- надання консультативної та методичної допомоги вихователям та вчителям навчальних закладів району щодо запобігання та усунення порушень усної й письмової мови дітей;

- організація консультативно-освітньої роботи з батьками, які мають дітей з вадами звуковимови.

2.2. Відповідно до головних завдань, центр логопедичної допомоги проводить свою роботу за такими напрямками:

- **діагностичний** — організація та проведення не рідше одного разу на рік діагностики порушень звуковимови у вихованців та учнів навчальних закладів району;

- **навчально-корекційний** — проведення систематичних спеціальних занять, спрямованих на виправлення в дітей порушень усної й письмової мови з якнайповнішим урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей;

- **консультативно-методичний** — надання консультацій і розробка методичних рекомендацій вихованцям, учителям та батькам щодо усунення мовних порушень у дітей;

- **інформаційний** — інформування вихователів, учителів і батьків про анатомо-фізіологічні та клінічні основи виникнення, усунення вад звуковимови, програмно-методичні документи та матеріали для роботи з дітьми, нормативні вимоги до організації логопедичної допомоги;

- **координаційний** — координація дій вихователів, учителів та батьків щодо усунення вад усної та письмової мови дітей;

- **профілактичний** — визначення основних тенденцій і характерних особливостей порушення звуковимови у дітей та своєчасне запобігання їх виникненню в процесі здійснення навчально-виховного процесу.

3. Структура та органи управління

3.1. Штатна структура центру логопедичної допомоги складається з завідувача центру та вчителів-логопедів. Чисельність персоналу визначається відділом освіти райдержадміністрації.

3.2. Завідувач центру логопедичної допомоги та вчителі-логопеди призначаються завідувачем районного методичного кабінету за погодженням із завідувачем відділу освіти райдержадміністрації з фахівців, які мають вищу дефектологічну освіту.

3.3. Завідувач центру логопедичної допомоги:

- організовує роботу центру, несе відповідальність за результати його роботи та здійснює керівництво і координацію діяльності вчителів-логопедів;

- звітує про виконану центром роботу перед районним методичним кабінетом та відділом освіти райдержадміністрації;

- визначає функціональні обов'язки вчителів-логопедів.

3.4. Учитель-логопед:

- проводить спеціальні заняття з учнями з виправлення вад усного і письмового мовлення;

- координує дії вихователів, учителів і батьків учнів, які мають вади мовлення, під час здійснення навчально-виховного процесу в школі та в домашніх умовах;

- веде пропаганду логопедичних знань серед вихователів, учителів та батьків учнів.

4. Фінансово-господарська діяльність

4.1. Фінансування центру логопедичної допомоги здійснюється за рахунок коштів, передбачених у бюджеті РМК.

4.2. Центр має право надавати платні послуги і розпоряджатися отриманими з додаткових джерел позабюджетними коштами.

4.3. Центр логопедичної допомоги може створювати на базі навчальних закладів району логопедичні пункти та обладнувати їх згідно з існуючими вимогами, використовуючи для цього бюджетні та позабюджетні кошти.

10.3. ПЛАНУВАННЯ РОБОТИ РМК

Річний план роботи районного методичного кабінету краще оформляти у вигляді таблиць

(формат А3), які розкривають зміст діяльності протягом одного місяця. Варіанти таких таблиць (табл. 10.2, табл. 10.3, табл. 10.4) подано на с. 200—201.

На перетині горизонтальних і вертикальних напрямів у розділі «Зміст роботи» (табл. 10.2) записують назву заходу і вказують прізвище відповідальної особи. Доцільно для кожного центру та сектора використовувати окремий колір. Якщо конкретний захід здійснює лише один центр або сектор, то дану клітинку зафарбовують в один колір, якщо кілька — то в кілька відповідних кольорів. Це полегшує цілісне сприймання плану роботи на місяць.

У розділі «Зміст роботи» подають лише операційні частини цільових проектів. Сміслові частини та описи забезпечень цільових проектів подають повністю або в скороченому вигляді у вступі. Крім того, у вступі обов'язково аналізують результати і тенденції розвитку методичної роботи в районі, обґрунтовують зміст діяльності на новий навчальний рік.

Під час використання другого варіанта форми плану роботи РМК на місяць (табл. 10.3) на перетині горизонтальних і вертикальних напрямів записують конкретні заходи (дії), які здійснює той чи інший підрозділ РМК в рамках конкретного цільового проекту, вказують дату і відповідальних осіб.

Під час використання третього варіанта форми плану роботи РМК на місяць (табл. 10.4) на перетині горизонтальних і вертикальних напрямів записують конкретні заходи (дії) підрозділів РМК, вказують відповідних осіб та зафарбовують клітинку відповідним кольором.

Формування плану роботи на наступний навчальний рік розпочинається наприкінці попереднього (березень-травень) шляхом здійснення діагностики, визначення завдань, розробки перших варіантів цільових проектів. Затвердження плану роботи відбувається перед початком навчального року.

Застосування ідей концепції проектно-модульної організації освітніх систем дозволяє віднайти оптимальний шлях вирішення найширшого спектра освітніх завдань, створює можливості для керованого розвитку методичної роботи, сприяє акумулюванню досвіду успішної діяльності та зростанню показників функціонування освітніх систем.

Нижче наведено основну частину плану роботи Ставищенського РМК на 2002/2003 н.р. (табл. 10.1). Цифри в дужках означають дату проведення заходу.

Табл. 10.1.

ПЛАН РОБОТИ РАЙОННОГО МЕТОДИЧНОГО КАБІНЕТУ НА 2002/2003 н. р.

№	Назва підрозділу РМК	Основні завдання структурних підрозділів (згідно з Положенням про РМК)						
		Вивчення, апробація та впровадження ППД	Підвищення педагогічної майстерності. Атестація педагогів	Експертна оцінка якості та результативності навчально-виховного процесу	Методична допомога	Організація та проведення представницьких педагогічних заходів	Координація діяльності методичних кабінетів навчальних закладів	«Інтелектуальні надії»
1	Центр соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу		Планування роботи школи комунікативної майстерності молодого керівника (ШКММК) та студії професійної майстерності практичних психологів (СПМПП)	Стан відповідності розкладів уроків навчальних закладів, основним санітарно-педагогічним вимогам до них	Інструктивно-методична нарада для практичних психологів. Методична допомога практичному психологу Ставищенського НВК №1			
2	Центр логічної допомоги				Методична допомога класоводам Ставищенського НВК №1			
3	Методичний центр:	сектор дошкільної освіти	Розробка плану роботи школи педагогічної майстерності (ШПМ)		Затвердження плану роботи ДНЗ на новий рік. Методична допомога педагогам Кривецького ДНЗ			
		сектор загальної середньої освіти	1. Розробка тематики засідань шкільного передового досвіду та молодих учителів, творчих груп учителів. 2. Узагальнення пропозицій і підготовка наказу щодо проведення районного етапу конкурсу «Учитель року». 3. Створення та оновлення картотеки передового педагогічного досвіду.	Оперативні наради РМК (2,9,16,23,30) Курси: вчителів початкових класів за дистанційною формою навчання (5,12,26), обслуговуючої праці, кибишчинознавства (9). Розробка плану роботи РМО, ШПМ, творчих груп, школи резерву керівних кадрів. Підготовка наказу про створення районної атестаційної комісії та проведення атестації педагогів у поточному навчальному році	Про дотримання інструкції про порядок плати за користування підручниками в Розкішнянській, Попружанській, Ясенівській ЗОШ та Розумницькому, Юрківському НВО. (Наказ)	1) Інструктивно-методична нарада для заступників директорів шкільних закладів з питань планування роботи на рік. 2) Інструктивно-методична нарада для вчителів початкових класів з питань впровадження нової системи оцінювання навчальних досягнень учнів. 3) Снігбесіда з головами РМО з планування роботи. 4) Розробка графіка роботи консультантів для вчителів, які працюють не за фактом, опорних закладів та надання адресної методичної допомоги. 5) День методиста в Антонівському НВО	Аналіз структури внутрішньшкільної методичної роботи в навчальних закладах району (наказ)	Засідання творчої групи (І). Підготовка методичних рекомендацій та графіка проведення шкільних і районних турів учнівських олімпіад з базових дисциплін. Формування команд.
		сектор позашкільної освіти		Планування роботи РАДОС «Крона». Планування роботи ЦДЮТ		Підготувати положення за основними напрямками діяльності РАДОС «Крона»		
4	Інформаційний центр	Організація заведення нових підручників, навчальних програм, їх розподіл між навчальними закладами.			Методична допомога шкільним бібліотекарям району з питань 20% плати за користування підручниками в 2002/2003 н.р.			
5	Науково-методична рада	Затвердження структури внутрішньшкільної методичної роботи						

Вересень 2002 року

Операційні частини цільових проєктів							
«Інтелектуальні надії»	«Особистісно зорієнтоване навчання»	«Інтерактивні методи навчання»	«Діагностика особистості учня»	«Сільська малокомплектна школа I ступеня»	«Інформаційний простір»	«Турбота»	«Сходишки розвитку»
			Постійний семінар-практикум. Заняття 1. Організаційне засідання творчої групи (9)	Діагностика готовності вчителя до роботи в класі з малою наповнюваністю.			Просвітницький тренінг «Вивчення Конвенції ООН про права дитини» Ставищенський ДНЗ № 2
						Скласти банк даних про дітей, які потребують логопедичної допомоги	
							Засідання творчої групи вихователів НВО
Засідання творчої групи (1). Підготовка методичних рекомендацій та графіка проведення шкільних і районних турів учнівських олімпіад з базових дисциплін. Формування команд.	Вивчення науково-методичної літератури.	Вивчення науково-методичної літератури		Поповнення та уточнення банку даних про малокомплектні школи району. Розробка методичних рекомендацій для вчителів класів-комплектів.			
					Випуск інформаційно-методичного вісника «Педагогічний орієнтир» № 6 (38), 2002 р.		

№	Назва підрозділів РМК	Основні завдання структурних підрозділів (згідно з Положенням про РМК)						
		Вивчення, апробація та впровадження ППД	Підвищення педагогічної майстерності. Атестація педагогів	Експертна оцінка якості та результативності навчально-виховного процесу	Методична допомога	Організація та проведення представницьких педагогічних заходів	Координація діяльності методичних кабінетів навчальних закладів	
1	Центр соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу		СПМПП. Заняття 1. ШКММК. Заняття 1. Психологічна підтримка РМО вчителів класів-комплектів, завідувачів ДНЗ	Реалізація цільової діагностичної програми (ЦДП) «Соціально-психологічний портрет навчального закладу». Антонівське НВО	Інструктивно-методична нарада для практичних психологів (ІМПП) (7)			
2	Центр логопедичної допомоги		Консультування учасників РМО вихователів ДНЗ (22)		Оперативні методичні наради ДНЗ № 2 (4)			
3	Методичний центр:	сектор дошкільної освіти	Вивчення ППД вихователя Красилівського ДНЗ К.М.Щербини	ШПМ для вихователів ДНЗ №2 (22). Постійний семінар завідувачів ДНЗ (29) Ставищенський ДНЗ № 3	Вивчення стану розвитку вихованців Антонівського НВО під час атестації закладу	Методичний день у Стрижівському ДНЗ (15)		
		сектор загальної середньої освіти	Організація самоосвіти педагогів з загальнорайонної методичної проблеми «Активні методи взаємодії в системі особистісно-орієнтованої педагогіки».	Оперативні наради РМК (7,14,21,28) Курси: вчителів поч.класів за дистанційною формою навчання (3,10,24) укр. мови, поч.класи (с.сп), заст. директорів з НВР (7), РМО: вчителів класів-комплектів (22), ШПМ: заст. директорів з НВР (1), вчителів історії (8), хімії (11), математики (15), географії (17), фізкультури (23), біології (24). Школа резерву керівних кадрів. (за графіком). Підготовка і проведення інстр.-метод. наради для заст. директорів з питань проведення атестації вчителів.	Вивчення стану викладання, якості знань, виконання навчальних планів та програм; надання консультативно-методичної допомоги вчителям Антонівського НВО (методисти). Вивчення стану забезпечення здорових і безпечних умов праці в Гостромогильському та Антонівському НВО	Консультативно-методична допомога вчителям та керівникам навчальних закладів в організації й проведенні шкільних предметних олімпіад. День методиста у Стрижівській ЗОШ. Консультпункт для вчителів, які працюють не за фахом (за графіком). Адресна методична допомога Бриліївському НВО з питань реалізації загальнорайонної методичної проблеми	Святковий вогник, присвячений Дню працівників освіти. (4). Обласний семінар заст.директорів з НВР «Впровадження традиційних та нових форм методичної роботи у сільській малокомплектній школі» (17)	Інструктивно-методична нарада для керівників навчальних закладів «Атестація педагогічних кадрів»
		сектор позашкільної освіти		РМО: Заступників директорів з виховної роботи (22)			РАДОС «Крона» Експрес-гра «Твоє здоров'я в твоїх руках» (15)	
4	Інформаційний центр		Семінар шкільних бібліотекарів. Іванівська ЗОШ (18) «Сучасні технології в роботі шкільної бібліотеки»				Створення бібліографічного релізу з проблеми «Методи активної взаємодії в процесі навчання школярів»	
5	Науково-методична рада			Стан підготовки учнів до участі в районному етапі предметних олімпіад				

Жовтень 2002 року

Операційні частини цільових проектів							
«Інтелектуальні надії»	«Особистісно зорієнтоване навчання»	«Інтерактивні методи навчання»	«Діагностика особистості учня»	«Сільська малокомплектна школа І ступеня»	«Інформаційний простір»	«Турбота»	«Сходишки розвитку»
Семинар-практикум «Рання діагностика творчої обдарованості дітей» (15)			Постійний семінар-практикум «Особливості когнітивної (пізнавальної) сфери учня». Заняття 2 (за графіком)	Психолого-педагогічна діагностика стану готовності вчителя класу-комплекту до роботи у класах з малою наповненістю			
						Створити банк даних про дітей з вадами фізичного та розумового розвитку	
							Поповнення картотеки новинок фахової літератури
Засідання творчої групи. Настановча конференція учнів-членів МАН України. Створення картотеки літератури для підготовки учнів до участі у Всеукраїнських олімпіадах	Дослідження стану організації особистісно зорієнтованого навчання на уроках української мови в Антонієському НВО	Аналіз існуючої практики з використання інтерактивних методів навчання. Засідання творчої групи		Консультація-практикум для вчителів класів-комплектів на базі Брильєвського НВО «Особливості планування навчального процесу у класах-комплектах». Вивчення науково-методичної літератури з проблеми та практичного досвіду.			
				Поповнення картотеки з рубрики «Сільська малокомплектна школа»	Випуск інформаційно-методичного вісника «Педагогічний орієнтир» №7(39), 2002		

№	Назва підрозділів РМК	Основні завдання структурних підрозділів (згідно з Положенням про РМК)					
		Вивчення, апробація та впровадження ППД	Підвищення педагогічної майстерності. Атестація педагогів	Експертна оцінка якості та результативності навчально-виховного процесу	Методична допомога	Організація та проведення представницьких педагогічних заходів	Координація діяльності методичних кабінетів навчальних закладів
1	Центр соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу		СПМГП Заняття 2. ШКОММК Заняття 2. Психологічна підтримка РМО вчителів історії, фізкультури і мистецтва, української мови та літератури.	Реалізація ЦДП «Соціально-психологічний портрет навчального закладу». Стриківська ЗОШ І-ІІІ ст.	ІМНПП (7)		
2	Центр логопедичної допомоги		Консультації учасників РМО вчителів початкових класів	Обстеження стану звукової мови учнів Стриківської ЗОШ І ст. (довідка)			
3	сектор дошкільної освіти		РМО вихователів старших груп ДНЗ №4 (26)	Забезпечення наступності в роботі ДНЗ і початку навчання Стриківської ЗОШ І-ІІІ ст. (в ході атестації)	Консультації для вихователів, які атестуються в цьому навчальному році (15)		
	Методичний центр:						
	сектор загальної середньої освіти	Вивчення ППД вчителів біології Ставищенського НВК №1 Петренко Л.Т.	Оперативні наради РМК (4, 11, 18, 25). Курси вчителів початкової школи за дистанційною формою навчання (7, 14, 28), вчителів фізики (4) РМО: класні керівники (5, 26), вчителі української мови (15), історії (12), мистецтва (22), фізкультури (22), 3 класу (19) ШГМ: вчителів початкових класів (14) хімії (20) української мови (21) образотворчого мистецтва (27) іноземної мови (29). Школа резерву керівних кадрів (за графіком)	1. Атестація Стриківської ЗОШ 2. Про рівень навчальних досягнень учнів з математики (В.О.Мищенко). 3. Про впровадження нової системи оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи в Розширенській ЗОШ, Сніківській ЗОШ (І.В.Альошкіна)	Консультації для вчителів, які працюють не за графіком (за графіком) та вчителів початкових класів, які атестуються (ІІІ півріччя). Надання методичної допомоги вчителю, який готується до участі в журі «Учитель року». Адресна методична допомога Іванівській ЗОШ з питань реалізації загальнорайонної методичної проблеми. (Г.В.Гуртовенко, Н.І.Луцькевич)	Засідання «круглого столу». Проблеми методики компенсуючого навчання та виховання в районному дитячому будинку «Світланок» (22)	Інструктивно-методична нарада для заступників директорів шкіл «Інтерактивні методи навчання» (19)
сектор позашкільної освіти					РАДОС «Крона» Районний тур історико-географічної експедиції «100 чудес світу України» (15)		
4	Інформаційний центр		Інформаційне забезпечення РМО				
5	Науково-методична рада			Організація навчального процесу в профільних класах Іванівської та Розширенської ЗОШ ІІІ ст.			

№	Назва підрозділів РМК	Основні завдання структурних підрозділів (згідно з Положенням про РМК)						
		Вивчення, апробація та впровадження ППД	Підвищення педагогічної майстерності. Атестація педагогів	Експертна оцінка якості та результативності навчально-виховного процесу	Методична допомога	Організація та проведення представницьких педагогічних заходів	Координація діяльності методичних кабінетів навчальних закладів	
1	Центр соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу		СПМПП Заняття 3. ШКММК Заняття 3. Психологічна підтримка РМО вчителів географії, трудового навчання, 2-го класу	Про організацію кл. керівниками псих.-педагог. супроводу навчального процесу з використанням «Індивідуальної картки» у Журавльській, Торчицькій, Іванівській, Стрижавській ЗОШ та Гостромогильському НВО	ІМНПП (3)			
2	Центр логопедичної допомоги				Участь у роботі РМО вчителів 2-го класу (Брилівське НВО). Участь у роботі РМО вчителів 3 класу (Розкішнянська ЗОШ) (10, 17).			
3	Методичний центр:	сектор дошкільної освіти		Курси для завідувачів ДНЗ (02.12-13.12)				
		сектор загальної середньої освіти	Вивчення ППД вчителів зарубіжної літератури Ставищенського НВК №1 Тисячної Л.В.	Оперативні наради РМК (2,9,16,23) Курси: вчителі математики, технічної праці, укр. мова (16) РМО: Вихователі ГПД (3), вчителі трудового навчання (10), географії (13) 2класу(17) ШПМ: директори шкіл (3) заст. директорів (10), вчителі інформатики (12) математики (11) історії (18) біології (20) фізкультури (27). Школа резерву керівних кадрів. (12)	Про стан викладання курсу «Київознавство» в Розумницькому НВО та Іванівській ЗОШ І-ІІ ст.	Консультації для вчителів, які працюють не за графіком. Консультації для вчителів укр. мови, які атестуються	Районні тури конкурсів «Учитель року», «Кращий класний керівник навчального закладу».	Семинар-практикум «Аналіз уроку іноземної мови в початковому класі» Ставищенський НВК №1 (20).
		сектор позашкільної освіти		РМО заступників директорів з виховної роботи (10)			РАДОС «Крона» «Перші старті». Районні змагання з настільного тенісу (18)	
4	Інформаційний центр		Інформаційне забезпечення РМО					
5	Науково-методична рада							

№	Назва підрозділів РМК	Основні завдання структурних підрозділів (згідно з Положенням про РМК)					
		Вивчення, апробація та впровадження ППД	Підвищення педагогічної майстерності. Атестація педкадрів	Експертна оцінка якості та результативності навчально-виховного процесу	Методична допомога	Організація та проведення представницьких педагогічних заходів	Координація діяльності методичних кабінетів навчальних закладів
1	Центр соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу	Підготовка атестаційних матеріалів практичного психолога Ставищенського НВК №1 І.Г. Суткової	СПМПП Заняття 4. ШКММК Заняття 4. Психологічна підтримка РМО вчителів зарубіжної літератури та інформатики; психолого-педагогічне забезпечення роботи секційних засідань конференції вчителів.		ІМНПП (6)		
2	Центр логопедичної допомоги						
3	Методичний центр:						
	сектор дошкільної освіти			Про роль музики в естетичному вихованні дітей в дошкільних закладах району (С.І.Лучань) (Наказ)	Хід виконання наказу відділу освіти №41а від 06.03.2002р.		
	сектор загальної середньої освіти	Вивчення ППД вчителя української мови та літератури Ставищенського НВК №13.О.Похилої	Оперативні наради РМК (6,13,20,27) Курси: вихователів дитбудинку (8), вчителів початкових класів (13) РМО: керівники міжшкільних факультетів (10), вчителі зарубіжної літератури (21), інформатики (28) ШПМ: вчителі укр.мови (17), поч.класів (21), іноземної мови (24), математики (28), географії (30). Школа резерву керівних кадрів (10)	Про проблеми та перспективи освітньої діяльності Центрів довузівської підготовки у Ставищенських НВК № 1, № 2, Красилівському НВК (Н.І.Лук'янець) (Наказ)	День методиста в Гейсиській ЗОШ І-ІІІ ст. Адресна методична допомога Сніжківському та Винарівському НВО з питань реалізації загальнорайонної методичної проблеми. Методична допомога вчителям біології, які атестуються (ІІІ тиждень)	Районні педагогічні читання: «Інтерактивні методи виховної роботи» (Ставищенський НВК № 1 (21)	
сектор позашкольної освіти		Інструктивно-методична нарада для заступників директорів шкіл з виховної роботи (за планом)			РАДОС «Крона» Експрес-гра «Подорож у країну «Етикету» (24)		
4	Інформаційний центр		Інформаційне забезпечення РМО		Інструктивно-методична нарада для шкільних бібліотек (на базі ЦРБ) (21)		
5	Науково-методична рада	Впровадження інноваційних технологій у навчальний процес ліцейних класів Ставищенських НВК №1 та №2					

		Основні завдання структурних підрозділів (згідно з Положенням про РМК)						
№	Назва підрозділів РМК	Вивчення, узагальнення та впровадження ППД	Підвищення педагогічної майстерності. Атестація педагогів	Експертна оцінка якості та результативності навчально-виховного процесу	Методична допомога	Організація та проведення представницьких педагогічних заходів	Координація діяльності методичних кабінетів навчальних закладів	
1	Центр соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу		СПМПП Заняття 5. ШКММК Заняття 5. Психологічна підтримка РМО вчителів іноземної мови, правознавства, музики і образотворчого мистецтва	Вивчення соціально-психологічного клімату в Гейсиській ЗОШ І-ІІІ ст. Про стан впровадження «Індивідуальної соціально-педагогічної та психологічної картки учня» (довідка)	ІМНПП (3)			
2	Центр логічної допомоги	Участь у роботі РМО вчителів 4 класу (18) Ставищенський НВК №1		Перевірка стану звуковимови учнів Гейсиської ЗОШ І-ІІІ ст.				
3	Методичний центр:	сектор дошкільної освіти	РМО вихователів ясельних груп (25) ДНЗ №2; ШПМ (6) ДНЗ №2		День методиста в Торчицькому ДНЗ (12)			
		сектор загальної середньої освіти	Вивчення атестаційних матеріалів учителів, які атестуються на вищу категорію	Оперативні наради РМК (3,10,17,24) Курси: вчителів хімії, географії (24) РМО: заступників директорів по НВР (14), класних керівників (4, 25), іноземної мови (4), правознавства (11), біології (21), музики (7); ШПМ: заступників директорів (5), вчителів історії (12), географії (13), зарубіжної літератури (19). Школа резерву керівних кадрів (за графіком)	Атестація Гейсиської ЗОШ І-ІІІ ст. Про впровадження в практику роботи технологій особистісно зорієнтованого навчання та виховання учнів в Розкішнянській ЗОШ та Бесідському НВО. (В.О.Мищенко)	День методиста в Торчицькій ЗОШ І-ІІІ ст. Адресна методична допомога Розкішнянській ЗОШ з проблеми реалізації загальнорайонної методичної проблеми. Методична допомога вчителям математики, які атестуються (ІІІ тиждень) (Н.І.Лук'янець) . Консультування для вчителів, які працюють на за фахом (за графіком)		
		сектор позашкільної освіти				РМО заступників директорів шкіл з виховної роботи (за графіком)	РАДОС «Крона» Брейн-ринг «Ерудит» (21)	
4	Інформаційний центр		Інформаційне забезпечення РМО		Методична допомога бібліотекарям Торчицької ЗОШ з проблеми комп'ютеризації шкільної бібліотеки (18).			
5	Науково-методична рада							

Назва підрозділу РМК	Основні завдання структурних підрозділів (згідно з Положенням про РМК)					
	Вивчення, апробація та впровадження ППД	Підвищення педагогічної майстерності. Атестація педагогів	Експертна оцінка якості та результативності навчально-виховного процесу	Методична допомога	Організація та проведення представницьких педагогічних заходів	Координація діяльності методичних кабінетів навчальних закладів
Центр соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу		СПМПП Заняття 6. ШКМПК Заняття 6. Психологічна підтримка РМО вчителів математики, завідувачів ДНЗ, школи резерву керівних кадрів.	Стан дотримання вимог «Про психологічний кабінет дошкільних, загальноосвітніх та ін. навчальних закладів». Вивчення соціально-психологічного клімату в Торчицькій ЗОШ І-ІІІ ст.	ІМНПП (3)		
Центр логопедичної допомоги		Участь у РМО вчителів поч. класів Ставищенського НВК 2 (11)	Перевірка стану звуковимови учнів Торчицької ЗОШ І-ІІІ ст. (довідка)			
Методичний центр:	сектор дошкільної освіти		Курси вихователів ДНЗ; РМО вихователів ДНЗ різановікової групи Юрківського НВО (21)	Методичний день в Ясенівському ДНЗ (12)		
	сектор загальної середньої освіти	Вивчення ППД вчителя початкових класів Ставищенського НВК № 1	Оперативні наради РМК (3,10,17,24,31). Засідання районної атестаційної комісії Курси: вчителів поч. класів, педагогів-організаторів, вчителів англійської мови (10) РМО: вчителів ОБЖ (4), 1 клас (11) математики (8) ШПМ: директорів шкіл (5), вчителів української мови і літератури (12), хімії (13), фізкультури (19) зарубіжної літератури (20), біології (21). Школа резерву керівних кадрів (27)	Вивчення стану викладання, якості знань та виконання навчальних планів і програм в Торчицькій ЗОШ І-ІІІ ст., надання консультативно-методичної допомоги вчителям /методистам/ Про організацію охорони праці та пожежної безпеки в Попружнянській ЗОШ та Розумницькому НВО	Консультації для вчителів, які працюють не за фахом (за графіком). Консультації для вчителів історії, які атестуються (ІІІ тиждень). Методична допомога Ясенівській ЗОШ з питань реалізації загальнорайонної методичної проблеми.	Семинар-практикум для заступників директорів навчальних закладів (Бесідське НВО) (12).
	сектор позашкільної освіти		РМО заступників директорів шкіл з виховної роботи Розкішнянська ЗОШ (14)		РАДОС «Крона» «Світ захоплень» Фестиваль «Театральні обрії» (21)	
Інформаційний центр		Інформаційне забезпечення РМО				
Науково-методична рада	Впровадження в практику роботи інноваційних технологій виховання					

Березень 2003 року

Операційні частини цільових проектів							
«Інтелектуальні надії»	«Особистісно-зорієнтоване навчання»	«Інтерактивні методи навчання»	«Діагностика особистості учня»	«Сільська малокомплектна школа I ступеня»	«Інформаційний простір»	«Турбота»	«Сходинки розвитку»
		Організація діагностичної та психокорекційної допомоги учням і вчителям.	Постійний семінар практикум Заняття 8. Засідання творчої групи (за графіком)				
						«Круглий стіл» (за графіком)	
							Створення анотованого каталогу ППД вихователів НВО (III тиждень).
Організація участі учнів у II турі конкурс-захисті дослідницьких робіт МАН України	«Круглий стіл». Самостійна робота в структурі індивідуального навчання учнів сільських шкіл» (19)	Створення банку даних щодо результатів впровадження інтерактивних методів навчання в навчальних закладах району. Апробація інтерактивних методів навчання.		Апробація інтерактивних методів навчання в класі-комплекті (Торницька ЗОШ I-III ст.) (III тиждень)			
						1. Випуск «Педагогічного орієнтира» №3 (44), 2003 2. Випуск серії «Практична психологія»	

Назва підрозділу РМК	Основні завдання структурних підрозділів (згідно з Положенням про РМК)					
	Вивчення, апробація та впровадження ППД	Підвищення педагогічної майстерності. Атестація педагогів	Експертна оцінка якості та результативності навчально-виховного процесу	Методична допомога	Організація та проведення представницьких педагогічних заходів	Координація діяльності методичних кабінетів навчальних закладів
Центр соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу		СПМПП Заняття 7. ШКММК Заняття 7. Психологічна підтримка РМО вчителів фізики, хімії, заступників директорів з НВР, директорів шкіл	Обстеження дітей старшого дошкільного віку щодо їх психологічної готовності до навчання в школі	ІМНПП (4)		
Центр логопедичної допомоги						
Методичний центр:	сектор дошкільної освіти	Вивчення ППД вихователів Красилівського ДНЗ Щербини К.М. та Щербини Г.В.	ШПМ (16) ДНЗ №2; Семінар заступників директорів з НВР Винярівське НВО (22)	Атестація Ясенівського ДНЗ	Вивчення рівня організації навчально-виховного процесу в старших групах ДНЗ №2, №3, №4 (II-III тижень)	
	сектор загальної середньої освіти	Вивчення ППД вчителя математики Стрижавської ЗОШ I-III ст. Житницької Н.В.	Оперативні наради РМК (7,14,21,28) РМО: директорів (11) вчителів історії (8), хімії (4), фізики (18) заступників директорів НВО (22) ПМ: заст. директорів з НВР (8), вчителів іноземної мови (10) історії (15), хімії (17) поч. класів (22) інформатики (24) фізкультури (26) Курси: вчителів хімії, історії, вихователів ППД (31). Школа резерву керівних кадрів (за графіком)	Довідка: «Про рівень навчальних досягнень учнів з математики в навчально-виховних комплексах району»	Консультації для вчителів, які працюють не за графіком (за графіком). Методична допомога педагогам Бесідського НВО з проблем реалізації загальнорайонної методичної проблеми (22)	Інструктивно-методична нарада «Державна атестація навчальних досягнень учнів» (24)
	сектор позашкільної освіти		РМО заступників директорів з виховної роботи (29)			РАДОС «Крона» «Краснавець» Районні туристські змагання (26)
Інформаційний центр		Інформаційне забезпечення РМО				
Науково-методична рада			Стан викладання іноземної мови в початкових класах Ставищенського НВК №1, №2, Розішлянської ЗОШ I-III ст.			

Квітень 2003 року

Операційні частини цільових проектів							
«Інтелектуальні надії»	«Особистісно-зорієнтоване навчання»	«Інтерактивні методи навчання»	«Діагностика особистості учня»	«Сільська малокомплектна школа і ступеня»	«Інформаційний простір»	«Турбота»	«Сходинки розвитку»
						Аналіз наслідків логопедичного впливу на учнів сільських шкіл (II-III тиждень)	
							Аналіз результатів реалізації проекту.
Аналіз результатів II-III туру Всеукраїнських учнівських олімпіад. Підсумкова конференція осередків МАН України (II тиждень)	Методичний практикум. «Особистісно зорієнтоване навчання на уроках зарубіжної літератури у Винарівському НВО (10)	Апробація інтерактивних методів навчання школярів (Розумницьке НВО, Попружнянська ЗОШ) Засідання творчої групи (за графіком)			Засідання творчої групи (за графіком)		
					Підготовка анотованого каталогу періодичних видань з проблем діяльності сільської школи	Випуск «Педагогічного орієнтиру» №4 (45), 2002	

Назва підрозділів РМК	Основні завдання структурних підрозділів (згідно з Положенням про РМК)					
	Вивчення, апробація та впровадження ППД	Підвищення педагогічної майстерності. Атестація педагогів	Експертна оцінка якості та результативності навчально-виховного процесу	Методична допомога	Організація та проведення представницьких педагогічних заходів	Координація діяльності методичних кабінетів навчальних закладів
Центр соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу		СПМПП. Заняття 8. ШКММК. Заняття 8.	Підготовка аналітичного та статистичного звітів в обласний Центр ПП СР	ІМНПП (5)		
Центр логопедичної допомоги			Організація виїзного засідання обласної ПМПК (за графіком)			
Методичний центр:	сектор дошкільної освіти	Підготовка матеріалів для IV обласної виставки педагогічної творчості		Інструктивно-методична нарада для завідувачів ДНЗ (5)		
	сектор загальної середньої освіти	Оперативні наради РМК (5, 12, 19, 26) Курси: вчителів фізкультури, зарубіжної літератури (12) ШПМ: директори (13), вчителі математики (15), географії (16). Школа резерву керівних кадрів (за графіком)	Довідка: «Про стан викладання та рівень знань, умінь і навичок учнів з ОБЖ 2002/2003 н.р.»	Консультації для вчителів, які працюють не за фахом (за графіком). Інструктивно-методична нарада щодо перевірки письмових робіт учнів в ході державної підсумкової атестації.		
	сектор позашкільної освіти		Довідка: «Про стан виховної роботи в навчальних закладах району»	Нарада для керівників навчальних закладів з питань оздоровлення учнів в літній період (16)	РАДОС «Крона» Районне свято «Світ дитинства» (26)	
Інформаційний центр					Районний огляд-конкурс «Живи, книго!»	
Науково-методична рада	Підготовка експонатів до VI обласної педагогічної виставки					

Травень 2003 року

Операційні частини цільових проектів							
«Інтелектуальні надії»	«Особистісно-зорієнтоване навчання»	«Інтерактивні методи навчання»	«Діагностика особистості учня»	«Сільська малокомплектна школа I ступеня»	«Інформаційний простір»	«Турбота»	«Сходінки розвитку»
			Постійний семінар-практикум. Заняття 10. Звіт творчої групи.	Моніторинг ефективності навчально-виховного процесу у малокомплектних школах.			
						Творчі звіти логопедичних пунктів (III тиждень)	
							Засідання творчої групи (12)
Засідання творчої групи. Нагородження переможців та призерів ІІ-ІІІ турів всеукраїнських учнівських олімпіад з основ наук	Методичний практикум. «Організація співпраці вчителя та учня в умовах особистісно-орієнтованого навчання». (Красилівський НВК) (16)	Апробація інтерактивних методів навчання школярів. (Ясенівська ЗОШ І-ІІ ст.) (15)		Підготовка методичних рекомендацій для вчителів за наслідками реалізації цільового проекту (ІІ-ІІІ тиждень).			
					Випуск «Педагогічного орієнтира» №5 (46), 2002 р.		

Назва підрозділів РМК	Основні завдання структурних підрозділів (згідно з Положенням про РМК)					
	Вивчення, апробація та впровадження ППД	Підвищення педагогічної майстерності. Атестація педкадрів	Експертна оцінка якості та результативності навчально-виховного процесу	Методична допомога	Організація та проведення представницьких педагогічних заходів	Координація діяльності методичних кабінетів навчальних закладів
Центр соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу		СПМПП. Заняття 9.		ІМНПП (4)		
Центр логопедичної допомоги						
Методичний центр:	сектор дослідної освіти	Підготовка до серпневої конференції педагогічних працівників району.	Якість підготовки дітей дошкільного віку до навчання в школі (довідка)			
	сектор загальної середньої освіти	Підготовка довідкових та аналітичних матеріалів для серпневої конференції (Методисти РМК)	Про підсумки курсової перепідготовки пед. кадрів за 2002/2003 н.р.			Оперативно-методична нарада з питань планування роботи на 2003/2004 н.р. (15)
	сектор позашкільної освіти			Методична допомога в організації випускних вечорів (5)		
Інформаційний центр		Інформаційне забезпечення серпневої конференції педагогічних працівників району.		Методична допомога бібліотекарям району з питань інвентаризації бібліотечних фондів підручників (II тиждень)		
Науково-методична рада						

Червень 2003 року

Операційні частини цільових проектів							
«Інтелектуальні надії»	«Особистісно-зорієнтоване навчання»	«Інтерактивні методи навчання»	«Діагностика особистості учня»	«Сільська малокомплектна школа І ступеня»	«Інформаційний простір»	«Турбота»	«Сходишки розвитку»
			Постійний семінар-практикум. Заняття 11. Засідання творчої групи (за графіком)				
							Підготовка методичного посібника «Цікаві завдання для маленьких розумників»
	Засідання творчої групи. Рекомендації до друку збірки «Урок в системі особистісно зорієнтованого навчання» (за графіком)	Створення інформаційного банку щодо результатів впровадження інтерактивних методів.		Підготовка методичного посібника «Дидактичні аспекти уроку в класі-комплекті»			
					1. Випуск «Педагогічного орієнтира» №6 (47), 2003 р. 2. Випуск серії «Практична педагогіка» «Методи активної взаємодії в процесі навчання школярів»		

Табл.10.2. План роботи районного методичного кабінету (варіант 1).

Місяць: _____

№	Назва підрозділів РМК	Основні завдання структурних підрозділів (згідно з Положенням про РМК)	Зміст роботи			
			1-й тиждень, дата:	2-й тиждень, дата:	3-й тиждень, дата:	4-й тиждень, дата:
1	Центр соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу	1. 2.				
2	Центр логопедичної допомоги	1.				
3	Методичний центр: сектор дошкільної освіти; сектор загальної середньої освіти; сектор позашкільної освіти	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.				
4	Інформаційний центр	1.				
5	Науково-методична рада					
6	Примітки					

Табл. 10.3. План роботи районного методичного кабінету (варіант 2)

Місяць: _____

№	Назва підрозділів РМК	Операційні частини цільових проектів				
		Назва проекту 1	Назва проекту 2	Назва проекту 3	Назва проекту ...	Назва проекту ...
1	Центр соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу					
2	Центр логопедичної допомоги					
3	Методичний центр: сектор дошкільної освіти; сектор середньої освіти; сектор позашкільної освіти					

№	Назва підрозділів РМК	Операційні частини цільових проектів				
		Назва проекту 1	Назва проекту 2	Назва проекту 3	Назва проекту ...	Назва проекту ...
4	Інформаційний центр					
5	Примітки					

Таблиця 10.4. План роботи районного методичного кабінету (варіант 3)

Місяць:

№	Науково-методична рада. Районні методичні об'єднання. Школа передового педагогічного досвіду	Операційні частини цільових проектів				
		Назва проекту 1	Назва проекту 2	Назва проекту 3	Назва проекту ...	Назва проекту N
I тиждень						
II тиждень						
III тиждень						
IV тиждень						
	Примітки					

10.4. МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР РМК — СЕРВІСНА СЛУЖБА З ПІДВИЩЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СІЛЬСЬКОГО ВЧИТЕЛЯ

Досягнення головної мети методичний центр здійснює через індивідуальні консультації для педагогів, роботу постійних семінарів, районних методичних об'єднань, опорних шкіл, творчих груп, занять школи підвищення педагогічної майстерності, семінарів-практикумів, консультпунктів для вчителів, які працюють не за фахом, а також через цілу систему методичних заходів, спрямованих на розв'язання актуальних науково-методичних проблем.

Досвід показує, що, лише координуючи зусилля педагогів району, зосереджуючи їхню увагу на розв'язанні конкретної педагогічної проблеми, можна досягти успіху. Щорічно, плануючи свою роботу, методичний центр оцінює результати ро-

боти над науково-методичними проблемами. В результаті такого аналізу приймається рішення щодо продовження, уточнення чи завершення роботи над ними. Головними принципами тут є: актуальність проблем, технологічні можливості впровадження нововведень, ресурсне забезпечення. Однією з таких проблем району є проблема запровадження технологій особистісно зорієнтованого навчання. Для досягнення успіху методичний центр розробив програму реалізації цієї проблеми, в якій передбачено здійснення комплексу цільових методичних заходів, організацію інформаційного забезпечення та психологічного супроводу.

Освоєння технологій особистісно зорієнтованого навчання розпочалося із психолого-педагогічної експертизи досвіду окремих педагогів та педагогічних колективів у даній проблемі, проведеної центром соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу, її теоретичного дослідження через опрацювання наукової літератури та існуючого педагогічного досвіду, органі-

зації самоосвіти вчителів. Одразу ж виникла потреба додаткового навчання апарату відділу освіти та РМК. Було проведено спеціальний семінар за участю директорів навчальних закладів та їхніх заступників, методистів РМК та спеціалістів відділу освіти.

На базі РМК систематично проводяться індивідуальні консультації для вчителів. Практикуються малі «круглі столи» в навчальних закладах району. Предметом розгляду на засіданнях районних методичних об'єднань є педагогічні та психологічні основи сучасних освітніх технологій. Усі районні семінари-практикуми проводяться за підтримки ЦСППДМ. У програмі семінарів — інформаційне повідомлення, психолого-педагогічний тренінг, дискусії, ділові ігри, відкриті уроки. Учасники всіх районних семінарів отримують пакети методичної та психологічної підтримки в текстовому варіанті або на дискетах.

Наступним етапом реалізації актуальної проблеми є обмін досвідом через організацію виставок педагогічних ідей та технологій, захистів творчих проєктів, створення банку дидактичних матеріалів та узагальнення перспективного педагогічного досвіду. Така робота стимулює процес професійної діяльності педагога, збагачує АБОК педагогічних систем навчальних закладів новими законами самоорганізації (X_p), дозволяє поглибити знання, підвищити їхню дієвість, оцінити рівень професійної компетентності вчителя, спрогнозувати наслідки і результати роботи.

Для вирішення кожної актуальної проблеми при РМК створюються творчі групи, які здійснюють розробку та реалізацію цільових проєктів, дають оцінку їхньої ефективності. А оскільки вся робота проводиться з дотриманням вимог принципу поетапного привласнення мети діяльності, то будь-яка нова ідея запроваджується лише у формі ідеального системного реплікатора (ICP). Таку роботу виконують всі три сектори методичного центру.

Сектор дошкільної освіти працює над реалізацією завдань цільового проєкту «Сходинки розвитку». Передумовою для створення даного проєкту була реорганізація окремих сільських навчальних закладів у навчально-виховні об'єднання (школа-дитячий садок). Виникла потреба в забезпеченні наступності дошкільної та початкової ланок освіти. Сьогодні в районі діє 10 навчально-виховних об'єднань. Метою проєкту є створення умов для розвитку особистості дитини, її життєвих компетенцій, формування творчого потенціалу. Проєкт розрахований на два роки. Творчою групою вихователів дитячих навчальних закладів

створено інформаційний банк, в якому зібрано інформацію про кадровий потенціал, наповнюваність груп, методичне забезпечення, матеріальну базу дошкільних навчальних закладів. Проводяться семінари-практикуми для директорів навчально-виховних об'єднань та завідувачів дошкільних навчальних закладів.

Методичний центр координує діяльність **сектора позашкільної освіти**, який працює на базі районного Центру дитячої та юнацької творчості і відповідає за реалізацію цільового проєкту РАДОС «Крона». Метою проєкту було створення асоціації дитячих організацій навчальних закладів району, що дало змогу організувати цілеспрямований та прогнозований особистісно зорієнтований виховний процес.

Сектор загальної середньої освіти працює над реалізацією таких цільових проєктів:

• **Цільовий проєкт «Сільська малокомплектна школа I ступеня».**

Мета: розробка навчально-методичних матеріалів та практичних рекомендацій на допомогу вчителю сільської малокомплектної школи.

Творча група запропонувала вчителям оригінальні моделі уроків у класі-комплекті та методику інтегрування суміжних дисциплін у початкових класах сільської малокомплектної школи. Створено банк перспективного педагогічного досвіду з розробками уроків, зразками дидактичних матеріалів. Видано друком у серії «Практична педагогіка» методичний посібник «Дидактичні аспекти уроку в класі-комплекті».

• **Цільовий проєкт «Освітні технології: диференціація та індивідуалізація навчання».**

Мета: розробка технологій диференційованого навчання та виховання учнів; організація повноцінного розвитку індивідуальних здібностей; задоволення навчальних потреб та інтересів сільських дітей.

Практичне здійснення проєкту відбувається поетапно, починаючи з 1999 року. На першому етапі було проаналізовано утруднення вчителів у процесі здійснення диференційованого навчання. Другий етап — теоретичне дослідження проблеми — був здійснений на засіданнях районних методичних об'єднань, семінарах, методичних оперативках, педагогічних радах у навчальних закладах району. З метою практичного спрямування роботи на третьому етапі проводиться експериментальна апробація таких видів диференціації:

• **зовнішня диференціація** (створення старших профільних класів, опорних навчальних закладів);

• *внутрішня диференціація* (у межах навчального закладу та класу).

Підсумковим етапом проекту була науково-практична конференція, підготовка методичного бюлетеня з даної проблеми.

• **Цільовий проект «Варіант».**

Мета: забезпечити варіативність здобуття повної загальної середньої освіти з урахуванням здібностей та індивідуальних можливостей учнів 7—9-х та 10—11-х класів шляхом створення РОЗРШ та Центрів довузівської підготовки (ЦДП).

Мережа міжшкільних факультативів та курсів за вибором у системі РОЗРШ створювалася на основі аналізу освітніх запитів учнів та їхніх батьків, пропозицій навчальних закладів. Навчально-виховний процес здійснюється в очно-заочній та дистанційній формах. Центри довузівської підготовки створювались як структурні підрозділи навчальних закладів модульного типу. Головною метою ЦДП є навчання та виховання здібної учнівської молоді, підготовка її до вступу у вищі навчальні заклади України, надання допомоги у свідомому виборі майбутньої професії.

• **Цільовий проект «Інтелектуальні надії».**

Мета: створення умов для розвитку здібностей обдарованих дітей, їхнього інтелектуального і творчого потенціалу, самореалізації кожного учня.

На основі анкетування батьків та учнів створено інформаційний банк про обдарованих дітей району. У 2002/2003 навчальному році виникла потреба в якіснішій підготовці учнів до участі в II—III турах Всеукраїнських олімпіад з базових дисциплін та координації діяльності філій районного осередку МАН України. Проектом передбачено проведення щорічного конкурсу «Учень року», нагородження стипендіями голови районної державної адміністрації «За успіхи в освітній діяльності» учнів, які стали переможцями та призерами обласних олімпіад з основ наук та обласних і республіканських турів конкурсів-захистів наукових робіт членів МАН України, а також учителів, які підготували цих учнів. Психологічною підтримкою проекту є семінар-практикум для вчителів «Рання діагностика творчої обдарованості дитини», консультативно-розвивальний курс для учнів-членів МАН України «Шлях до успіху».

Отже, весь комплекс своїх завдань РМК здійснює через забезпечення стаціонарного функціонування методичної системи району — традиційні заходи та через її спрямований розвиток — реалізацію цільових проектів.

Такий підхід до організації роботи методичного центру сприяє вирішенню цілого комплексу за-

вдань методичної роботи з педагогічними працівниками і сприяє його утвердженню як сервісного центру з підвищення професійного рівня вчителів, а тому й підвищення якості результатів освітньої діяльності.

10.5. ЦСППДМ: ПОСЛУГИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Основними напрямками діяльності ЦСППДМ є здійснення психодіагностичної, психокорекційної, консультативної, профілактичної та психолого-просвітницької роботи на всіх етапах підготовки та здійснення навчально-виховного процесу; участь у проведенні експертизи ефективності роботи навчальних закладів, що дає можливість прогнозувати розвиток освітньої системи району.

У річному плані роботи ЦСППДМ ці напрями відображено в розділах: аналітико-діагностична, організаційно-методична та психолого-просвітницька робота.

Аналітико-діагностична робота. Передбачається проведення психолого-педагогічних та соціологічних досліджень у навчальних закладах району на запити відділу освіти та навчальних закладів, моніторинг умов та особливостей розвитку учнівських і педагогічних колективів. У ході експериментальної роботи методистами-психологами ЦСППДМ проводиться така робота:

- запроваджено щорічне вивчення стану психолого-педагогічної готовності дітей дошкільного віку до навчання в школі;
- запроваджено постійний моніторинг стану відповідності розкладів уроків у навчальних закладах району основним вимогам до них;
- запроваджено систематичне вивчення стану адаптації учнів 1-х, 5-х, 10-х класів до умов шкільного середовища;
- вивчено стан психолого-педагогічної готовності вчителя до роботи в класі з малою наповненістю;
- вивчається стан ефективності організації й проведення районних педагогічних конференцій, районних методичних об'єднань тощо;
- постійно вивчаються запити учнів та батьків 9-х класів щодо профільності навчання в старшій школі.

Організаційно-методична робота. Передбачається здійснення психолого-методичного супроводу діяльності всіх учасників навчально-вихов-

ного процесу (учнів, педагогів, керівників, батьків) та надання допомоги в організації педагогічного процесу на діагностичній основі. Даний аспект у діяльності ЦСППДМ відображається в таких формах роботи:

- інструктивно-методичні наради для практичних психологів;
- індивідуальні консультації для практичних психологів;
- консультації для практичних психологів та класних керівників у телефонному режимі;
- студія професійної майстерності практичного психолога;
- методичне об'єднання практичних психологів;
- інтегровані методичні об'єднання практичних психологів та вчителів-предметників;
- психологічна підтримка районних методичних об'єднань учителів-предметників, проведення психолого-методичного тренінгу;
- постійний семінар-практикум з питань реалізації цільового проекту «Діагностика особистості учня»;
- виїзний психолого-консультативний патронаж;
- індивідуальні консультації для керівників навчальних закладів;

• школа комунікативної майстерності молодого керівника;

- підготовка матеріалів (методичні рекомендації, аналітичні довідки, накази, статті, коментарі тощо) до рубрики «Центр соціально-педагогічної діагностики і моніторингу інформує» інформаційно-методичного вісника відділу освіти та районного методичного кабінету «Педагогічний орієнтир»;
- підготовка до друку серії «Практична психологія».

Психолого-просвітницька робота. Передбачає здійснення пропаганди досягнень психологічної та педагогічної науки і запровадження передового педагогічного досвіду. Даний аспект роботи знаходить своє відображення в:

- психологічній «підтримці» кожного засідання всіх районних методичних об'єднань учителів;
- навчальному курсі для учнів-членів Малої Академії Наук України «Шлях до успіху»;
- підготовці методичних рекомендацій, посібників для педагогів і учнів, а також систематичних публікацій у місцевій пресі та виступів у передачах місцевого телебачення.

Нижче подано план роботи ЦСППДМ.

ПЛАН РОБОТИ Центру соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу районного методичного кабінету на 2002/2003 н. р.

місяць	тиждень	Напрями діяльності ЦСППДМ		
		Аналітико-діагностичний	Організаційно-методичний	Психолого-просвітницький
Вересень	I		Планування роботи ЦСППДМ на 2002/2003 н.р.	
	II	Діагностування стану психологічної готовності першокласників до навчання в школі	Інструктивно-методична нарада практичних психологів (ІМНПП). Методична допомога практичному психологу Ставищенського НВК № 1	
	III	Аналітична довідка: «Про результати вивчення стану психологічної готовності першокласників до навчання в школі»	Засідання творчої групи цільового проекту «Діагностика особистості учня». Планування роботи школи комунікативної майстерності молодого керівника	
	IV	Вивчення стану відповідності основним вимогам розкладів уроків у навчальних закладах району	Планування роботи студії професійної майстерності практичного психолога	Просвітницький тренінг для вихователів ДНЗ з проблем вивчення Конвенції ООН «Про права дитини» (Ставищенський ДНЗ № 2 «Золота рибка»)

Продовження таблиці

місяць	тиждень	Напрями діяльності ЦСППДМ		
		Аналітико-діагностичний	Організаційно-методичний	Психолого-просвітницький
Жовтень	I	Підготовка прес-релізу за матеріалами фахових видань з проблеми «Методи активної взаємодії в системі учень —учитель»	Постійний семінар-практикум із впровадження Індивідуальної соціально-педагогічної та психологічної картки учня Заняття 1. «Особливості когнітивної сфери (рівень розумового розвитку, пам'ять)» Інструктивно-методична нарада практичних психологів	Студія професійної майстерності практичного психолога. Заняття 1
	II	Вивчення стану адаптації учнів 5-х класів до шкільного середовища	Реалізація цільової діагностичної програми (ЦДП) «Соціально-психологічний портрет навчального закладу» Антонівське НВО. ІМНПП	Школа комунікативної майстерності молодого керівника. Заняття 1
	III	Діагностика стану готовності вчителя класу-комплекту до роботи в класах з малою наповнюваністю	Візитний психолого-консультативний патронаж (Бесідське НВО, Іванівська ЗОШ I—III ст., Ставищенські НВК № 1 та НВК № 2)	
	IV	Аналітична довідка «Узагальнення стану відповідності основним вимогам розкладів уроків навчальних закладів району»	Постійний семінар-практикум із впровадження Індивідуальної соціально-педагогічної та психологічної картки учня. Заняття 2. «Особливості когнітивної сфери (увага, мислення)». Психолого-консультативний патронаж (Ставищенський НВК № 1, № 2)	Психологічна підтримка районних методичних об'єднань: — учителів класів-комплектів; — завідувачів ДНЗ
Листопад	I		Постійний семінар-практикум із впровадження Індивідуальної соціально-педагогічної та психологічної картки учня. Заняття 3. «Особливості психічної адаптації учнів до шкільного середовища». Інструктивно-методична нарада практичних психологів	Студія професійної майстерності практичного психолога. Заняття 2
	II	Участь в атестації Стрижавської ЗОШ I—III ст.	ІМНПП	Школа комунікативної майстерності молодого керівника. Заняття 2
	III		Візитний психолого-консультативний патронаж (Гостромогильське НВО, Стрижавська ЗОШ I—III ст., Іванівська ЗОШ I—III ст., Красилівський НВК)	Психологічна підтримка районних методичних об'єднань учителів: — всесвітньої історії; — кившинознавства; — фізичної культури; — української мови і літератури.
	IV		Постійний семінар-практикум із впровадження Індивідуальної соціально-педагогічної та психологічної картки учня. Заняття 4. «Професійна спрямованість учня».	

Продовження таблиці

місяць	тиждень	Напрями діяльності ЦСППДМ		
		Аналітико-діагностичний	Організаційно-методичний	Психолого-просвітницький
Грудень	I		Інструктивно-методична нарада практичних психологів. Візитний психолого-консультативний патронаж (Торчицька ЗОШ I—III ст.)	Студія професійної майстерності практичного психолога. Заняття 3
	II	Про організацію класними керівниками психолого-педагогічного супроводу навчального процесу з використанням Індивідуальної картки в Журавльській, Торчицькій, Іванівській, Стрижавській ЗОШ I—III ст. та Гостромогильському НВО	Візитний психолого-консультативний патронаж (Розкішнянська ЗОШ I—III ст.; Ясенівська ЗОШ I—II ст.; Торчицька ЗОШ I—III ст.)	Школа комунікативної майстерності молодого керівника. Заняття 3. Психологічна підтримка районних методичних об'єднань учителів: — географії; — трудового навчання.
	III	Підготовка статистичного звіту в обласний центр практичної психології й соціальної роботи	Засідання творчої групи цільового проєкту «Діагностика особистості учня»	Психологічна підтримка районного методичного об'єднання: — вчителів 2-го кл.
	IV		Методична допомога психологу Ставищенського НВК № 2 у підготовці до районного методичного об'єднання практичних психологів	
Січень	I		Інструктивно-методична нарада практичних психологів. Засідання творчої групи цільового проєкту «Діагностика особистості учня»	Студія професійної майстерності практичного психолога. Заняття 4. Психологічна підтримка засідання керівників міжшкільних факультативів
	II		Підготовка до участі в роботі секційних засідань січної конференції педагогічних працівників району	Психолого-просвітницьке забезпечення роботи секційних засідань січної конференції педагогічних працівників району та РМО вчителів зарубіжної літератури та інформатики
	III		Психолого-консультативний патронаж (Ставищенські НВК № 1, НВК № 2)	Школа комунікативної майстерності молодого керівника. Заняття 4
	IV		Інтегрований семінар практичних психологів та класних керівників «Підготовка і проведення психолого-педагогічного консилиуму» (Ставищенський НВК № 2)	

місяць	тиждень	Напрями діяльності ЦСППДМ		
		Аналітико-діагностичний	Організаційно-методичний	Психолого-просвітницький
Лютий	I		Постійний семінар-практикум із впровадження Індивідуальної соціально-педагогічної та психологічної картки учня. Заняття 5. Властивості темпераменту та їх прояви. Інструктивно-методична нарада для практичних психологів	Студія професійної майстерності практичного психолога. Заняття 5. Психологічна підтримка районного методичного об'єднання вчителів: — музики і — образотворчого мистецтва.
	II	Участь в атестації Гейсиської ЗОШ I—III ст.	Виїзний психолого-консультативний патронаж (Красилівський НВК, Винарівське НВО, Ставищенський НВК № 1)	Школа комунікативної майстерності молодого керівника. Заняття 5. Психологічна підтримка районного методичного об'єднання вчителів правознавства
	III	Аналіз результативності психолого-консультативного патронажу в навчальних закладах	Виїзний психолого-консультативний патронаж (Бесідське НВО)	
	IV	Аналітична довідка «Про стан впровадження Індивідуальної соціально-педагогічної та психологічної картки учня». Матеріали на засідання колегії відділу освіти.	Постійний семінар-практикум із впровадження Індивідуальної соціально-педагогічної та психологічної картки учня. Заняття 6. «Соціально-психологічна характеристика. Соціальний статус учня в класному колективі»	
Березень	I		Інструктивно-методична нарада практичних психологів	Студія професійної майстерності практичного психолога. Заняття 6
	II	Участь в атестації Торчицької ЗОШ I—III ст.	Виїзний психолого-консультативний патронаж (Торчицька ЗОШ I—III ст.; Стрижавська ЗОШ I—III ст.; Розкішнянська ЗОШ I—III ст.; Ясенівська ЗОШ I—II ст.)	Школа комунікативної майстерності молодого керівника Заняття 6. Психологічна підтримка РМО вчителя математики
	III		Засідання творчої групи цільового проекту «Діагностика особистості учня». Виїзний психолого-консультативний патронаж (Ясенівська ЗОШ I—II ст.)	Психологічна підтримка вихователів ДНЗ
	IV			Психологічна підтримка занять в школі резерву керівних кадрів

Продовження таблиці

місяць	тиждень	Напрями діяльності ЦСППДМ		
		Аналітико-діагностичний	Організаційно-методичний	Психолого-просвітницький
Квітень	I		Інструктивно-методична нарада практичних психологів	Студія професійної майстерності практичного психолога. Заняття 7. Психологічна підтримка районного методичного об'єднання вчителів хімії
	II	Обстеження дітей старшого дошкільного віку щодо їх психолого-педагогічної готовності до навчання у школі (згідно з графіком).	Виїзний психолого-консультативний патронаж (Гостромогильське НВО, Винарівське НВО)	Школа комунікативної майстерності молодого керівника. Заняття 7
	III		Виїзний психолого-консультативний патронаж (Винарівське НВО)	Психологічна підтримка районних методичних об'єднань: — заступників директорів НВО з навчально-виховної роботи; — вчителів фізики.
	IV			
Травень	I	Аналіз діяльності соціально-психологічної служби району за 2002/2003 н.р.	Інструктивно-методична нарада для практичних психологів. Студія професійної майстерності практичного психолога. Заняття 8	
	II	Аналіз результатів обстеження дітей старшого дошкільного віку щодо готовності навчатися у школі (згідно з графіком). Звіт творчої групи щодо реалізації цільового проєкту «Діагностика особистості учня».		Створення методичних рекомендацій щодо особливостей роботи класоводів у перші дні перебування в школі вихованців ДНЗ
	III	Постійний семінар-практикум із впровадження Індивідуальної соціально-педагогічної та психологічної картки учня. Заняття 10. «Аналіз результатів соціально-психологічних досліджень»		
	IV			

місяць	тиждень	Напрями діяльності ЦСППДМ		
		Аналітико-діагностичний	Організаційно-методичний	Психолого-просвітницький
Червень	I	Аналіз діяльності соціально-психологічної служби району за 2002/2003 н.р.	Інструктивно-методична нарада для практичних психологів	
	II			Підготовка матеріалів на обласну виставку перспективного педагогічного досвіду
	III		Постійний семінар-практикум із впровадження Індивідуальної соціально-педагогічної та психологічної картки учня. Заняття 11. Аналіз стану реалізації цільового проекту «Діагностика особистості учня».	
	IV	Підготовка статистичного звіту в обласний центр практичної психології та соціальної роботи		Студія професійної майстерності практичного психолога. Заняття 9

У рамках комплексної цільової програми «Обличчям до дитини» ЦСППДМ розроблено цільовий проект «Діагностика особистості учня», який передбачав створення та впровадження Індивідуальної соціально-педагогічної та психологічної картки учня.

Щорічно відповідно до графіка заповнення Індивідуальної соціально-педагогічної та психологічної картки учня організовувався семінар-практикум для педагогів. До структури його занять входять:

— теоретичний блок, мета якого полягає в роз-

критті науково-теоретичних основ проблеми, яка розглядається;

— практичний блок (безпосередня робота педагогів із діагностичним інструментарієм);

— аналітичний блок (аналіз результатів діагностики та труднощів, які виникають у класних керівників, практичних психологів та адміністрації навчальних закладів із впровадженням, веденням та використанням Картки.

Нижче представлено програму роботи семінару-практикуму та зразки планів занять.

ПРОГРАМА

Роботи семінару-практикуму із впровадження Індивідуальної соціально-педагогічної та психологічної картки учня на 2002/2003 н.р.

№ заняття	Дата	Зміст роботи	Учасники	Діагностичний інструментарій
1	Вересень	Організація роботи та методичні рекомендації щодо заповнення Індивідуальної соціально-педагогічної та психологічної картки учня. Психолого-педагогічна готовність до навчання в школі. Особливості психічної адаптації учня в шкільному середовищі. Індивідуальні психологічні особливості: — інтереси і спеціальні здібності; — особливості характеру. Участь у загальношкільних, районних та регіональних освітніх заходах	Психологи, класоводи 1—2-х кл., заступники директорів шкіл із навчально-виховної роботи	Методика «Ставлення дитини до навчання в школі». Тести шкільної зрілості за Керном-Іпрасеком. Методи вивчення особливостей ставлення дитини до себе. Методика «Вивчення психічної адаптації учня до навчальної діяльності в школі»

Продовження таблиці

№ заняття	Дата	Зміст роботи	Учасники	Діагностичний інструментарій
2	Жовтень	Особливості когнітивної (пізнавальної) сфери учня 3-го кл., 7-го кл.): — рівень розумового розвитку; — пам'ять. Робота з VI, VII, X, XI розділами Індивідуальної соціально-педагогічної та психологічної картки учня	Класоводи 3-х кл., кл.керівники 7-х кл., педагогічні організатори, заступники директорів шкіл з виховної роботи	Методика для визначення рівня розумового розвитку дітей 7—9 років (Е.Ф.Замбіцявічене); визначення обсягу короткотривалої зорової пам'яті; методика «Запам'ятай цифри». Шкільний тест розумового розвитку (ШТРР); діагностика зорової пам'яті; діагностика слухової пам'яті.
3	Жовтень	Особливості когнітивної (пізнавальної) сфери учня 3-го кл., 7-го кл.): - увага; - мислення.	Класоводи 3-х кл., кл.керівники 7-х кл.	Визначення продуктивності та стійкості уваги; методика «Запам'ятай і розстав крапки»; методика «Матриця Равена»; визначення особливостей концентрації уваги; визначення обсягу уваги; визначення особливостей розподілу уваги; визначення особливостей переключення уваги; методика «Швидкість перебігу мислення»; методика «Просторова кмітливість»; тест креативності (творчого мислення) «Що це таке?»
4	Листопад	Особливості психічної адаптації дитини до шкільного середовища	Кл.керівники 5-х кл.	Опитувальник самооцінювання дітей і підлітків (11—16 років) щодо вивчення психічної адаптації учнів до навчальної діяльності в школі
5	Грудень	Професійна спрямованість учня	Кл.керівники 7-х кл.	Методика «Диференційно-діагностичний опитувальник» (ДДО); опитувальник професійної спрямованості (ОПС) Д.Голланда; методика формування перспективної життєвої стратегії («Ціннісні орієнтації» М.Рокіча)
6	Січень	Визначення темпераменту учня. Властивості темпераменту та їхні прояви	Кл.керівники 6-х кл.	Опитувальник Айзенка (підлітковий)
7	Лютий	Проблемний «круглий стіл» «Індивідуальна соціально-педагогічна та психологічна картка учня як засіб психолого-педагогічного супроводу учня в навчально-виховному процесі»	Психологи, заступники директорів шкіл з виховної роботи	
8	Березень	Соціально-психологічний статус учня в класному колективі. Робота з VI, VII, X, XI розділами Картки	Кл.керівники 4-5-х кл., класоводи 2-х кл.	Соціометричне дослідження класного колективу

№ заняття	Дата	Зміст роботи	Учасники	Діагностичний інструментарій
9	Квітень	Індивідуальна освітня траєкторія. Навчальні досягнення	Психологи, заступники директорів шкіл з виховної роботи.	Анкета на визначення освітніх потреб учнів.
10	Травень	Аналіз результатів соціально-психологічних досліджень згідно з розділами Картки	Психологи, заступники директорів шкіл з виховної роботи	
11	Червень	Аналіз стану реалізації цільового проекту «Діагностика особистості учня» в навчальних закладах	Психологи, заступники директорів шкіл з виховної роботи	

ВРАЗИ ПЛАНІВ ЗАНЯТЬ СЕМІНАРУ-ПРАКТИКУМУ

Заняття 1.

«Особливості когнітивної (пізнавальної) сфери учня. Рівень розумового розвитку. Пам'ять»

Дата проведення: 24.09.2002 р.

Місце проведення: Ставищенський НВК № 1.

Учасники семінару: заступники директорів шкіл з навчально-виховної роботи, практичні психологи, класоводи 3-х класів, класні керівники 7-х класів.

9 ⁰⁰ —9 ²⁰	Реєстрація учасників семінару.	
9 ²⁰ —9 ⁴⁰	Вікторина «Пам'ять як пізнавальний процес» Відеопоказ «Види пам'яті» «Пам'ять. Механізми та види пам'яті». (Міні-лекція)	Л.М. Некраш, зав. ЦСППДМ
9 ⁴⁰ —10 ⁰⁰	Практикум у майстер-класі з учителями 3-х класів: — визначення обсягу короткотривалої зорової пам'яті; — методика «Запам'ятай цифри»;	С.О. Кондренко, методист-психолог ЦСППДМ
10 ⁰⁰ —10 ¹⁵	— методика визначення рівня розумового розвитку дітей 7—9 років (Е.Ф. Замбіцявічене).	Л.М. Некраш
10 ¹⁵ —10 ²⁵	Корекційні ігри та вправи на розвиток пам'яті.	
10 ²⁵ —10 ³⁵	Практикум у майстер-класі з учителями 7-х класів:	С.О. Кондренко
10 ³⁵ —10 ⁵⁰	— діагностика зорової пам'яті; — діагностика слухової пам'яті; — шкільний тест розумового розвитку (ШТРР).	
10 ⁵⁰ —11 ¹⁰	Корекційні ігри та вправи на розвиток мислення.	Л.М. Некраш
11 ¹⁰ —11 ⁴⁵	Прийняття методичних рекомендацій.	Л.М. Некраш

Заняття 2.

«Особливості когнітивної (пізнавальної) сфери учня. Увага. Мислення»

Дата проведення: 29.10.2002 р.

Місце проведення: Ставищенський НВК № 1.

Учасники семінару: заступники директорів шкіл з навчально-виховної роботи, практичні психологи, класоводи 3-х класів, класні керівники 7-х класів.

9 ⁰⁰ —9 ¹⁰	Реєстрація учасників семінару.
9 ¹⁰ —9 ³⁰	Відеопоказ «Мозок людини».

9 ³⁰ —9 ⁴⁵	Лекція-діалог «Роль уваги у пізнавальній діяльності учня».	С.О.Кондренко,
9 ⁴⁵ —10 ²⁰	Практикум у майстер-класі з класоводами 3-х класів: — визначення продуктивності і стійкості уваги; — методика «Запам'ятай і розстав крапки».	методист-психолог ЦСППДМ. С.О.Кондренко
	Практикум у майстер-класі з класними керівниками 7-х класів: — визначення особливості концентрації уваги; — визначення обсягу уваги; — визначення особливості розподілу уваги; — визначення особливості переключення уваги.	Л.М. Некраш, зав. ЦСППДМ
10 ²⁰ -10 ³⁰	Перерва.	
10 ³⁰ -10 ⁴⁵	Лекція-діалог «Мислення як один із базових пізнавальних процесів у структурі навчальної діяльності»	Л.М. Некраш
10 ⁴⁵ -11 ²⁰	Практикум у майстер-класі з класоводами 3-х класів: — методика «Матриця Равена»; — методика «Вміння рахувати усно»	Л.М. Некраш
	Практикум у майстер-класі з класними керівниками 7-х класів: — методика «Швидкість перебігу мислення»; — методика «Просторова кмітливість»; — тест креативності (творчого мислення) «Що це таке?».	С.О.Кондренко
11 ²⁰ -11 ⁴⁵	Прийняття методичних рекомендацій.	Л.М. Некраш

Заняття 3.
«Особливості психічної адаптації
в шкільному середовищі учнів 5-х класів»

Дата проведення: 24.11.2003 р.

Місце проведення: Ставищенський НВК № 1.

Учасники семінару: заступники директорів шкіл з навчально-виховної роботи, практичні психологи, класні керівники 5-х класів.

9 ⁰⁰ —9 ¹⁰	Реєстрація учасників семінару.	С.О. Кондренко, методист-психолог ЦСППДМ.
9 ¹⁰ —9 ³⁰	«Чи знаємо ми ознаки прояву дезадаптованості учнів у шкільному середовищі» (вікторина).	С.О.Кондренко
9 ³⁰ —10 ⁰⁰	«Особливості психічної адаптації учнів до шкільного середовища» (міні-лекція).	Л.М. Некраш, зав. ЦСППДМ.
10 ⁰⁰ -10 ³⁰	Практикум у майстер-класі з класними керівниками 5-х класів: - опитувальник самооцінювання дітей і підлітків (11—16 років) щодо вивчення психічної адаптації учнів до навчальної діяльності в школі.	С.О. Кондренко
10 ³⁰ —10 ⁵⁰	З досвіду роботи «Діяльність психолога і класного керівника з батьками в адаптаційний період»	І.Г.Суткова, практичний психолог Ставищенського НВК №1; О.М. Гапека, практичний психолог Ставищенського НВК №1.
10 ⁵⁰ —11 ³⁰	Прийняття методичних рекомендацій.	Л.М. Некраш

Заняття 4.
«Методика вивчення професійної спрямованості учня»

Дата проведення: 26.11. 2002 р.

Місце проведення: Ставищенський НВК №1.

Учасники семінару: заступники директорів шкіл з навчально-виховної роботи, практичні психологи, класні керівники 7-х класів.

9 ⁰⁰ —9 ¹⁰	Реєстрація учасників семінару.	Л.М. Некраш, завідувачка ЦСППДМ
----------------------------------	--------------------------------	------------------------------------

9 ¹⁰ — 9 ²⁰	«Психолого-педагогічні основи профорієнтаційної роботи класного керівника з учнями» (міні-лекція).	Л.М. Некраш
9 ³⁰ — 10 ²⁰	Практикум у майстер-класі: — методика «Диференційно-діагностичний опитувальник» (ДДО); — опитувальник професійної спрямованості (ОПС) Д.Голланда;	Г.В.Волинець, практичний психолог Красилівського НВК;
10 ²⁰ — 10 ³⁰	— методика формування перспективної життєвої стратегії «Ціннісні орієнтації» М.Рокіча.	І.Г.Суткова, практичний психолог Ставищенського НВК №1
10 ³⁰ — 10 ⁴⁰	Перерва.	
10 ⁴⁰ — 11 ⁰⁰	Аналіз проблем психолого-педагогічного супроводу учня у навчально-виховному процесі.	Л.М. Некраш; Л.А. Березовська, заступник директора школи з навчально-виховної роботи Винарівського НВО;
11 ⁰⁰ — 11 ²⁰	Прийняття методичних рекомендацій.	С.О. Кондренко, методист- психолог ЦСППДМ

З метою надання методичної допомоги та моніторингу стану впровадження Індивідуальної соціально-педагогічної та психологічної картки учня для адміністрації навчальних закладів, практичних психологів, класоводів та класних керівників спеціалістами ЦСППДМ організована робота виїзного психолого-консультативного патронажу, який діє згідно з графіком роботи та запитами адміністрації. Нижче подано графік роботи виїзного психолого-консультативного патронажу (див. табл.10.4 на с. 214).

Ефективною формою підвищення професійної майстерності практичних психологів є робота студії професійної майстерності. Нижче подано програму її роботи.

Програма роботи студії професійної майстерності практичних психологів у 2002/2003 н.р.

Заняття	Назва розділу і теми	Дата проведення
1	Поняття психолого-педагогічного супроводу навчально-виховного процесу. Зміст діяльності шкільного психолога	9.09.2002
2	Технологія психолого-педагогічного супроводу	14.10.2002
3	Підходи до планування психолого-педагогічного супроводу в школі	11.11.2002
4	Проблема професійної готовності практичного психолога до забезпечення психологічного супроводу навчально-виховного процесу	9.12.2002
5	Особливості діяльності шкільної психологічної служби	13.01.2003
6	Зміст діагностичної діяльності шкільного психолога	10.02.2003
7	Зміст корекційно-розвивальної діяльності шкільного психолога	10.03.2003
8	Зміст консультативної діяльності шкільного психолога.	14.04.2003
9	Психолог у школі: проблеми взаємодії з учнями та педагогами	12.05.2003

**10.6. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЦЕНТР
РМК НА ДОПОМОГУ
СІЛЬСЬКОМУ ВЧИТЕЛЮ**

Головною метою діяльності інформаційно-го центру РМК є інформаційне, довідково-бібліографічне та методичне забезпечення навчальних закладів. Необхідність створення такого центру в структурі РМК зумовлена бідністю ресурсної бази сільського навчального закладу та необхідністю підвищення якості освітніх послуг.

Цілком очевидно, що для забезпечення результативності освітнього процесу кожен учитель має оперативно отримувати інформацію про нові нормативно-розпорядчі документи, відомості про сучасні навчально-виховні методики, пріоритетні на-

прями в наукових дослідженнях з педагогіки, психології, соціології, мати повну і достовірну інформацію про перспективний педагогічний досвід.

Матеріально-технічну базу інформаційного центру РМК складають бібліотека РМК (науково-методична література та педагогічна періодика за останні 2 роки), інформаційне сховище (окрема кімната, де зберігається систематизована періодика за попередні роки, комп'ютер з електронним каталогом, ксерокс) та комп'ютерний центр (окрема кімната, де розташовано офісну техніку, забезпечено вихід в Інтернет). Відділ освіти обладнано 11 комп'ютерами, з яких 3 постійно використовують спеціалісти відділу освіти, 5 — методи РМК та 3 — працівники централізованої бухгалтерії.

Одним із перших завдань інформаційного центру РМК було створення фонду передплатної педагогічної періодики. Якщо в 1998 році РМК підписував лише 12 видань, то в 1999 році вже 35, у 2000 р. — 47, 2001 р. — 56, 2002 р. — 65, з 2003 р. — 70. Сьогодні кожен сільський педагог без особливих зусиль може ознайомитися в інформаційному центрі із сучасними здобутками педагогічної науки і практики, бути поінформованим у своїй галузі не гірше, ніж міський учитель.

Замовити потрібну інформацію можна телефоном, а ксерокопію статті забрати в зручний час або ж (для окремих навчальних закладів) отримати за допомогою факсимільного зв'язку.

Для зручності користування всю педагогічну періодичку було зведено в єдиний каталог і надіслано до кожного навчального закладу. Такий каталог за 2004 рік подано нижче.

РЕЄСТР
періодичних педагогічних видань, підписаних на I півріччя 2004 р.
районним методичним кабінетом, навчальними закладами та вчителями
Ставищенського району

№	Періодичні видання	Навчальні заклади
	Газети	
1	Директор школи. Бібліотека	9, 10, 25.
2	Бібліотечка вчителя початкових класів	2 в, 3, 3 в, 7 в, 12, 15 в, 23 в, 25 в.
3	Бібліотечка вихователя дошкільного закладу	1, 12, 23.
4	Все для вчителя	1, 2, 3, 4, 8, 10, 11, 12, 16, 18, 19 в, 24, 25.
5	Зірка	3.
6	Дитячий садок	12.
7	Директор школи	3, 5, 6, 4, 8, 9, 10, 12, 19 в, 25.
8	Англійська мова та література	1, 2 в, 3, 4 в, 7, 7 в, 8 в, 9, 12, 14, 17.
9	Завуч	1, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 24, 25.
10	Зарубіжна література	1, 7 в, 9, 12.
11	Інформатика	9, 12.
12	Історія України	4 в, 6 в, 7 в, 9, 12.
13	Красзнавство. Географія. Туризм.	6 в, 7 в, 9, 12, 13.
14	Київська правда	1-26.
15	Казковий вечір	6 в, 9 в, 18 в, 19 в, 26.
16	Математика	4, 9, 12, 19 в, 25 в.
17	Освіта	12, 13, 19.
18	Освіта України	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15 в, 16, 18, 20, 22, 23, 24, 25, 26.
19	Педагогічна газета	11.
20	Позакласний час	1, 2, 3, 4 в, 5, 7, 7 в, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 18, 19, 20, 23, 24, 24 в, 25, 26.
21	Первое сентября	12
22	Початкова освіта	7 в, 9, 12, 25.
23	Розкажіть онуку	2, 3, 4 в, 6 в, 7, 7 в, 8, 8 в, 11, 14, 19, 26.
24	Сільська школа	3, 5, 11, 12.
25	Сільські обрії	1-26.
26	Сільська школа України	12, 17.
27	Біологія	4 в, 6 в, 7, 7 в, 9, 23 в, 25 в.
28	Хімія	4 в, 6 в, 7, 7 в, 8 в, 9, 16 в, 25 в.
29	Фізика в школах України	4 в, 7, 9.
30	Englisch	9, 12, 20.
31	Завуч. Бібліотека	6, 25.
32	Математика в школах України	4 в, 6 в, 7, 9.
33	Українська мова та література	8 в, 9, 9 в, 12.
34	Спортивна Київщина	1 в, 6 в, 19 в.
35	Управління освітою	12.
36	Управління школою	7, 9, 12.
37	Фізика	2 в, 7 в, 9, 12.

Продовження таблиці

№	Періодичні видання	Навчальні заклади
38	Хімія. Біологія	3 в, 4 в, 6 в, 9, 12.
39	Шкільний світ	4, 9, 12.
40	Інформаційний збірник МО України	1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15 в, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26.
41	Український футбол	18, 4 в, 18 в.
42	Урядовий кур'єр	12, 20 в.
43	Київський регіон	1—12.
44	Дитяча академія	20 в, 25 в.
45	Німецька мова	7 в, 12, 15 в, 19 в, 25 в.
46	Велика дитяча газета	10, 18, 26.
47	Психолог	6 в, 9, 12.
48	Педагогічна газета	22, 25.
49	Позакласна робота	23 в.
50	Відкритий урок	2 в, 11, 23 в.
51	Шкільний психолог «Первос сентября» (рос.)	12.
52	Спортивна газета	7 в.
53	Посібник для вчителя	10.
54	Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник	12.
Журнали		
1	Біологія і хімія в школі	1, 3 в, 4, 5, 8 в, 11, 12, 14, 15 в, 21, 24 в.
2	Безпека життєдіяльності	1, 12.
3	Всесвітня література в середніх навчальних закладах	3 в, 4 в, 6 в, 9 в, 11, 12, 14, 15 в, 20.
4	Географія та основи економіки в школі	5, 11, 12, 14, 18, 19 в, 21, 25 в.
5	Географія	7, 23 в.
6	Правознавство	8 в.
7	Дніпро	9.
8	Вивчасмо українську мову та літературу	7, 9, 20, 23 в.
9	Дайджест педагогічних ідей та технологій «Школа-парю»	12.
10	Дефектологія	12.
11	Дивослово	1, 2 в, 3 в, 4 в, 7 в, 8 в, 9 в, 12, 14, 16 в, 17, 18, 21, 23 в, 24 в, 25 в.
12	Директор школи, ліцею, гімназії	1—12.
13	Директор школи України	12.
14	Дошкільнє виховання	3, 3 в, 12, 14, 15 в, 17, 19, 23 в, 24 в.
15	Зарубіжна література в навчальних закладах	1 в, 5, 8 в, 11, 16 в, 19 в, 21, 22 в, 24 в, 25 в.
16	Іноземні мови	12.
17	Історія в школах України	6, в, 12, 14, 15 в, 16 в, 19 в, 21, 24 в, 25 в.
18	Математика в школі	1, 3, 5, 6 в, 7 в, 12, 14, 16 в, 17, 20, 21, 24 в, 25 в.
19	Малитко	1 в, 6 в, 8 в, 9 в, 18 в, 20 в.
20	Обдарована дитина	12.
21	Образотворче мистецтво	1, 20.
22	Початкова школа	1, 1 в, 2 в, 4, 3 в, 5, 6 в, 7 в, 9, 10, 10 в, 11, 12, 14, 15 в, 16 в, 17, 18, 19, 19 в, 20, 21, 22 в, 23 в, 24 в, 25.
23	Педагогіка (рос.)	12.
24	Практична психологія і соціальна робота	12.
25	Пожежна безпека	1—25.
26	Рідна школа	6, 8, 11, 12, 19, 20, 25.
27	Початкове навчання	4 в, 7, 9, 21, 23 в, 25 в.
28	Сельская школа (рос.)	12.
29	Трудова підготовка в закладах освіти	11, 12.
30	Українська література в загальноосвітній школі	5, 7 в, 8 в, 9 в, 10, 11, 19 в.
31	Фізичне виховання в школі	1, 3, 4 в, 6 в, 12, 25 в.
32	Фізика та астрономія в школі	6 в, 8 в, 11, 12, 14, 17, 23 в.
33	Шлях освіти	12.
34	Освіта і управління	12.

№	Періодичні видання	Навчальні заклади
35	Інформаційно-методичний збірник управління освіти	1—25.
36	Історія та правознавство	1, 7, 9, 20, 25 в.
37	Юний натураліст	10.
38	Стежка	4.
39	Вулик	6 в, 21.
40	Барвінок	6 в, 8 в, 26.
41	Сигнал	6, 9.
42	Однокласник	2, 10, 25, 26.
43	Дивосвіт	1, 20, 25 в.
44	Пізнайко	2, 2 в, 20 в.
45	Дитяча академія	26.
46	Економіка в школі	12.
47	Народное образование (рос.)	12.
48	Мистецтво та освіта	13.
49	Шкільний світ «Вокруг света» (рос.)	9 в.
50	Русский язык	9.
51	Джміль	12, 19 в, 21.
52	Палітра педагога	12, 17, 19 в.
53	Яблунька	10.
54	Музика	1.
55	Играй и учись (рос.)	21.
56	Чумацький шлях	6 в.
57	Шкільна бібліотека	1, 2, 4 в, 7, 12, 20, 23 в.
58	Словознайко	21.
59	Підручник для директора	12.
60	Соняшник	25 в.
61	Психологія	12, 13.
62	Бухгалтерський облік і аудит	12.
63	Міліція України	9.
64	Клас	1 в, 7 в, 8, 9 в, 10, 18 в, 26.
65	Педагогіка і психологія	11.
66	Викладання історії в школах України	8 в.
67	Юридична газета	10.

Умовні позначки:

- 1 — Бесідське НВО
 - 2 — Гейсиська ЗОШ I— III ст.
 - 3 — Гостромогильське НВО
 - 4 — Журавльська ЗОШ I— III ст.
 - 5 — Іванівська ЗОШ I-III ст.
 - 6 — Красилівський НВК
 - 7 — Розкішнянська ЗОШ I— III ст.
 - 8 — Стрижavsька ЗОШ I— III ст.
 - 9 — Ставищенський НВК № 1
 - 10 — Ставищенський НВК № 2
 - 11 — Торчицька ЗОШ I— III ст.
 - 12 — Районний методичний кабінет
 - 13 — Центр дитячої творчості
 - 14 — Антонівське НВО
 - 15 — Брилівське НВО
 - 16 — Василіська ЗОШ I— II ст.
 - 17 — Винарівське НВО
 - 18 — Кривецька ЗОШ I— II ст.
 - 19 — Полковницьке НВО
 - 20 — Попружнянська ЗОШ I—II ст.
 - 21 — Розумницьке НВО
 - 22 — Сніжківське НВО
 - 23 — Станіславчицьке НВО
 - 24 — Юрківське НВО
 - 25 — Ясенівська ЗОШ I— II ст.
 - 26 — Дитячий будинок «Світанок»
- в — *підписано вчителями.

Наступним кроком у створенні системи інформаційного забезпечення навчальних закладів було започаткування випуску інформаційно-методичного вісника «Педагогічний орієнтир», який виходить раз на місяць з 1998 року. За 5 років експериментальної роботи вийшло 60 випусків. Вісник виготовляється на аркушах формату А5 і зазвичай має 24 сторінки. Наклад становить 50 примірників.

Постійними рубриками вісника є: хроніка освітнього життя, блок розпорядчо-нормативних матеріалів (розпорядження райдержадміністрації, рішення районної ради, накази відділу освіти, рішення конференцій тощо), блок методичних матеріалів, статистична інформація, дискусійні матеріали, а також обов'язково новинки педагогічної періодики, де для всіх категорій педагогічних працівників подано систематизований перелік найцікавіших матеріалів педагогічної періодики, яка надійшла за останній місяць до РМК.

Черговий випуск «Педагогічного орієнтира» вручають директорам навчальних закладів на щомісячній нараді директорів і його постійно зберігають підшитим у методичному кабінеті школи, а тому він доступний для всіх педагогів.

Окремим завданням інформаційного центру РМК є підготовка і випуск двох серій «Практична педагогіка» та «Практична психологія». Інформацію про цю роботу, проведеної за роки експерименту, подано в *табл. 10.5.*

Табл. 10.5. Видання інформаційного центру Ставищенського районного методичного кабінету (1999—2003 рр.).

№	Автор та назва	Тираж
1	Осадчий І.Г. Районна асоціація дитячих організацій Ставищенщини «Крона». /Ставище. — 1999. — 44 с. (Серія 1. «Практична педагогіка» № 1, 1999 р.)	100
2	Мищенко В.О. Конкурс «Учитель року — 99». /Ставище. — 1999. — 34 с. (Серія 1 «Практична педагогіка» № 2, 1999 р.)	100
3	Некраш Л.М. Розвиток та корекція пізнавальних процесів у дітей старшого дошкільного віку (Методичні рекомендації). /Ставище. — 2000. — 52 с. (Серія 2. «Практична психологія» № 1, 2000 р.)	100
4	Стеценко О.С. Основи економічних знань: Теорія та практика. Ставище. — 2000. — 75 с. (Серія 1. «Практична педагогіка» № 1(3), 2000 р.)	100
5	Козлюк Л.П. Основи програмування мовою Qbasic. Навчальний посібник. /Ставище. — 2000. — 72 с. (Серія 1. «Практична педагогіка» № 2 (4), 2000 р.)	100
6	Борщ Р.Г. Підвищення орфографічної грамотності учнів. Навчальний посібник. /Ставище. — 2000. — 136 с. (Серія 1. «Практична педагогіка» № 3 (5), 2000 р.)	100
7	Осадчий І.Г. Цільовий проект «Кругозір» /Ставище. — 2000. — 134 с. (Серія 1. «Практична педагогіка» № 4 (6), 2000 р.)	100
8	Кондренко С.О. Соціально-психологічні основи профорієнтаційної роботи в школі. Методичні рекомендації. /За редакцією І.Г.Осадчого. //Ставище. — 2000 — 76 с. — (Серія 2. «Практична психологія» № 2 (2), 2000 р.)	100
9	Кублій К.В. Думай, розв'язуй, відгадуй. Навчальний посібник. /Ставище. — 2001. — 84 с. (Серія 1. «Практична педагогіка» № 1 (7), 2001 р.)	100
10	Литвинець І.М. Фізичне виховання в школі: методика, практика, рекомендації. /Ставище. — 2001. — 170 с. (Серія 1. «Практична педагогіка» № 2 (8), 2001 р.)	100
11	Довгалюк Т.П. Організаційно-методичне забезпечення діяльності районної логопедичної служби. Методичні рекомендації. /Ставище. — 2001. — 66 с. (Серія 1. «Практична педагогіка» № 3 (9), 2001 р.)	50
12	Добровольський В.В. Роби як Я! Довідничок-розв'язничок з математики. /Ставище. — 2001. — с.12 (Серія «Практична педагогіка», 2001 р.)	300
13	Дрібниця В.О. Картки-схеми з історії України ХХ століття. /Ставище. — 2001 — 29 с. (Серія 1. «Практична педагогіка» № 4 (10), 2001 р.)	200
14	Осадчий І.Г., Кондренко С.О., Некраш Л.М. Індивідуальна соціально-педагогічна та психологічна картка. /Ставище. — 2001. — 22 с. (Серія 1. «Практична педагогіка» № 5 (11), 2001 р.)	4000
15	Папушина Л.А. Таємниці історії. Всесвітня історія, 7 кл. Навчальний посібник. /Ставище. — 2001. — 164 с. (Серія 1. «Практична педагогіка» № 6 (12), 2001 р.)	100
16	Осадчий І.Г., Кондренко С.О., Л.М.Некраш. Методичні рекомендації щодо заповнення індивідуальної соціально-педагогічної та психологічної картки учня. /Ставище. — 2001. — С.104. (Серія 2. «Практична психологія» № 1 (3), 2001 р.)	100
17	Некраш Л.М., Кондренко С.О., Добровольський В.В. Психолого-педагогічні основи профілактики девіантної поведінки учнів підліткового віку. Методичні рекомендації. — Ставище. — 2002. — 91 с. (Серія 2. «Практична психологія» № 1 (4), 2002 р.)	100
18	Юрченко Б.П. Античність — колиска європейської культури. Навчальний посібник. /Ставище. — 2002. — 165 с. (Серія 1. «Практична педагогіка» № 1 (13), 2002 р.)	100
19	Анотований каталог перспективного педагогічного досвіду працівників навчальних закладів Ставищенського району. /Відп. за вип. І.В.Альошкіна /Ставище. — 2002 — С 40. (Серія 1. «Практична педагогіка» № 2 (14), 2002 р.)	150
20	Історія освіти Ставищенщини. (За ред. І.Г.Осадчого /Ставище. — 2002 — 75 с. (Серія 1. «Практична педагогіка» № 2 (14), 2002 р.)	100
21	Альошкіна І.В. Дидактичні аспекти уроку в класі-комплекті. Методичні рекомендації /Ставище. — 2002. — 109 с. (Серія 1. «Практична педагогіка» № 3 (15), 2002 р.)	100
22	Охорона праці та безпеки життєдіяльності у загальноосвітніх навчальних закладах (методичний збірник). Упорядник О.П.Прокопенко. — Ставище. — 2002. — 90 с. (Серія 1. «Практична педагогіка» № 4 (16), 2002 р.)	100

Постійним завданням інформаційного центру РМК є також інформаційне забезпечення всіх районних конференцій, круглих столів, семінарів та нарад для педагогів і керівників навчальних закладів.

10.7. ЦЕНТР ЛОГОПЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ РМК

Центр логопедичної допомоги (далі — ЦЛД) є структурним підрозділом районного методичного кабінету. В своїй роботі він керується Положенням про районний методичний кабінет, Положенням про логопедичні пункти при загальноосвітніх школах та Положенням про Центр логопедичної допомоги районного методичного кабінету.

У центрі працює три логопеди. Обов'язки між ними розподілено таким чином, що двоє з них працюють з дітьми шкільного віку, а один з дітьми дошкільного віку. В Ставищенських НВК № 1, НВК № 2, ДНЗ № 2 створено стаціонарні логопедичні пункти. Вони обладнані необхідним інвентарем, спеціальною літературою, дидактичними посібниками, іграшками.

Після обстеження учнів і вихованців загальноосвітніх та дошкільних закладів району, яке здійснюється щорічно у вересні, складається інформаційний банк про дітей, які потребують логопедичної допомоги. Визначаються корекційні підгрупи залежно від складності та характеру порушення. Район поділено на два сектори, в кожному з яких працює один логопед. У школи, де є достатня кількість учнів, які потребують логопедичної допомоги, логопед під'їжджає сам, згідно з графіком. Якщо таких дітей мало, їх підвозять батьки в стаціонарні логопедичні пункти самостійно.

Усі порушення мовлення класифікуються у дві групи: фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення та загальне недорозвинення мовлення. Двічі на рік складається аналітична звітність про порушення звуковимови, а наприкінці навчального року організується творчий звіт логопедів про стан корекції мовленнєвих порушень.

Двічі на тиждень проводяться спеціальні корекційні заняття в кожному стаціонарному логопедичному пункті. В дошкільних установах більша частина зусиль логопеда спрямовується на постановку звуків, їх автоматизацію та диференціацію, а також введення поставленого звуку в повсякденну мову. Систематично проводяться фронтальні, групові та індивідуальні заняття. В загальноосвітніх навчальних закладах значну увагу приділяють роботі з формування спеціальних груп: дислаліки (порушення читання), дисграфіки (по-

рушення письма) тощо. Постійно проводяться заняття в малих групах та індивідуальні заняття.

Логопеди ЦЛД беруть участь у методичних об'єднаннях вихователів дошкільних навчальних закладів, учителів початкових класів, де надаються методичні рекомендації щодо усунення мовленнєвих порушень у дітей.

Виступи логопедів на батьківських зборах допомагають інформувати батьків про значення своєчасного виявлення мовленнєвих порушень та їх усунення.

Тричі на рік проводяться «круглі столи» за участю логопедів, психологів, вихователів дошкільних навчальних закладів, учителів початкових класів, що допомагає скоординувати дії всіх учасників навчально-виховного процесу щодо усунення вад звуковимови.

Раз на рік ЦЛД організує виїзне засідання обласної психолого-медико-педагогічної комісії (далі ПМПК). Фахівці ПМПК дають висновок про характер розумового розвитку учнів, рекомендації з питань організації навчання та вибору типу програм корекції навчання. Протягом навчального року за заявами батьків та навчальних закладів організовуються додаткові обстеження учнів.

У ЦЛД створено інформаційний банк про учнів, які потребують організованого корекційного навчання за спеціальними програмами. Проводяться наради і семінари для вчителів, на яких надається інформація про зміст і форми занять з учнями, які мають різні діагнози. Діти з легкою розумовою відсталістю навчаються за програмою допоміжної школи, а з діагнозом затримка психічного розвитку — за програмою інтенсивної педагогічної корекції. Учням з діагнозом «помірна розумова відсталість» рекомендують перебування в закладах Міністерства праці і соціальної політики.

Досвід експериментальної роботи переконливо свідчить, що створення спеціалізованих підрозділів (центрів) у структурі РМК дозволяє надавати всім сільським школам методичну допомогу найвищого рівня якості. Адже знайти таких фахівців у кожному селі просто неможливо та й утримувати їх там економічно недоцільно.

10.8. ЗРАЗКИ ЦІЛЮВИХ ПРОЕКТІВ РМК

10.8.1. Цільовий проект «Діагностика особистості учня»

Мета: створити систему постійного моніторингу розвитку особистості учня.

Завдання:

- створення та впровадження в практику індивідуальних карток психо-педагогічного розвитку учнів 1—11-х класів навчальних закладів району;
- розробка та випуск посібника «Методичні рекомендації до заповнення Індивідуальної соціально-педагогічної та психологічної картки учня;
- розробка та реалізація програми роботи постійного семінару-практикуму для вчителів, які працюватимуть із картками..

Учасники проекту: методисти РМК, практичні психологи, класоводи, класні керівники, педагоги-організатори, адміністрація навчальних закладів району.

Тривалість проекту: 2001—2004 рр.

I. Смысловая часть

Особистісно зорієнтована модель освіти вимагає від педагога володіння об'єктивною інформацією про учня. В умовах відсутності повноцінної психологічної служби у кожному сільському навчальному закладі практичне оволодіння педагогами психодіагностичним інструментарієм дозволить мінімізувати допущення помилок, забезпечить ефективність диференційованого та індивідуального підходу в навчанні та вихованні, підвищить психолого-педагогічну компетентність учителя.

Цільовий проект «Діагностика особистості учня» передбачає створення Індивідуальної соціально-педагогічної та психологічної картки учня та її масове застосування.

Картка має містити в динаміці повну інформацію про психічні властивості особистості, темперамент, характер, здібності, соціальні ролі, освітні потреби дитини, її батьків, рівень їх задоволення; навчальні досягнення учня, результати участі в олімпіадах, конкурсах, турнірах; індивідуальну освітню траєкторію на трьох рівнях (початкова, базова та старша школа) з урахуванням обов'язкової складової (інваріантної частини) та додаткової складової (варіативна частина): факультативи, курси за вибором, гуртки, секції тощо.

Зразки таких Карток буде розроблено до 1 березня 2001 року. До 1 квітня 2001 року планується провести навчання з психологами, педагогами-організаторами та адміністраціями навчальних закладів.

Запровадження Карток планується розпочати з 1 квітня 2001 року у 2—3 навчальних закладах району. З 1 вересня 2001 року — в більшості невеликих навчальних закладів і до 1 вересня 2002 року — в усіх навчальних закладах району.

Відповідальність за реалізацію проекту покла-

дається на Центр соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу районного методичного кабінету.

Картка повинна мати такі розділи:

1. Загальні відомості про учня.
2. Психолого-педагогічна готовність до школи.
3. Особливості психічної адаптації в шкільному середовищі.
4. Особливості когнітивної сфери.
5. Соціально-психологічна характеристика.
6. Індивідуальні психологічні особливості.
7. Участь у загальношкільних, районних та регіональних освітніх заходах.
8. Індивідуальна освітня траєкторія.
9. Професійна спрямованість учня.
10. Навчальні досягнення учня.
11. Додаткова інформація.
12. Інформація про здобуття освіти.

II. Кадрове забезпечення

Керівник цільового проекту — Л.М. Некраш — завідувачка ЦСППДМ.

Склад творчої групи (команди) проекту:

1. С.О. Кондренко — методист-психолог ЦСППДМ.
2. М.В. Стрільник — практичний психолог Ставищенського НВК № 2.
3. О.М. Гапека — практичний психолог Ставищенського НВК № 1.
4. З.Б. Бондар — практичний психолог Розкішнської ЗОШ I—III ст.
5. Г.В. Волинець — практичний психолог Крайслівського НВК.
6. І.В. Альошкіна — методист РМК.
7. І.І. Шушківська — методист ЦДТ.

III. Організаційне забезпечення

Цільовий проект «Діагностика особистості учня» є складовою частиною річного плану роботи РМК. Творча група працює за власним планом роботи. Засідання проводять чотири рази на рік. Ведуть протоколи засідань.

IV. Матеріальна база та фінансове забезпечення проекту

Для реалізації цільового проекту використовують Індивідуальні соціально-педагогічні та психологічні картки учнів 1—11-х класів та «методичні рекомендації до заповнення Індивідуальної соціально-педагогічної та психологічної картки учня».

Фінансування здійснюється за рахунок бюджетних коштів.

V. Операційна частина

№ п/п	Зміст роботи	Форми роботи	Відповідальні особи	Термін виконання
I. Підготовчий етап				
1	Формування творчої групи цільового проекту		І.Г.Осадчий	Січень 2001р.
2	Опрацювання відповідної літератури з проблеми психодіагностики особистості	Літературний реліз	С.О.Кондренко	Січень 2001р.
3	Розробка Індивідуальної соціально-педагогічної та психологічної картки учня		І.Г. Осадчий, Л.М.Некраш, С.О.Кондренко	Лютий, березень 2001 р.
4	Підготовка до друку експериментальних матеріалів «Індивідуальна соціально-педагогічна та психологічна картка учня» (далі «Картка»)		Члени творчої групи	Березень 2001 р.
5	Впровадження «Картки» у 2—3 навчальних закладах району.	Наказ відділу освіти	Керівник проекту	Квітень 2001 р.
6	Провести навчання з проблем запровадження «Картки» з: • практичними психологами, • педагогами-організаторами, • адміністраціями навчальних закладів району	Семінар Семінар Виступ на колегії відділу освіти	Л.М.Некраш, С.О. Кондренко, І.І.Шушківська, Некраш Л.М.	Квітень 2001р.
7	Робота над посібником «Методичні рекомендації до заповнення «Картки»»	Випуск серії «Практична психологія»	Члени творчої групи	Березень — травень 2001 р.
II. Основний етап				
1	Планування роботи постійного семінару-інструктажу із запровадження «Картки»	План роботи	Члени творчої групи	Червень 2001 р.
2	Впровадження «Картки» у 12 навчальних закладах району	Наказ відділу освіти	Члени творчої групи	Травень, вересень 2001 р.
3	Розробка графіка роботи виїзного психолого-консультаційного патронажу	Графік роботи	Л.М.Некраш	Вересень 2001 р.
4	Проведення першого навчального заняття семінару-інструктажу «Організація роботи та методичні рекомендації щодо заповнення «Картки»». Розробка рекомендацій з питань організації спостережень за учнями 1-х та 5-х класів на етапі адаптації	Семінар-інструктаж	Л.М. Некраш, С.О.Кондренко	Вересень 2001 р.
5	Виїзний психолого-консультаційний патронаж	Методичні консультації згідно з графіком.	Л.М.Некраш, С.О.Кондренко	Жовтень, 2001р. — березень 2002р.
6	Проведення семінару-інструктажу «Особливості когнітивної сфери». Навчальне заняття 1	Семінар-інструктаж	Л.М.Некраш, С.О.Кондренко	Жовтень 2001 р.
7	Проведення семінару-інструктажу «Особливості когнітивної сфери». Навчальне заняття 2	Семінар-інструктаж	Л.М.Некраш, С.О.Кондренко	Листопад 2001 р.
8	Нарада практичних психологів «Організація й проведення психолого-педагогічного консилиуму в закладі освіти»	Нарада	Л.М.Некраш	Грудень 2001 р.
9	Проведення семінару-інструктажу: «Темпераменталь-на характеристика учня. Властивості темпераменту та їх прояви». Навчальне заняття 3	Семінар-інструктаж	Л.М.Некраш, С.О.Кондренко	Лютий 2002 р.
10	Стан впровадження Індивідуальної соціально-педагогічної та психологічної картки учня в навчальних закладах району	Виступ на колегії відділу освіти	Л.М.Некраш	Січень 2002 р.

10.8.2. Цільовий проект «Варіант»

Мета: створення районної очно-заочної різнопрофільної школи (РОЗРШ) та центрів довузівської підготовки (ЦДП) і розробка відповідного організаційно-методичного забезпечення.

Учасники проекту: методисти РМК та педагоги загальноосвітніх навчальних закладів району.

Тривалість проекту: 2001—2002 рр.

I. Сміслова частина

РОЗРШ створюється як сукупність міжшкільних факультативів та курсів за вибором для учнів 7—9-х класів, які діють при загальноосвітніх навчальних закладах району, котрі мають достатню матеріальну базу, висококваліфікованих фахівців з даних профілів та, як правило, старшу профільну школу (ліцей, профільний клас тощо).

РОЗРШ покликана забезпечувати потребу учнів сільських шкіл району в поглибленому та додатковому вивченні навчальних предметів.

Свою роботу РОЗРШ проводить відповідно до власного річного плану роботи, затвердженого відділом освіти.

Мережа міжшкільних факультативів та курсів за вибором створюється на основі аналізу освітніх запитів учнів та їхніх батьків, пропозицій навчальних закладів. Узагальнену інформацію з даного питання подає у відділ освіти Центр соціально-педагогічної й психологічної діагностики та моніторингу методичного РМК до 15 вересня кожного року.

Мережа міжшкільних факультативів та курсів за вибором і склад груп при конкретному навчальному закладі затверджується наказом по закладу на підставі наказу відділу освіти.

Перед зарахуванням учнів до РОЗРШ проводиться тестування, співбесіди та інша додаткова робота з метою вивчення їхніх мотивацій до навчання та можливостей навчатися в тій чи іншій групі. На підставі отриманої інформації учням рекомендують навчальні заклади та факультативи, які найповніше можуть задовольнити їхні освітні запити.

Центр довузівської підготовки (ЦДП) є структурним підрозділом навчальних закладів освіти модульного типу. Головною метою ЦДП є навчання та виховання здібної учнівської молоді (10—11 кл.), підготовка її до вступу у вищі навчальні за-

клади України, надання допомоги у свідомому виборі майбутньої професії.

Рішення про створення ЦДП приймає відділ освіти районної державної адміністрації на підставі клопотання навчального закладу.

Навчальний процес в ЦДП здійснюється відповідно до навчального плану, затвердженого відділом освіти районної державної адміністрації. Навчальний план створюється за рахунок годин варіативної частини робочих навчальних планів навчальних закладів району на прохання їхніх педагогічних рад.

Навчання здійснюється за авторськими програмами, затвердженими відділом освіти районної державної адміністрації та погодженими вищими навчальними закладами, з якими укладено угоду про співробітництво.

Навчання проводиться в суботу або інші дні згідно з розкладом, затвердженим директором навчального закладу та погодженим із відділом освіти районної державної адміністрації.

II. Кадрове забезпечення

Керівник цільового проекту — В.О. Міщенко, завідувачка РМК.

Склад творчої групи (команди) проекту:

1. Г.В. Маринчук — заступник директора Розкішнянської ЗОШ I—III ступенів.
2. К.І. Гейко — заступник директора Ставищенського НВК № 1.
3. А.І. Кушніренко — заступник директора Ставищенського НВК № 2.
4. О.І. Коломієць — заступник директора Іванівської ЗОШ I—III ступенів.
5. Л.І. Яструб — заступник директора Красилівського НВК.

III. Організаційне забезпечення

Творча група проекту діє за власним планом, який є складовою частиною річного плану роботи РМК.

IV. Матеріальна база та фінансове забезпечення

Для реалізації цільового проекту використовується наявна матеріальна база навчальних закладів району. Передбачається встановлення факсимільного зв'язку між навчальними закладами.

Фінансування проекту здійснюється за рахунок бюджетних коштів.

V. Операційна частина

№	Зміст роботи	Форми роботи	Відповідальні особи	Термін виконання
I. Підготовчий етап				
1	Виявлення об'єктивного стану потреб учнів 7—9-х кл. та 10—11-х класів сільських шкіл району в поглибленому та додатковому вивченні різноманітних навчальних предметів	Соціально-педагогічна діагностика	ЦСППДМ, члени творчої групи	Січень 2001 р.; квітень — вересень (щорічно)
2	Вивчення науково-методичної літератури та існуючого досвіду з проблем дистанційного навчання	Створення картотеки досвіду	Члени творчої групи	Вересень—жовтень (щорічно)
II. Основний етап				
1	Розробити положення про РОЗРШ та ЦДП	Наказ відділу освіти	Керівник творчої групи	Січень 2001 р.
2	Розробити навчальні плани РОЗРШ та ЦДП	Наказ відділу освіти	Керівник творчої групи	Щорічно до 10 вересня
3	Призначити керівників РОЗРШ та ЦДП	Наказ відділу освіти	Керівник творчої групи	Щорічно до 10 вересня
4	Створення авторських програм	Рішення науково-методичної ради РМК	Члени творчої групи, педагоги	Щорічно до 15.09.
5	Затвердження авторських програм	Рішення науково-методичної ради РМК	Керівник творчої групи	Щорічно до 1.10.
6	Розробка основ методики дистанційного та кореспондентського навчання	Методичні рекомендації	Члени творчої групи	До 1.10.2001р.
7	Апробація методів, прийомів та форм дистанційного і кореспондентського навчання в РОЗРШ та ЦДП		Творча група, педагоги	Протягом 2001 року
8	Розробка методичних посібників	Випуск серії «Практична педагогіка»	Члени творчої групи	2001—2002 рр.
9	Аналіз результатів впровадження дистанційного та кореспондентського навчання в РОЗРШ та ЦДП	Засідання круглого столу	Члени творчої групи	Травень 2002 р.
III. Психологічна підтримка				
1	Створення психологічного забезпечення навчально-виховного процесу в РОЗРШ та ЦДП	Методичні рекомендації	ЦСППДМ	Березень 2001 р.
2	Діагностика якості роботи РОЗРШ та ЦДП	Соціально-педагогічне діагностування	ЦСППДМ	Квітень 2002 р.

10.8.3. Цільовий проект «Інтерактивні методи навчання школярів»

Мета: розробка та апробація інтерактивних технологій навчання школярів.

Учасники проекту: заступники директорів навчальних закладів з навчально-виховної роботи, педагоги, психологи.

Тривалість проекту: 1.09.2002 р. — 1.08.2005 р.

I. Сміслова частина

Серед важливих педагогічних завдань, які поставило життя перед сучасною школою, є використання

сучасних форм організації навчання, розробка нових педагогічних технологій та підходів до організації навчально-виховного процесу, в центрі яких — особистість дитини з її потребами, інтересами та життєвими проблемами. Сучасна школа потребує корінних змін, запровадження нових освітніх ідей. Саме на школу покладається велика відповідальність за підготовку людини до життя, за формування її громадянської позиції, за соціалізацію особистості.

Більшість сучасних інноваційних навчальних технологій передбачає використання інтерактивних методів.

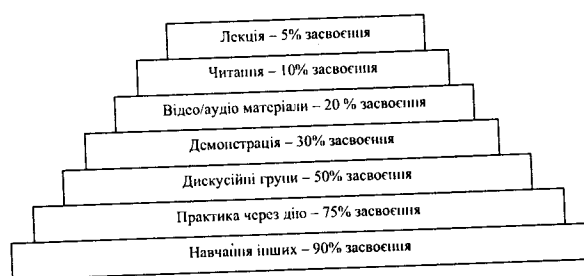
Слово «інтерактив» прийшло до нас з англійської від слова interact, де inter — взаємний і act —

діяти. Отже, інтерактивний — здатний до взаємодії, діалогу. Інтерактивне навчання — це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету — створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх суб'єктів діяльності. Це співнавчання, взаємонагляд, де і учень, і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання. Вони розуміють, що роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, уміють і здійснюють. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблем на основі аналізу обставин та можливостей. Таке навчання ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, допомагає педагогу стати справжнім лідером дитячого колективу.

Під час інтерактивного навчання учні вчаться бути демократами, ефективно спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення.

Дослідження свідчать, що інтерактивне навчання дає змогу різко збільшити відсоток засвоєння матеріалу, оскільки вдається включати не лише свідомість учня, а й почуття, волю. Результати таких досліджень зазвичай відображають у схемі, яка отримала назву «Піраміда навчання»:

Із схеми видно, що найменших результатів можна досягти за умов пасивного навчання, а найбільших — за інтерактивного. Ці дані цілком підтверджують дослідження сучасних психологів.

II. Кадрове забезпечення

Керівник цільового проекту — В.О. Міщенко, завідувачка РМК

Склад творчої групи (команди проекту):

1. Р.Г. Бориц — заступник директора Ставищенського НВК № 1.
2. О.П. Лимар — заступник директора Ставищенського НВК № 2.
3. Н.А. Карпенко — заступник директора Іванівської ЗОШ І—ІІІ ст.
4. Г.В. Маринчук — заступник директора Розкішнянської ЗОШ І—ІІІ ст.
5. В.Ф. Волинець — заступник директора Стрижавської ЗОШ І—ІІІ ст.
6. С.О. Кондренко — психолог ЦСППДМ РМК

III. Організаційне забезпечення

Цільовий проект «Інтерактивні методи навчання школярів» є складовою частиною річного плану роботи районного методичного кабінету. Творча група розробляє та здійснює цей проект, працюючи за власним планом роботи. Свої засідання вона проводить двічі на семестр. Ведуть протоколи засідань.

Контроль за виконанням даного проекту покладається на керівника проекту.

IV. Матеріальна база та фінансове забезпечення цільового проекту

Для реалізації цільового проекту використовується наявна база районного методичного кабінету та навчальних закладів району. Члени творчої групи розробляють моделі інтерактивних технологій навчання школярів, здійснюють їх апробацію на уроках з різних предметів. Методичні рекомендації та друкована продукція видаватиметься коштом відділу освіти райдержадміністрації.

V. Операційна частина

№	Зміст роботи	Форма роботи	Хто відповідає	Термін виконання
I. Підготовчий етап				
1	Вивчення науково-методичної літератури з проблеми	Формування картотеки	Члени творчої групи	Вересень 2002
2	Аналіз існуючого досвіду з вирішення проблеми	Засідання творчої групи	В.О. Міщенко	Вересень 2002 р.

№	Зміст роботи	Форма роботи	Хто відповідає	Термін виконання
3	Систематизація інформації про інтерактивні методи навчання в мережі Інтернет.	Робота в комп'ютер-ному центрі	В.О. Міщенко	Вересень — жовтень 2002 р.
II. Теоретичне дослідження проблеми				
1	Розробка бібліографічного релізу з даного питання	Бібліогра-фічний реліз	Члени творчої групи	Листопад — грудень 2002 р.
2	Організація самоосвіти та проведення індивідуальних консультацій	Інструктивно-методична нарада з заступниками директорів шкіл	В.О. Міщенко	Грудень 2002 р.
3	Загальна теоретична підготовка педагогічних колективів до реалізації проблеми	Повідомлення в «Педагогічному орієнтирі»	В.О. Міщенко	Січень — лютий, 2003 р.
III. Практичне розв'язання проблеми				
1	Апробація інтерактивних методів навчання	Ставищенський НВК № 1, № 2, Винарівське НВО	Педагогічні колективи району	Березень — квітень 2002—2004 рр.
2	Зовнішня експертиза технологій інтерактивного навчання	Районні методичні об'єднання	Члени творчої групи	Протягом 2002—2004 рр.
3	Оцінювання діяльності учнів на інтерактивному уроці	Засідання творчої групи	Члени творчої групи	Січень, березень 2003 р.
4	Створення банку даних щодо результатів запровадження інтерактивних методів навчання школярів	Засідання творчої групи	Члени творчої групи	Червень 2003 р.
5	Створення методичного бюлетеня «Методи активної взаємодії в системі особистісно-зорієнтованої педагогіки»	Творча група	Члени творчої групи	Вересень, жовтень 2005 р.
6	Створення зразків дидактичного роздаткового матеріалу для учнів	Методичний практикум	Члени творчої групи	Листопад, грудень 2005 р.
IV. Психологічна підтримка проекту				
1	Організація діагностичної та психо-корекційної допомоги учням і вчителям навчальних закладів району	Діагностичне анкетування. Засідання творчої групи	Члени творчої групи	Березень 2003 р.
2	Підготовка рекомендацій ЦСППДМ «Психологічні основи застосування інтерактивних методів навчання»	Методичні рекомендації	Л.М. Некраш	Лютий 2005 р.

10.8.4. Цільовий проект «Інтелектуальні надії»

Мета проекту: створення умов для пошуку обдарованих дітей, розвитку їхнього інтелектуального і творчого потенціалу та самореалізації.

Учасники проекту: учні 5—11-х класів, педагоги загальноосвітніх навчальних закладів.

Тривалість проекту: 1.09.2002 р. — 1.06.2003 р.

I. Сміслова частина

Одним з ефективних напрямів роботи з обдарованою учнівською молоддю є підготовка та участь їх у всеукраїнських учнівських олімпіадах з базових дисциплін та науково-дослідницька робота учнів — членів Малої Академії наук України.

Поглиблене вивчення основних наук допомагає школярам відкрити шлях у новий, незвіданий і цікавий світ гіпотез і фактів, суджень і протиріч, нерозв'язаних проблем та експериментів.

Проект передбачає створення оптимальних умов для підготовки обдарованих дітей до участі в II та III турах всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін та конкурсах-захистах науково-дослідницьких робіт членів МАН України.

II. Кадрове забезпечення

Керівник цільового проекту: Н.І. Лук'янець — методист РМК.

Склад творчої групи:

1. Л.М. Некраш — завідувачка ЦСППДМ.

2. Р.Г. Борщ — заступник директора Ставищенського НВК № 1.

3. *В.В. Балицька* — заступник директора Ставищенського НВК № 2.

4. *Г.В. Маринчук* — заступник директора Розкішнянської ЗОШ І—ІІІ ст.

5. *С.П. Лавренюк* — заступник директора Красилівського НВК.

6. *О.І. Коломієць* — заступник директора Іванівської ЗОШ І—ІІІ ст.

7. *Л.А. Папушина* — методист ЦДЮТ

III. Організаційне забезпечення

Цільовий проект «Інтелектуальні надії» є

складовою частиною річного плану роботи РМК.

Творча група працює за власним планом роботи. Засідання проводить не рідше 4 разів на рік. Ведуть протоколи засідань.

IV. Матеріальне забезпечення проекту

Для реалізації проекту використовується матеріально-технічна база загальноосвітніх навчальних закладів. Передбачається використання позабюджетних коштів, спонсорської допомоги та бюджетних коштів відділу освіти райдержадміністрації.

V. Операційна частина

№ п/п	Зміст роботи	Відповідальні особи	Термін виконання
I. Підготовчий етап			
1	Формування команд-учасників II туру Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін	Заступники директорів шкіл району	Вересень
2	Призначення керівників районних команд, учасників обласного туру Всеукраїнських олімпіад	Н.І.Лук'янець	Вересень
3	Настановча конференція учнів — членів МАН України	Л.А.Папушина	Жовтень
4	Створення картотеки літератури з навчальних предметів для підготовки учнів до участі у Всеукраїнських олімпіадах	Г.В.Гуртовенко	Жовтень
5	Семинар — практикум для вчителів «Рання діагностика творчої обдарованості дітей»	Л.М.Некраш, С.О.Кондренко	Жовтень
6	Консультативно-розвивальний курс для учнів — членів МАН України «Шлях до успіху».	Некраш Л.М., С.О.Кондренко	Протягом року (за графіком)
II. Основний етап			
7	Проведення шкільного туру Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін	Заступники директорів шкіл району	Листопад
8	Проведення III туру конкурсу-захисту науково-дослідних робіт учнів — членів МАН України	Л.А.Папушина	Листопад — грудень
9	Проведення II туру всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін	Н.І.Лук'янець, заступники директорів шкіл	Грудень
10	Нарада керівників районних методичних об'єднань вчителів «Про підсумки I—II туру Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін»	Н.І.Лук'янець, керівники РМО	Січень
11	Участь у III турі Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін	Н.І.Лук'янець, вчителі	Січень — лютий
12	Участь у II турі конкурсу-захисту дослідних робіт членів МАН України	Л.А. Папушина, вчителі.	Лютий
III. Заключний етап			
13	Аналіз результатів II та III турів всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін.	Заступники директорів шкіл району	Квітень
14	Підсумкова конференція осередку МАН України	Л.А.Папушина	Квітень
15	Нагородження переможців та призерів II та III турів всеукраїнських олімпіад	Н.І.Лук'янець	Травень

10.8.5. Цільовий проект «Інформаційний простір»

Мета: організація своєчасного вивчення та задоволення інформаційних потреб педагогічних працівників на основі ефективного використання інформаційно-бібліографічних ресур-

сів системи освіти району; розробка механізмів інформаційного забезпечення навчальних закладів району.

Учасники проекту: співробітники відділу освіти райдержадміністрації та методисти РМК, педагогічні працівники навчальних закладів району.

Тривалість проекту: 1.09.1999 р. — 01.09.2003 р.

I. Смыслова частина

1.1. Метою проекту «Інформаційний простір» є створення якісного й оперативного інформаційного забезпечення навчальних закладів району.

Необхідність у такому проекті зумовлена обмеженістю ресурсної бази в сільських регіонах. У даний час в кожному навчальному закладі неможливо фінансово забезпечити передплату повного набору педагогічної періодики, необхідної для підготовки сучасного уроку. Вчитель має оперативно отримувати інформацію про нормативні документи, нові методики, пріоритетні напрями в наукових дослідженнях з педагогіки, психології, соціології.

Для реалізації мети цільового проекту потрібно:

- створити банк інформації, який слід постійно поповнювати;
- розробити систему інформаційного забезпечення навчальних закладів району;
- проводити навчально-методичне консультування педагогічних та керівних працівників;
- вести пропаганду передового педагогічного досвіду, сучасних освітніх технологій; здійснювати інформаційне забезпечення районних педагогічних конференцій, семінарів, «круглих столів», нарад педагогічних та керівних працівників закладів освіти району;
- здійснювати пошук інформації, яка б задовольняла потреби всіх учасників навчально-виховного процесу;
- створити при РМК центр послуг електронної комунікації для педагогічних працівників навчальних закладів району.

Для оперативного інформаційного забезпечення освітньої діяльності в навчальних закладах району творча група готує, випускає і розповсюджує інформаційно-методичний вісник «Педагогічний орієнтир» (раз на місяць), в якому подає хроніку освітнього життя району, друкує нормативно-розпорядчі документи, методичні рекомендації, анотації найцікавіших матеріалів педагогічної періодики.

Проект «Інформаційний простір» передбачає також випуск серії «Практична педагогіка» (не менш як раз на квартал) та «Практична психологія» (не менш як двічі на рік).

Важливе значення для забезпечення інформаційних потреб споживачів має постійний зворотний зв'язок. Аналіз відгуків учителів дає можливість робити висновки, яка саме інформація і в якому вигляді є найкориснішою для вчителя, вносити

своєчасні корективи в роботу системи, а тому підвищувати її ефективність. Під час вивчення ефективності роботи системи інформаційного забезпечення вчителів використовуються такі параметри як коефіцієнт потрібності інформації та показник зворотного зв'язку.

Подальше вдосконалення системи інформаційного забезпечення освітньої системи району передбачає:

- створення при РМК нормативно-законодавчого фонду на електронних носіях;
- проблемно-орієнтовний підхід до забезпечення споживачів науково-педагогічною інформацією, розвиток актуальних видів інформації (проблемно-орієнтовної та прогностичної), доведення науково-педагогічної інформації до керівників навчальних закладів у повному обсязі;
- переорієнтація системи інформаційного забезпечення на безперервний аналіз вітчизняного та зарубіжного інформаційних потоків із проблем організації й управління освітою; вироблення й обґрунтування можливих варіантів управлінських рішень; інформаційний супровід виконання директивних документів;
- оперативне адресне інформування керівників про найважливіші досягнення психолого-педагогічних і суміжних наук, кращий педагогічний досвід.

1.2. Технологія реалізації проекту включає:

- вивчення та аналіз запитів педагогічних працівників;
- створення банку педагогічної інформації шляхом придбання наукової, методичної та навчальної літератури, періодичної педагогічної преси;
- створення реєстру передплатної педагогічної преси навчальних закладів та педагогічних працівників району;
- виготовлення ксерокопій матеріалів педагогічної преси на замовлення вчителів;
- встановлення факсимільного зв'язку між відділом освіти райдержадміністрації та навчальними закладами району;
- ведення журналу відвідування інформаційного центру з метою вивчення запитів читачів;
- пошук інформації в інформаційній мережі «Інтернет».

Основні шляхи розв'язання проблеми інформаційного забезпечення системи освіти району описано в роботах:

1. *Осадчий І.Г.* Проектно-цільове планування. / Світло, 1998. — № 1 — С.21—23.
2. *Слюсаренко В.* Інформаційне забезпечення — основа розбудови освіти. / Світло, 1997 — № 4.

II. Кадрове забезпечення

Керівник цільового проекту — Г.В.Гуртовенко.

Склад команди проекту:

1. *І.Г. Осадчий* — начальник відділу освіти райдержадміністрації.
2. *В.В. Забудько* — спеціаліст відділу освіти.
3. *М.Н. Карімова* — керівник РМО бібліотекарів.
4. *Т.Г.Полянська, О.М. Будакова* — бібліотекарі навчальних закладів.
5. *В.О. Міщенко* — завідувача РМК.
6. *М.В. Міщенко* — директор Ставищенського НВК № 1.
7. *В.Ф. Мізін* — директор Ставищенського НАК № 2.
8. *С.І. Лучкань* — методист РМК.
9. *І.В. Альошкіна* — методист РМК.

III. Організаційне забезпечення

Цільовий проект «Інформаційний простір» є складовою частиною річного плану роботи РМК. Творча група розробляє та здійснює цей проект, працюючи за власним планом роботи. Свої засідання вона проводить раз на чверть.

IV. Матеріальна база та фінансове забезпечення проекту

4.1. Для реалізації цільового проекту використовується наявна база РМК, шкіл району та комп'ютерного центру відділу освіти райдержадміністрації.

4.2. Фінансування проекту здійснюється за рахунок бюджету відділу освіти райдержадміністрації, а також додаткових джерел фінансування, з яких формуються позабюджетні кошти.

V. Операційна частина

№	Зміст роботи	Хто відповідає	Термін виконання
I. Підготовчий етап			
1	Вивчення інформаційних потреб учителів району	ЦСППДМ, члени творчої групи	Жовтень, травень, постійно 1999 р.
2	Вивчення науково-методичної літератури з проблеми організації інформаційного забезпечення закладів та систем освіти	Керівник проекту	Вересень — жовтень 1999 р.
3	Встановлення факсимільного зв'язку з навчальними закладами та придбання копіювальних апаратів	Керівник проекту	Вересень 1999 р.
4	Створення редакційної колегії інформаційно-методичного вісника «Педагогічний орієнтир»	Керівник проекту	Вересень 1999 р.
II. Основний етап			
1	Розробити положення про інформаційний центр РМК	Члени творчої групи	Вересень 1999 р.
2	Організувати передплату періодичної педагогічної преси для РМК, навчальних закладів району.	Керівник проекту, творча група	Жовтень, травень (щорічно)
3	Створити реєстр передплачуваної педагогічної преси навчальними закладами освіти, педагогічними працівниками району та РМК	Керівник проекту	Січень, липень (щорічно)
4	Створити загальну педагогічну та предметну картотеку, банк педагогічної інформації (передовий педагогічний досвід, сучасні освітні технології та досягнення науки тощо)	Творча група	Постійно
5	Поповнювати книжковий фонд РМК новою методичною літературою та підручниками	Керівник проекту	Постійно
6	Провести методичний практикум для шкільних бібліотекарів на тему «Формування інформаційної культури учнів та вчителів»	Керівник проекту, творча група, шкільні бібліотекарі	Травень 2002 р.
7	Підготовка матеріалів до інформаційно-методичного вісника «Педагогічний орієнтир»	Творча група	Щомісячно
8	Створити в РМК медіатеку	Керівник проекту	Лютий 2002 р.
9	Провести семінар-практикум шкільних бібліотекарів «Оволодіння навичками користування електронною поштою та обмін інформацією в мережі Інтернет»	Керівник проекту	Квітень 2002 р.
10	Випуск та розповсюдження методичних посібників:		
	<i>І.Г. Осадчий.</i> Районна асоціація дитячих організацій Ставищенщини «Крона»	Творча група	Травень 1999 р.

№	Зміст роботи	Хто відповідає	Термін виконання
	<i>В.О. Мищенко.</i> Конкурс «Учитель року — 99»	Творча група	Червень 1999 р.
	<i>Л.М. Некраш.</i> Розвиток та корекція пізнавальних процесів у дітей старшого дошкільного віку (методичні рекомендації)	Творча група	Лютий 1999 р.
	<i>Л.П. Козлюк.</i> Основи програмування мовою Qbasic (навчальний посібник для факультативних занять у середніх загальноосвітніх навчальних закладах)	Творча група	Березень 2000 р.
	<i>О.С. Стеценко.</i> Основи економічних знань: теорія та практика (навчальний посібник для факультативних занять)	Творча група	Квітень 2000 р.
	<i>Р.Г. Борщ.</i> Підвищення орфографічної грамотності учнів (навчальний посібник для факультативних занять у середніх загальноосвітніх навчальних закладах)	Творча група	Червень 2000 р.
	<i>І.Г. Осадчий.</i> Цільовий проект «Кругозір»	Творча група	Серпень 2000 р.
	<i>С.О. Кондренко.</i> Соціально-психологічні основи профорієнтаційної роботи в школі	Творча група	Вересень 2000 р.
	<i>І.М. Литвинець.</i> Фізичне виховання в школі (методика, практика, рекомендації)	Творча група	Листопад 2000 р.
	<i>Т.П. Довгалюк.</i> Організаційно-методичне забезпечення діяльності районної логопедичної служби	Творча група	Листопад 2000 р.
	<i>В.О. Мищенко.</i> Абетка заступника директора школи	Творча група	Грудень 2000 р.
	<i>К.В. Гуртовенко.</i> У світі цікавих чисел (навчальний посібник для факультативних занять в середніх загальноосвітніх навчальних закладах)	Творча група	Грудень 2000 р.
	<i>Л.М. Некраш.</i> Цільова діагностична програма «Соціально-психологічний портрет закладу освіти»	Творча група	Квітень 2001 р.
	<i>І.В. Альошкіна.</i> «Дидактичні аспекти уроку в класі-комплекті»	Творча група	Червень 2001 р.
	<i>І.Г. Осадчий.</i> Проектно-модульна організація роботи районного методичного кабінету	Творча група	Червень 2001 р.
	<i>Б.П. Юрченко.</i> Світло Еллади	Творча група	Грудень 2001 р.
III. Психологічна підтримка			
	Діагностика стану інформаційного забезпечення учасників навчально-виховного процесу в закладах освіти району	ЦСППДМ	

10.8.6. Цільовий проект «Диференціація та індивідуалізація в системі особистісно зорієнтованої педагогіки»

Мета: розробка технологій диференційованого навчання й виховання учнів; організація повноцінного розвитку індивідуальних здібностей; задоволення навчальних потреб та інтересів особистості.

Учасники проекту: методисти РМК та педагогічні працівники навчальних закладів району.

Тривалість проекту: 1.09.1999 р. — 25.05.2002 р.

I. Смыслова частина

Школа України XXI століття — це особистісно зорієнтована школа, яка забезпечить розвиток творчої особистості, створить умови для повноцінного інтелектуального морального та фізичного розвитку.

У зв'язку з цим першочергового значення набуває диференціація та індивідуалізація навчально-виховного процесу. Багатьох творчих педагогів сьогодні непокоїть байдуже ставлення до дитини: однакові

підручники, стандартні програми, одні й ті ж методи роботи вчителя, незмінні з року в рік форми роботи.

Орієнтація на «середнього» учня призвела до ігнорування індивідуальних особливостей дітей. Одним із шляхів подолання цих недоліків є диференціація та індивідуалізація навчально-виховного процесу.

Цей підхід передбачає таку організацію навчального процесу, за якого враховуються індивідуальні особливості дитини — її здібності, рівень розвитку, інтереси, психофізіологічні властивості нервової системи.

Педагогічній практиці відомі два типи диференціації навчання: зовнішня та внутрішня.

Зовнішня диференціація — це поділ учнів за певними ознаками (здібностями, інтересами) на стабільні групи, в яких зміст, методи і організаційні форми навчання різняться між собою.

Зовнішня диференціація являє собою корекційно-розвивальні, загальноосвітні, спеціалізовані або профільні класи.

Внутрішня диференціація враховує індивідуальні особливості дітей у процесі навчання в одному класі. Поділ на групи може бути явним і неявним, склад груп теж змінний залежно від поставленого завдання. Внутрішня диференціація поділяється на такі види: диференціація за здібностями, дозуванням допомоги вчителя, рівневої диференціація, диференціація профорієнтаційна. Суть диференціації полягає не просто в поділі дітей на групи, а в своєчасному наданні учневі диференційованої допомоги. Найчастіше учні працюють у кількох режимах: у групі з учителем, індивідуально з учителем, самостійно під керівництвом учителя.

Жодна з існуючих форм диференціації не є оптимальною. Тільки поєднуючи різні її види, можна досягти запланованого результату, тобто зорієнтувати всю педагогічну практику на розвиток особистості дитини.

II. Технологія

Для практичного здійснення задуму передбачено здійснити чотири етапи:

I етап — діагностичний (1999 р.)

Аналіз утруднень учителів у процесі диференційованого навчання, виявлення проблем, обґрунтування їхньої актуальності.

II етап — теоретичне дослідження проблеми (2000 р.).

Вивчення теоретичних основ проблеми на засіданнях РМО, семінарах, методичних оперативках, на засіданнях педагогічних рад навчальних закладів.

III етап — практичне дослідження проблеми (2000—2002 р.).

З метою практичної реалізації задуму проводиться експериментальна апробація:

- Зовнішня диференціація на рівні навчальних закладів;
- РОЗРШ та ЦДП;
- Внутрішня диференціація.

IV етап — аналіз та підбиття підсумків роботи.

Аналіз та систематизація матеріалів; дослідження, підготовка та проведення науково-практичних конференцій, творчих звітів, педагогічних виставок. Пропаганда передового педагогічного досвіду.

Література

1. Чабанський Ю.К. Оптимізація навчально-виховного процесу. — К: Радянська школа, 1992.
2. Гільбух Ю.З. Психолого-педагогічні основи диференціації навчання. — К: Радянська школа, 1991.
3. Краснова М. Розвиток творчих здібностей учнів на основі диференційованого навчання / Світло. — 1996. — № 1.
4. Осадчий І. Проектно-цільове планування. / Світло. — 1998. — № 12.

II. Кадрове забезпечення

Керівники цільового проекту — Т.М.Славінська, В.О.Міщенко.

Творча група:

1. Р.Г. Борщ — заступник директора Ставищенського НВК № 1.
2. О.П.Гуртовенко — заступник директора Ставищенського НВК № 2.
3. Л.П. Полонська — вчитель української мови Ставищенського НВК № 2.
4. К.В. Гуртовенко — вчитель математики Ставищенського НВК № 2.
5. Г.В. Коритник — вчитель історії Розкішнянської ЗОШ I—III ст.

III. Організаційне забезпечення

Цільовий проект є складовою частиною річного плану роботи районного методичного кабінету. Творча група розробляє та здійснює цей проект, працюючи за власним планом. Засідання проводять двічі на семестр.

Контроль за виконанням даного проекту покладено на керівників проекту.

IV. Матеріальна база та фінансове забезпечення цільового проекту

Для реалізації цільового проекту використовується наявна матеріально-технічна база загальноосвітніх шкіл. Реалізація проекту потребує додаткових фінансових витрат за рахунок бюджету відділу освіти (поділ класів на рівневі групи, створення РОЗРШ та ЦДП, профільних старших класів тощо).

V. Операційна частина

№	Зміст роботи	Відповідальні особи	Термін виконання
I. Теоретичне дослідження проблеми			
1	Вивчення науково-методичної літератури з проблеми, створення прес-релізу	Творча група	Версень — грудень 1999 р.
2	Використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет	Керівники проекту	
II. Практичне розв'язання проблеми			
1	Розробка рекомендацій щодо застосування методів рівневої диференціації	Творча група	Листопад 2000 р.
2	Експериментальна апробація:		
	• Зовнішня диференціація	Ставищенський НВК № 1 Ставищенський НВК № 2 Розкішнянська ЗОШ I—III ст. Іванівська ЗОШ I—III ст. Красилівський НВК Бесідське НВО	3 1.09. 1999 р.
	• Внутрішня диференціація (рівневе навчання)	Ставищенський НВК № 1 Ставищенський НВК № 2	3 1.09. 2000 р.
	• Робота РОЗРШ та ЦДП	Ставищенський НВК № 1 Ставищенський НВК № 2 Гостромогильське НВО Брилівське НВО Красилівський НВК Бесідське НВО Іванівська ЗОШ I—III ст. Торчицька ЗОШ I—III ст. Гейсиська ЗОШ I—II ст. Розкішнянська ЗОШ I—III ст.	3 1.09. 2000 р.
	Внутрішня (внутрішньокласна) диференціація	Педколективи шкіл	3 1.09. 2000 р.
3	Круглий стіл «Проблеми диференціації та індивідуалізації навчально-виховного процесу»	Т.М.Славінська	Січень 2000 р.
4	Розробка структури навчальних занять у системі особистісно зорієнтованої педагогіки	В.О.Мищенко	Жовтень 2001 р.
5	Проведення методичних практикумів		
	• Навчальні заняття в технологічному класі	Заступники директорів з навчально-виховної роботи	Листопад 2001 р.
	• Апробація нових моделей уроку в системі особистісно зорієнтованого навчання	Творча група	Грудень 2001 р.
	• Інтерактивні методи в системі особистісно зорієнтованого навчання	Творча група	Січень 2002 р.
6	Організація співпраці вчителя та учня в умовах особистісно зорієнтованого навчання	Творча група	Лютий 2002 р.
7	Роль методичного кабінету школи в організації та здійсненні диференційованого навчання учнів.	Керівники проекту	Березень 2002 р.
III. Підсумковий етап			
1	Підготовка методичних рекомендацій «Урок у системі особистісно зорієнтованої педагогіки»	Творча група	Квітень 2002 р.
2	Організація виставки роздаткового дидактичного матеріалу	Творча група	Червень 2002 р.
3	Звіт творчої групи про хід та результати реалізації проекту	Творча група заступників директорів	Травень 2002 р.

10.8.7. Цільовий проект «Сходинки розвитку»

Мета: створення організаційно-методичного забезпечення дошкільної освіти в навчально-виховних об'єднаннях; підвищення фахового рівня вихователів НВО.

Учасники проекту: вихователі дошкільних груп НВО, директори НВО, вихованці дошкільних груп, батьки.

Тривалість проекту: 1.09.2001 р. — 30.05.2003 р.

I. Сміслова частина

За останні роки сільські дошкільні заклади району через недостатнє фінансування працювали в сезонному режимі, а тому значну частину навчального року були закриті. Діти шостого року життя не були повністю охоплені організованим вихованням і до 1-го класу початкової школи часто йшли не підготовленими. Тому у вересні 2000 року було реорганізовано 10 шкіл району, і на їх базі створено навчально-виховні об'єднання «школа — дитячий садок». Перший рік роботи таких закладів дав змогу побачити «вузькі місця» в їхній роботі, а саме: недостатню підготовку дітей до навчання в школі, невідповідність приміщень, ігрових майданчиків, ідалень санітарним вимогам; домінування «шкільних» методів у роботі з дітьми, низький рівень обізнаності з вимогами програми «Дитина».

Реалізація мети цільового проекту передбачає розв'язання таких завдань:

□ розробити та здійснити практичні заходи щодо створення всіх необхідних умов для надання дошкільної освіти в новостворених НВО «школа — дитячий садок»;

- розробити методологічні рекомендації щодо практичного застосування технологій інтелектуального розвитку вихованців;
- підвищити фахову майстерність вихователів;
- забезпечити постійну психологічну підтримку навчального процесу.

II. Кадрове забезпечення

Керівник цільового проекту — С.І.Лучкань.

Склад команди проекту:

1. Директори НВО: *І.Ф.Мізін, М.М.Качан, А.М.Голованьова, О.С.Стеценко, Л.І.Старчевська, В.А.Маринін, С.В.Мартиненко, Н.П.Ткаченко.*

1. Вихователі НВО:

*Т.І.Шинкаренко;
 О.В.Хоменко;
 Т.М.Маруцак;
 Л.П.Лемківська;
 Н.М.Плахотнюк;
 В.В.Коломісць;
 Н.Заліток;
 Л.В.Бойко;
 Н.В.Данилова.*

III. Організаційне забезпечення

Цільовий проект «Сходинки творчості» є складовою частиною річного плану роботи РМК.

IV. Матеріальна база та фінансове забезпечення проекту

Для реалізації цільового проекту використовується наявна матеріальна база десяти навчально-виховних об'єднань району.

V. Операційна частина

№	Зміст роботи	Відповідальні особи	Термін виконання
I. Діагностичний етап			
1	Створення інформаційного банку навчально-виховних об'єднань району (кадри, матеріальна база, інформація про наповнюваність груп, методичне забезпечення, перспективи розвитку тощо)	Керівник проекту	Вересень (щорічно)
2	Розробка діагностичних анкет для вихователів та вчителів НВО	Члени творчої групи, психологи ЦСППДМ	Вересень 2001 р.
3	Проведення та узагальнення результатів діагностування	Члени творчої групи, психологи ЦСППДМ	Вересень 2001 р.
II. Теоретичне дослідження проблеми			
1	Вивчення науково-методичної літератури та перспективного педагогічного досвіду з даної проблеми	Члени творчої групи	Вересень — грудень 2001 р.
2	Створення бібліографічного релізу з проблем розвивального навчання й виховання	Члени творчої групи	Вересень — жовтень 2001 р.
3	Організація самоосвіти та проведення індивідуальних консультацій для вихователів різновікових груп НВО	Члени творчої групи	Постійно
4	Обговорення книги Б.Нікітіна «Сходинки творчості»	Керівник проекту	Жовтень

№	Зміст роботи	Відповідальні особи	Термін виконання
III. Практичне розв'язання проблеми			
1	Створення кімнат інтелектуальних розвивальних ігор у Брилівському, Станіславчицькому, Винарівському НВО; поповнення куточків інтелектуального розвитку новим навчальним матеріалом у Гостромогильському, Полковницькому, Бесідському, Антонівському, Юрківському НВО		Листопад — грудень 2001 р.
2	Засідання районного методичного об'єднання «Організація й використання ігор розвивального характеру в роботі з дітьми»	Вихователі НВО, керівник проекту	Жовтень 2001 р.
3	Районний семінар для директорів НВО та завідувачів ДЗО: • Організація роботи різновікової групи дошкільного закладу • Розвиток інтелектуальних здібностей і логічного мислення дітей під час вирішення логічних завдань	Директори НВО, завідувачі	Грудень 2001 р.
4	Методичний диспут «Яка гра потрібна дітям?»	Вихователі НВО, батьки	Березень 2002 р.
5	Засідання «круглого столу» з питань впровадження дидактичних ігор та використання художнього слова для розвитку зв'язного мовлення дітей	Вихователі НВО, логопеди, керівник проекту	Квітень
6	Моніторинг рівня розвитку дітей старшого дошкільного віку. Створення психолого-педагогічних карток	Вихователі НВО, психологи ЦСППДМ	Травень 2002 р.
7	Підготовка збірки конспектів інтегрованих занять. Створення відео та фотоматеріалів з проблем дошкільної освіти в НВО	Творча група, керівник проекту	Серпень 2002 р.
IV. Психологічна підтримка			
1	Організація психокорекційної допомоги дітям та консультування вихователів НВО. Анкетування, діагностування, допомога в роботі з психолого-педагогічними картками	Психологи ЦСППДМ	Постійно, згідно з планом роботи
V. Підсумковий етап			
1	Створення інформаційного банку методичних матеріалів з проблем дошкільної освіти в НВО	Керівник проекту	Вересень 2002 р.
2	Розробка методичних рекомендацій для директорів та вихователів НВО	Творча група, керівник проекту	
3	Підготовка до друку методичного посібника: «Цікаві інтелектуальні завдання для маленьких розумників»	Керівник проекту	Травень 2003 р.

10.8.8. Цільовий проект «Сільська малокомплектна школа I ступеня»

Мета: розробка та впровадження в практику роботи сучасних моделей ефективного навчально-виховного процесу в сільській малокомплектній школі I ступеня.

Учасники проекту: класоводи сільських малокомплектних шкіл.

Тривалість проекту: 1.09.2000 р. — 1.06.2003 р.

I. Смыслова частина

Останнім часом спостерігається тенденція зростання кількості сільських шкіл з малою наповнюваністю класів. Демографічні дані дають підстави прогнозувати зміни в структурі мережі сільських шкіл взагалі та збільшення малокомплектних шкіл зокрема. До таких шкіл відносять:

— школу, де початкові класи об'єднані в класи-комплекти, які навчає один педагог;

— школу, в якій немає одного або більше класів через відсутність дітей певного віку;

— школу, в якій мала кількість дітей (5 — 15 чол.).

Для досягнення мети цільового проекту потрібно звернути особливу увагу на розробку організаційно-методичного забезпечення здобуття початкової освіти в НВО «школа-дитячий садок»; забезпечення раціонального об'єднання класів у комплекти; запровадження спеціального розкладу занять; створення оптимальної структури і змісту уроку в класі-комплекті; підвищення ефективності керівництва різновіковим колективом; забезпечення психологічної підтримки та підвищення фахової майстерності вчителя сільської малокомплектної школи.

В ході реалізації проекту вчителі постійно отримуватимуть навчально-методичні матеріали та практичні рекомендації щодо організації ефективного рівня навчально-виховного процесу в малокомплектній школі I ступеня.

Шляхи реалізації мети цільового проекту розкриті у статтях:

1. Рекомендації Всеукраїнської науково-практичної конференції «Освітня система сільського регіону: проблеми та перспективи розвитку»: 24—26 квітня 2000 р., м. Біла Церква // Директор школи. — 2000. — № 21—22.

2. Савченко О. Про стан та перспективи розвитку загальноосвітніх навчальних закладів у сільській місцевості. // Початкова школа. — 1999. — № 1.

3. Осадчий І. Проектно-модульна організація системи загальної середньої освіти сільського адміністративного району. // Директор школи. — 2000. — № 21.

4. Мелешко В. Перспектива розвитку сільської школи. // Початкова школа. — 1999. — № 12.

5. Організація методичної роботи в сільській малокомплектній школі. // Початкова школа. — 2000. — № 5.

II. Кадрове забезпечення

Керівник цільового проекту — І.В. Альошкіна, методисти РМК.

Склад творчої групи (команди) проекту:

1. К.І. Мартич — класовод Попружниської ЗОШ І—ІІ ст.

2. В.В. Бурлака — класовод Станіславчицького НВО «школа—дитячий садок».

3. Н.М. Шинкаренко — класовод Ясенівської ЗОШ І—ІІ ст.

4. Н.Г. Мовчан — класовод Юрківського НВО «школа—дитячий садок».

III. Організаційне забезпечення

Цільовий проект «Сільська малокомплектна школа І ступеня» є складовою частиною річного плану роботи РМК. Творча група розробляє та здійснює цей проект, працюючи за власним планом роботи. Свої засідання вона проводить двічі на семестр. Веде протоколи засідань. Контроль за виконанням даного проекту покладено на керівника проекту.

IV. Матеріальна база та фінансове забезпечення

Для реалізації цільового проекту використовується матеріально-технічна база сільських малокомплектних шкіл району. Фінансування здійснюється за рахунок бюджетних та позабюджетних коштів.

V. Операційна частина

№	Зміст роботи	Форми роботи	Відповідальні особи	Термін \ виконання
I. Діагностичний етап				
1	Створення інформаційного банку про кожну малокомплектну школу району та НВО «школа—дитячий садок» (врахування кадрових, матеріально-технічних показників, інформації про наповнюваність класів, методичне забезпечення, перспективи розвитку)	Аналіз статистичних матеріалів	Керівник проекту	Щорічно до 1.10
2	Розробка діагностичної анкети для вчителів малокомплектної школи	Соціально-психологічна діагностика	Члени творчої групи	Вересень 2000 р.
3	Діагностування труднощів у роботі вчителя класу-комплекту	Анкетування	Члени творчих груп	Вересень 2001 р.
4	Психолого-педагогічна діагностика стану готовності вчителя класу-комплекту до роботи в класах з малою наповнюваністю	Соціально-психологічна діагностика	Члени творчої групи	Вересень 2002 р.

№	Зміст роботи	Форми роботи	Відповідальні особи	Термін \ виконання
II. Теоретичне дослідження проблеми				
1	Вивчення науково-методичної літератури з проблеми, освоєння існуючого досвіду	Картотека	Члени творчої групи	Жовтень, щорічно
2	Розробка бібліографічного релізу з проблем сільської малокомплектної школи	Анотований каталог	Творча група	Жовтень, щорічно
3	Організація самоосвіти та проведення індивідуальних консультацій для вчителів малокомплектних шкіл	Співбесіда	Керівник проекту, методисти РМК	Адресна методична допомога
III. Практичне розв'язання проблеми				
2000/2001 навчальний рік				
1	Вивчення стану викладання та рівня знань, умінь і навичок учнів класу-комплекту Сніжківської ЗОШ I—II ступеня. Надання практичної допомоги вчителям	Методичні рекомендації	Керівник проекту, члени творчої групи	Жовтень 2000 р
2	Вивчення стану організації навчально-виховного процесу в Брилівському НВО	Методичні рекомендації	Члени творчої групи	Листопад 2000 р.
3	Підготовка і проведення обласного семінару для заступників директорів шкіл з НВР «Організація навчально-виховного процесу в м/к школі»	Обласний семінар	РМК КОІ-ПОПК	Грудень 2000 р.
4	Розробка технологій диференційованого підходу до організації навчання учнів у класі-комплекті	Конференція (секційні заняття)	РМО	Січень 2001 р.
5	Розробка моделей уроку в класі комплекті	Районний семінар (Ясенівська ЗОШ I—II ст.)	РМО	Лютий 2001 р.
6	Розробка і впровадження інтегрованих методик викладання суміжних навчальних дисциплін у початкових класах сільської малокомплектної школи	Календарне планування навчальних занять	Члени творчої групи	Лютий 2001 р
7	Організація роботи обласного семінару для заступників директорів з НВР «Впровадження традиційних та нових форм методичної роботи в сільській м/к школі»	Обласний семінар	РМК	Березень 2001 р.

№	Зміст роботи	Форми роботи	Відповідальні особи	Термін \ виконання
8	Забезпечення наступності в роботі початкової та дошкільної ланки в умовах переходу на 12-річну структуру навчання	Семинар-практикум Юрківське НВО «школа—дитячий садок»	Члени творчої групи	Квітень, 2001 р.
2001/2002 навчальний рік				
1	Моніторинг ефективності впровадження цільового проекту «Сільська малокомплектна» в Кривецькій ЗОШ I—II ст.	Довідка	Керівник проекту	Жовтень 2001 р.
2	Засідання районної творчої групи спільно з учителями класів-комплектів з питань організації навчально-виховного процесу в м/к школі на базі Станіславчицького НВО	Семинар-практикум	Члени творчої групи	Грудень 2001 р.
3	Засідання «круглого столу» з проблем сільської школи за участю директорів та учителів початкових класів малокомплектних шкіл	Круглий стіл	Члени творчої групи	Березень 2002 р.
4	Моніторинг ефективності впровадження цільового проекту в Юрківському НВО	Довідка	Керівник проекту	Квітень 2002 р.
2002/2003 навчальний рік				
1	Підготовка методичних рекомендацій для вчителів класів-комплектів	Консультації з учителями	Керівник проекту	Вересень 2002 р.
2	Методичний практикум для вчителів класів-комплектів на базі Брилівського НВО «Особливості планування навчального процесу в класах-комплектах»	Методичний практикум	Керівник проекту	Жовтень 2002 р.
3	Експертна оцінка результативності впровадження цільового проекту в Антонівському НВО	Довідка	Керівник проекту	Листопад 2002 р.
4	Засідання творчої групи «Особливості навчання в класах з малою наповнюваністю»	Методичні рекомендації	Члени творчої групи	Грудень 2002 р.

№	Зміст роботи	Форми роботи	Відповідальні особи	Термін \ виконання
5	Організація та проведення «круглого столу» з проблем сільської м/к школи за участю вчителів початкових класів, директорів та заступників ЗОШ I—II ступенів та НВО	«Круглий стіл»	Члени творчої групи	Січень 2003 р.
6	Засідання творчої групи «Апробація методів активної взаємодії в навчальному процесі в класі-комплекті»	Відвідування навчальних занять	Члени творчої групи	Лютий 2003 р.
7	Застосування інтерактивних методів навчання в класі-комплекті Торчицької ЗОШ I—III ст.	Практична допомога	Керівник проекту	Березень 2003 р.
8	Підготовка методичних рекомендацій учителями 1—4-х класів малокомплектних шкіл	Консультації з науковцями та практиками	Члени творчої групи	Травень 2003 р.
IV. Психологічна підтримка проекту				
1	Організація діагностичної та психо-корекційної допомоги учням і вчителям сільських навчальних закладів	Рекомендації	ЦСППДМ	Щорічно
2	Підготовка рекомендацій ЦСППДМ для вчителів класів-комплектів «Врахування психо-фізіологічних особливостей молодших школярів різновікового дитячого колективу»	Рекомендації	ЦСППДМ	Січень 2002 р.
V. Підсумковий етап				
1	Створення банку науково-методичних, дидактичних матеріалів з досвіду роботи сільських малокомплектних шкіл району	Картотека	Члени творчої групи	Травень, щорічно
2	Підготовка методичного посібника «Дидактичні аспекти уроку в класі-комплекті»	Випуск серії «Практична педагогіка»	Члени творчої групи, інформаційний центр РМК	Червень 2003 р.
3	Моніторинг ефективності навчально-виховного процесу в малокомплектних школах. Обробка та аналіз результатів	Діагностика	Керівник проекту	Травень 2003 р.

№	Зміст роботи	Форми роботи	Відповідальні особи	Термін \ виконання
4	Підготовка анотованого каталогу періодичних видань з проблем сільської малокомплектної школи	Бібліографічний реліз	Члени творчої групи, інформаційний центр РМК	Квітень 2003 р.
5	Апробація рекомендацій творчої групи, корекція технологій навчання та моделей функціонування навчально-виховного процесу в сільській малокомплектній школі I ступеня	Методичні практикуми	Керівники навчальних закладів	2001/2002, 2002/2003 навчальні роки

10.8.9. Цільовий проект «Турбота»

Мета проекту: створити організаційно-методичне забезпечення корекційної роботи мовленнєвих відхилень у розвитку учнів навчальних закладів району.

Завдання проекту:

— організація та практичне здійснення логопедичної допомоги дітям, консультування педагогів і батьків;

— визначення корекційних, психолого-педагогічних засобів запобігання неуспішності дітей з відхиленнями в мовному розвитку.

Учасники проекту: класні керівники і класоводи, батьки та учні.

Тривалість проекту: 1.09.2001 р. — 1.06.2002 р.

I. Сміслова частина

1.1. Обґрунтування проекту.

Основною метою логопедичної допомоги в дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах є організація корекційно спрямованого навчання, виховання та розвитку дітей з вадами мовлення. Результативність корекційної роботи залежатиме від єдності двох напрямів роботи. *Перший напрям* передбачає виявлення характерних вад мовлення, аналіз структури і природи цих порушень, з'ясування особливостей психічного розвитку логопатів та забезпечення корекційно спрямованого формування мовлення. *Другий напрям* — це процес засвоєння дітьми з мовленнєвими порушеннями програмного навчального матеріалу та пошук шляхів підвищення якості засвоєння ними знань, умінь та навичок. Логопед поряд із навчальними та виховними завданнями виконує основні функції: усуває

недоліки в сенсорній, емоційно-вольовій, інтелектуальній сферах, зумовлені особливостями мовного дефекту. Особлива увага звертається на корекцію наявних відхилень у розумовому і фізичному розвитку та на розвиток і вдосконалення функціонування збережених аналізаторів. Завдяки цьому створюється основа для розвитку компенсаторних можливостей дитини, що позитивно впливає на розвиток мовлення. В процесі корекційної роботи важливо постійно приділяти увагу розвитку дрібних м'язів рук.

Конкретні шляхи розв'язання проблем формування правильної звукової вимови розкриваються в літературі, яка подається нижче.

1. Савченко М.А. Виправлення вад вимови у дітей. — К.: Радянська школа 1983 р. — 165 с.

2. Левина Р.Е. Основы теории и практики логопедии. — М.: Просвещение. — 1968.

3. Логопедия /Под редакцией проф. Л.С. Волковой. — М.: Просвещение. — 1989.

4. Савченко М.А., Смирнова Л.О. Виправлення вад вимови в учнів молодшого шкільного віку. — К.: Рад. школа. — 1969. — 151 с.

1.2. На початку навчального року (вересень) логопеди творчої групи проводять комплексне обстеження дітей початкових класів та дітей старшого дошкільного віку. Для цього вони використовують різноманітні методики, а саме:

- дослідження фонематичного слуху;
- вимова слів за складною структурою;
- повторення серії односкладових слів (за методикою О.Правдіної-Винарської);
- дослідження просторової уяви та пам'яті.

Дітей поділяють на підгрупи залежно від стану порушення звуковимови:

№ п/п	Група	Підгрупа
1	ФФНМ (фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення)	— дислалія — ринолалія — дисграфія, дислексія — дизартрія
2	ЗНМ (загальний недорозвиток мовлення)	I рівень II рівень III рівень
3	Заїкання	

1.3. Досягнення мети цільового проекту здійснюватиметься такими шляхами:

1. Аналіз методичної літератури і передового досвіду вчених-дефектологів та логопедів-практиків.

2. Організація систематичних логопедичних занять:

- фронтальних;
- групових;
- індивідуальних.

3. Спільна робота логопеда з вихователями і вчителями (ведення зошита-зв'язку).

4. Спільна робота логопеда з батьками.

II. Кадрове забезпечення

Керівник цільового проекту — Т.П.Довгалюк.

Члени творчої групи: Л.І.Соловей, О.П. Руденко — логопеди ЦЛД.

В.Ю.Легенька, М.М.Карпенко, М.М. Олійник — вихователі ДНЗ.

В.М.Науменко, З.І. Прутуляк — вчителі початкових класів.

III. Організаційне забезпечення

Цільовий проект «Турбота» є складовою частиною річного плану роботи РМК. Творча група розробляє та здійснює цей проект, працюючи за власним планом роботи, користуючись положенням про Центр логопедичної допомоги. Свої засідання вона проводить двічі на чверть.

IV. Матеріальна база та фінансове забезпечення

Для реалізації цільового проекту використовується матеріально-технічна база шкіл, дошкільних закладів. Члени творчої групи використовують необхідний наочний, дидактичний матеріал, роздаткові та ілюстративні матеріали.

V. Операційна частина

№ п/п	Зміст роботи	Термін виконання	Відповідальні особи
1	Створити інформаційний банк даних про дітей, які потребують логопедичної допомоги	Вересень (I—IV тиждень), щорічно	Керівник проекту
2	Апробація пугівок-направлень, індивідуальних мовних карток учнів	Вересень (I—II тиждень) 2001 р.	Керівник проекту
3	Підготувати виїзне засідання обласної ПМПК	24 вересня 2001 р.	Т.П.Довгалюк
4	Формування корекційних груп, розробка індивідуальних планів	Жовтень (I—II тиждень), щорічно	Логопеди ЦЛД
5	Перевірка стану звуковимови учнів Кривецької ЗОШ I—II ступенів	Листопад (I—II тиждень) 2001 р.	Т.П.Довгалюк
6	РМО класоводів «Проблеми виявлення та організації навчання дітей із затримкою психічного розвитку».	Листопад (III—IV тиждень) 2001 р.	Керівник РМО Т.П.Довгалюк
7	Семинар-практикум «Ознайомлення з навчальною програмою спеціальної загальноосвітньої школи та класів інтенсивної педагогічної корекції»	Грудень (I—II тиждень) 2001 р.	Керівник проекту

№ п/п	Зміст роботи	Термін виконання	Відповідальні особи
8	Підготовка та випуск альбому «Обстеження стану звуковимови дітей»	Січень (I—II тиждень) 2002 р.	Члени творчої групи
9	«Круглий стіл» за участю логопедів та вчителів початкових класів «Рівень сформованості передумов грамотного письма в учнів з недоліками мови»	Січень (III—IV тиждень) 2002 р.	Л.І.Соловей
10	Перевірка стану логопедичної роботи в Журавльській ЗОШ I—III ступенів	Лютий (I—II тиждень) 2002 р.	Т.П.Довгалюк
11	РМО класоводів 2-го класу «Формування причинно-наслідкового мислення у дітей із затримкою психічного розвитку»	Лютий (III—IV тиждень) 2002 р.	Ставищенський НВК № 1
12	Аналіз наслідків логопедичної роботи в сільських школах	Березень (I—III тиждень) 2002 р.	Керівник творчої групи
13	Творчий звіт логопедів ЦЛД	Травень 2002 р.	Члени творчої групи

10.9. ПЛАНУВАННЯ РОБОТИ ТВОРЧИХ ГРУП З ПИТАНЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЬОВИХ ПРОЕКТІВ

План роботи творчої групи вихователів «Сходинки розвитку» на 2002/2003 н.р.

№ п/п	Зміст роботи	Дата	Відповідальна особа
1	I засідання Діагностика труднощів у роботі вихователів з проблеми логіко-математичного розвитку дошкільнят.	Вересень 2002 р.	С.І.Лучкань
2	Теоретичне дослідження проблеми: а) сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дошкільнят; б) вивчення творчої спадщини Ж.Паже про стадії розвитку інтелекту; в) логіко-математичний аспект змісту дошкільньої освіти; г) створення прес-релізу з проблеми; д) планування роботи творчої групи на рік.	Листопад 2002 р.	Т.Д.Безупречна
1	II засідання Розвиток мислительних прийомів – основа для формування логічних операцій. Виділення основних логічних прийомів та операцій, доступних дітям дошкільного віку.		Н.В.Данілова
2	Педагогічний ринг «Знавці ігор та вправ для дітей». Складання каталогу ігор на засвоєння дітьми порівняння як практичної операції.		Вихователі
3	Виготовлення дидактичного матеріалу для проведення запропонованих ігор і вправ.		Вихователі
4	Складання плану консультацій для батьків на тему: «Особливості засвоєння просторових співвідношень дітьми-лівшами».		Члени творчої групи

III засідання			
1	Формування операційних структур класифікації у дошкільнят. Класифікація предметів, геометричних фігур, їх сукупностей.	Лютий 2003 р.	С.І.Лучкань
2	Підбір ігор та вправ, що сприятимуть засвоєнню алгоритму класифікації та їх різновидів (класифікація із запереченням, класифікація за однією ознакою, за двома ознаками тощо).		Вихователі
3	Робота над методичним посібником для інтелектуального розвитку дітей.		Вихователі
4	Огляд виставки педагогічних посібників для занять з математики		
IV засідання			
1	Розробка конспектів навчальних занять з проблем інтелектуального розвитку вихованців.	Травень 2003 р.	Т.М.Марушак
2	Рекомендації до друку методичного посібника «Цікаві інтелектуальні завдання для «маленьких розумників»».		Н.М. Плахотнюк
3	Відвідування та аналіз заняття з математики «Розвиток вимірювальних умінь дошкільнят»		В.В.Коломієць Л.В.Бойко
4	Звіт про роботу творчої групи. Оформлення матеріалів		О.В. Хоменко

План роботитворчої групи «Турбота» на 2002/2003 н.р.

№ п/п	Зміст роботи	Дата	Відповідальна особа
I засідання			
1	Діагностика основних порушень звуковимови у дітей молодшого шкільного віку та старших дошкільників.	Вересень	Т.П.Довгалюк
2	Створення інформаційного банку про дітей, які потребують логопедичної допомоги.		
3	Формування корекційних груп, розробка планів роботи.		
II засідання			
1	Створення інформаційного банку про дітей з вадами фізичного та розумового розвитку за розділами: а) вади мови; б) затримка психічного розвитку; в) діти з вадами слуху г) глухі діти; д) діти з вадами зору; е) розумово відсталі діти; ж) діти з наслідками поліомієліту і церебральними паралічами.	Листопад	Т.П.Довгалюк
2	«Круглий стіл» за участю вчителів початкових класів «Рівень сформованості в учнів з недоліками мови основних передумов грамотного письма»		
III засідання			
1	Навчальне заняття в системі особистісно зорієнтованої педагогіки. Доповідь логопеда на тему: «Розвиваємо мовлення дитини».	Лютий	Т.П.Довгалюк, вчителі 4-го класу
2	«Круглий стіл» логопедів з учителями початкових класів «Спільна робота логопеда і вчителя під час корекції мовленнєвих вад».		Л.І.Соловей

1	III засідання Формування операційних структур класифікації у дошкільнят. Класифікація предметів, геометричних фігур, їх сукупностей.	Лютий 2003 р.	С.І.Лучкань
2	Підбір ігор та вправ, що сприятимуть засвоєнню алгоритму класифікації та їх різновидів (класифікація із запереченням, класифікація за однією ознакою, за двома ознаками тощо).		Вихователі
3	Робота над методичним посібником для інтелектуального розвитку дітей.		Вихователі
4	Огляд виставки педагогічних посібників для занять з математики		
1	IV засідання Розробка конспектів навчальних занять з проблем інтелектуального розвитку вихованців.	Травень 2003 р.	Т.М.Марущак
2	Рекомендації до друку методичного посібника «Цікаві інтелектуальні завдання для «маленьких розумників»».		Н.М. Плахотнюк
3	Відвідування та аналіз заняття з математики «Розвиток вимірних умінь дошкільнят»		В.В.Коломісць Л.В.Бойко
4	Звіт про роботу творчої групи. Оформлення матеріалів		О.В. Хоменко

План роботитворчої групи «Турбота» на 2002/2003 н.р.

№ п/п	Зміст роботи	Дата	Відповідальна особа
1	I засідання Діагностика основних порушень звуковимови у дітей молодшого шкільного віку та старших дошкільників.	Вересень	Т.П.Довгалюк
2	Створення інформаційного банку про дітей, які потребують логопедичної допомоги.		
3	Формування корекційних груп, розробка планів роботи.		
1	II засідання Створення інформаційного банку про дітей з вадами фізичного та розумового розвитку за розділами: а) вади мови; б) затримка психічного розвитку; в) діти з вадами слуху г) глухі діти; д) діти з вадами зору; е) розумово відсталі діти; ж) діти з наслідками поліомієліту і церебральними паралічами.	Листопад	Т.П.Довгалюк
2	«Круглий стіл» за участю вчителів початкових класів «Рівень сформованості в учнів з недоліками мови основних передумов грамотного письма»		
1	III засідання Навчальне заняття в системі особистісно зорієнтованої педагогіки. Доповідь логопеда на тему: «Розвиваємо мовлення дитини».	Лютий	Т.П.Довгалюк, вчителі 4-го класу
2	«Круглий стіл» логопедів з учителями початкових класів «Спільна робота логопеда і вчителя під час корекції мовленнєвих вад».		Л.І.Соловей

функціонування стаціонарних структур — функціональних модулів. Причому, самі функціональні модулі як складові системи значно динамічніші, а тому здатні привласнювати новий порядок дуже швидко, тим самим забезпечуючи високі темпи розвитку цілісної системи.

Застосування на практиці методики проектно-цільового управління дає змогу шляхом посилення ваги підготовчого етапу — діагностики, спостереження, постійних обговорень та дискусій — надзвичайно обережно здійснювати пошук практичних коефіцієнтів біля мікропараметрів у законах самоорганізації. Це дозволяє спрямовувати (саме спрямовувати!) природний саморозвиток (саморух) освітніх систем в одному з можливих напрямів, а не займатися примусовою їх зміною або ж конструюванням.

Напрями перетворень, які було обрано для оновлення системи методичної роботи, або ж її нова АБОК, знайшли своє відображення в загальнорайонній методичній проблемі «Науково-методичне та технологічне забезпечення особистісно зорієнтованого освітнього процесу». Її можна «розгорнути» у кілька законів самоорганізації (X_i) системи методичної роботи, які мають ознаки принципів організації діяльності:

1. *Закон безмежності простору особистісного розвитку (X_1):* кожна дитина має спектр шляхів прогресивного (цінного для дитини та суспільства) розвитку.
2. *Закон великих професійних можливостей (X_2):* сучасний стан розвитку педагогічної науки і практики дозволяє створювати ефективні педагогічні технології особистісно зорієнтованого освітнього процесу.
3. *Закон обов'язковості методично-консультативної підтримки професійної діяльності (X_3):* практичне застосування педагогічної технології буде ефективним лише за наявності відповідного методичного забезпечення розв'язання конкретної проблеми.
4. *Закон проектної організації діяльності (X_4):* методична робота ефективна, якщо вона розбудована за принципами цільової проектної організації.
5. *Закон практичної завершеності методичної роботи (X_5):* основним результатом методичної роботи є створення педагогічної технології та на її основі передового педагогічного досвіду.

Тому суть системи методичної роботи (СМР), створеної в Ставищенському районі Київської області, тобто її АБОК, можна подати як кортеж

$$\text{СМР} = \{X_1, X_2, X_3, X_4, X_5\}.$$

Ці п'ять законів самоорганізації безпосередньо або ж опосередковано присутні у всіх вуз-

лах та функціональних модулях (семінари, акції, «круглі столи», консультації тощо) новоствореної сітки (мережі), незалежно від предметного змісту діяльності та форм її організації. В одному випадку вони існують у формі абстрактних принципів $X(\text{АП})_k$, в іншому — прикладних принципів $X(\text{ПП})_k$, тобто в своїй структурі мають ще й узгоджувальні коефіцієнти.

ВИСНОВКИ ДО ЧАСТИНИ II

Друга частина монографії присвячена опису технології управління розвитком освітніх систем сільських регіонів країни. Ці технології побудовані на єдиній методологічній і теоретичній основі. Мова йде про теорію БМ-систем (теорію освітніх мереж), яка аргументовано вказує, як шляхом локальних дій можна забезпечити спрямований розвиток освітньої системи, перевести її на якісно вищий рівень функціонування, прогнозовано змінювати загальносистемні цінності, тобто АБОК системи.

Незважаючи на те, що основні положення теорії БМ-систем було сформульовано на основі аналізу результатів тривалих педагогічних спостережень та експериментальних досліджень, вони ще раз були піддані практичній перевірці на істинність шляхом дослідження достовірності наслідків теорії, які знайшли своє відображення в технології управління розвитком освітніх систем.

Формуючим педагогічним експериментом були охоплені як системи менші за навчальний заклад — окремі дидактичні модулі (див. 7.3.1 та 7.3.2), виховна система навчального закладу (див. розділ 6), навчальний заклад як цілісна система (див. розділ 7), так і значно більші системи — районна очно-заочна різнопрофільна школа (див. розділ 8), регіональна виховна система (див. розділ 9), територіальні округи різних типів і розмірів (див. розділ 8), система методичної роботи адміністративного району (див. розділ 10).

Розвиток усіх названих вище систем, тобто переведення їх на якісно вищий організаційно-функціональний рівень, здійснювався шляхом застосування однієї технології — проектно-цільового управління, а фіксація або ж «матеріалізація» нового стану відбувалася шляхом створення сіткових структур — взаємоузгоджених та взаємодіючих між собою вузлів і функціональних модулів.

Ця технологія управління розвитком допомагає створювати не одну точку росту системи, а велику її кількість — десятки і навіть сотні зон розвитку. За зовнішньою відмінністю цих зон приховується їхня сутнісна єдність і несуперечливість — у всіх зонах розвитку розгортаються однако-

ві (а інколи навіть один) закони самоорганізації, форма яких відрізняється лише узгоджувальними коефіцієнтами.

Тому новий порядок (X_k), який виник, наприклад, десь далеко на периферії системи, може легко розбудовуватися на всьому її просторі, зрозуміло, що лише за умов дотримання демократичної процедури впорядкування системи, яка визначається принципом поетапного привласнення мети діяльності.

Тому для експериментальних систем звичним став режим розвитку, постійних всеохопних змін, адекватних за напрямом та змістом цінностям визначеним у цільових проектах та програмах розвитку. Надумане, штучне протиставлення режиму функціонування системи режиму її розвитку втрапило будь-яке підґрунтя, і стало очевидним, що розвиток не суперечить функціонуванню, а є природним змістом життєдіяльності «здорової» системи.

Формуючим педагогічним експериментом були охоплені освітні системи Ставищенського району Київської області. Цілком виправданою й зрозумілою була мета перетворень — на основі новоствореної теорії БМ-систем (теорії освітніх мереж) розробити універсальну технологію управління розвитком (методика проектно-цільового управління та концепція проектно-модульної організації освітніх систем) протягом обмеженого часу (2—3-х років) без застосування додаткових зовнішніх ресурсів (тобто в умовах усередненого нормативного забезпечення), спробувати перевести освітню систему району на новий, якісно вищий організаційно-функціональний рівень, про що свідчитимуть найвищі (одні з найвищих) для регіону (області) об'єктивні, загальноновизнані й формальні показники функціонування.

Об'єктивності й неупередженості оцінювання результатів формуючого педагогічного експерименту сприяв той факт, що в Київській області, починаючи з 1997 року, видають щорічні аналітико-інформаційні бюлетені, які містять порівняльні характеристики стану всіх 35 освітніх систем (25 освітніх систем сільських адміністративних районів та 10 міст). Саме така зовнішня незалежна експертиза результативності формуючого педагогічного експерименту служила гарантом об'єктивності оцінювання результатів діяльності реформованої освітньої системи Ставищенського району.

Порівнювати результати функціонування оновленої в результаті формуючого експерименту освітньої системи Ставищенського району з освітніми системами інших сільських регіонів країни було недоцільно з кількох причин. *По-перше*, подібні перетворення ніде ще не проводились в Україні, а

тому результат порівняння був би очевидним і, зрозуміло, на користь експериментальної групи. *По-друге*, впродовж попередніх десяти років у ході самостійних спроб виживання освітні системи регіонів набули досить відмінних рис, які виявились у їхньому матеріальному стані, кадровому потенціалі, рівні фінансування, а тому і в системах оцінювання діяльності, які стали несумісними. Це призвело до того, що одні й ті ж дії отримували діаметрально протилежні оцінки. Наприклад, через особисті позиції перших керівників в окремих регіонах країни великим «досягненням» вважалося постійне зменшення вартості утримання сільського учня, а в інших, навпаки, збільшення фінансових інвестицій у систему, а тому й зростання вартості утримання цього ж «середнього» учня. Подібних прикладів існує дуже багато. *По-третє*, в країні й сьогодні ще відсутня єдина комплексна і широковживана система оцінювання ефективності функціонування регіональних освітніх систем. Тому було прийнято рішення порівнювати ефективність функціонування освітніх систем у межах однієї області.

Важливо, що порівняння ефективності функціонування освітніх систем здійснювалося не за параметрами розвитку, наприклад, чого і скільки створено нового — в цьому відношенні технологія проектно-цільового управління має незаперечні переваги, а винятково за параметрами функціонування, зрозумілими для більшості споживачів освітніх послуг і звичними для фахівців у галузі управління освітою.

До сукупності таких параметрів входили характеристики дошкільної освіти (відсоток охоплення дітей навчанням, мережа дошкільних навчальних закладів, варіативність дошкільної освіти, результати атестації ДНЗ тощо); загальної середньої освіти (здобуття освіти, мережа закладів освіти, зокрема й нового типу, наповнюваність класів, організація профільного навчання й поглибленого вивчення окремих дисциплін, результати атестації навчальних закладів); результати участі учнів в обласних турах учнівських олімпіад з базових дисциплін, конкурсів-захистів науково-дослідних робіт членів МАН України, спортивних, туристичних, технічних та мистецьких обласних заходах; якість педагогічних кадрів, проходження курсів підвищення кваліфікації, участь у професійних конкурсах «Учитель року»; кількість правопорушень серед учнів та рівень соціально-психологічної підтримки дітей; забезпечення навчальних закладів комп'ютерною технікою, стан залучення позабюджетних коштів тощо. Всього 30—35 параметрів щорічно. Протягом 1997—

2001 років набір параметрів стану і система оцінювання практично не змінювалися.

Спектр абсолютних значень кожного показника (від найнижчого до найвищого по області) ділився на чотири рівних проміжки і виражався у балах: високий (+2), середній (+1), нижчий від середнього (—1) і низький (—2). У результаті додавання балів кожна освітня система отримувала власний рейтинг.

Інформацію, подану в щорічних інформаційно-аналітичних збірниках [261, 262, 263, 264], у зведеному вигляді подано на діаграмі 1.

Особливих успіхів було досягнуто у сфері загальної середньої освіти. Починаючи з 2002 року 82 % учнів 10—11-х класів навчальних закладів Ставищенського району навчалися у старшій профільній школі (по Україні — 6—8 %). До їхніх послуг 8 академічних, 8 технологічних та загальноосвітній профілі. Саме завдяки спеціалізації навчальних закладів 70 % їхніх випускників вступають до вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації, а 75 % отримують документи державного зразка про отримання першої робітничої професії. Тому й не дивно, що для здобуття повної середньої освіти приїжджають у Ставищенський район учні з інших районів та областей, а кількість учнів 10-х класів традиційно більша за кількість випускників 9-х класів. Для учнів 7—9-х класів сільських навчальних закла-

дів створено понад 40 міжшкільних факультативів із 15—20 навчальних дисциплін. Такі заняття на базі опорних навчальних закладів освітніх округів постійно відвідують близько 400 учнів, що становить 30 % учнівського контингенту. Саме ці учні є основними учасниками районних та обласних турів учнівських олімпіад з базових дисциплін та конкурсів-захистів науково-дослідних робіт членів МАН України.

Для підтвердження ефективності проектно-цільового управління доцільно навести також результати конкретної, тобто цільової діяльності, продемонстрованої освітньою системою Ставищенщини в 2002/2003 навчальному році у сфері позашкільної освіти (табл. 1). Нижче наведено таблицю 3.4 інформаційно-аналітичного збірника за 2002/2003 навчальний рік [265, с.36]. Додатково потрібно пояснити, що позашкільний навчальний заклад у Ставищенському районі — Центр дитячої та юнацької творчості — не обмежувався проведенням роботи на власній базі, а виконував організаційні та координаційні функції у сфері додаткової освіти та суспільного виховання серед усіх загальноосвітніх навчальних закладів району. Саме запровадженням технологій проектної організації діяльності можна пояснити найкращий результат серед 25 сільських регіональних освітніх систем та й більшості міських систем освіти.

Діаграма 1. Рейтинг освітньої системи Ставищенського району серед освітніх систем Київщини

Табл. 1. Результативність участі позашкільних навчальних закладів в обласних масових заходах з учнівською молоддю в 2003/2004 н.р.

№	Назва міськ (рай) во	Кількість закладів у районі (місті)	Кількість заходів, у яких взято участь	Кількість призових місць			Кількість заохочувальних грамот	Кількість балів
				I	II	III		
1	Баришівський	1	12	1		1	2	54
2	Білоцерківський	1	9		1		1	34
3	Богуславський	1	12		1	3	1	55
4	Бориспільський	1	13	3			2	64
5	Бородянський	1	14		2	1	1	61
6	Броварський	1	13				1	44
7	Васильківський	1	15	2		1	2	70
8	Вишгородський	1	14	3	2	2	2	94
9	Володарський	1	14	1	1		3	60
10	Згурівський	1	13					39
11	Іванківський	1	12	1	1	1	1	54
12	Кагарлицький	1	17	2	2	2	3	95
13	Киево-Святошинський	4	17	3	1	3	1	94
14	Макарівський	1	10	1	1		2	49
15	Миронівський	1	16	1	1	1	4	78
16	Обухівський	1	12			3	2	52
17	Переяслав-Хмельницький	1	8				2	28
18	Поліський		4				1	14
19	Рокитнянський	1	16	2		2	3	76
20	Сквирський	1	13	3	2	1	1	76
21	Ставищенський	1	16	4	1	1	4	102
22	Таращанський	2	14	2	1		2	71
23	Тетіївський	1	10				2	34
24	Фастівський	1	7					21
25	Яготинський	1	13	1			2	58

№	Назва миськ (рай) во	Кількість закладів у районі (місті)	Кількість заходів, у яких взято участь	Кількість призових місць			Кількість заохочувальних грамот	Кількість балів
				I	II	III		
26	м. Березань		2					6
27	м. Біла Церква	3	23	8	6	4	5	203
28	м. Бориспіль	2	12	1	2		1	55
29	м. Бровари	4	13	6		1	2	96
30	м. Васильків	3	21	2		4	5	112
31	м. Ірпінь	3	20	2	2	4	2	107
32	м. Переяслав-Хмельницький	3	11	3		2		62
33	м. Ржищів		3		1			14
34	м. Славутич	1	5	2	1			34
35	м. Фастів	4	14	1	1	2	2	64

Аналіз наведених результатів діяльності освітніх систем Київської області переконливо свідчить про те, що в ході формуючого педагогічного експерименту вдалося за 2—3 роки перевести освітню систему Ставищенського району на якісно новий, значно вищий організаційно-функціональний рівень і забезпечити стабільне та високоефективне її функціонування впродовж останніх років. Цей результат надзвичайно показовий ще й тому, що експеримент проводився за відсутності будь-якої додаткової фінансової підтримки в умовах одного з десяти найвіддаленіших від обласного центру районів, у яких найменш потужні мережі навчальних закладів та найменша кількість учнів і вчителів. Водночас реформована в ході експерименту освітня система почала гідно конкурувати з освітніми системами великих міст, а також великих сільськогосподарських районів, у яких мережі навчальних закладів, кількість учнів і вчителів та освітні бюджети втриє-вчетверо більші за відповідні показники експериментального району.

З іншого боку, завдяки новоствореній технології управління розвитком вдалося за стислий період перевести велику освітню систему на якісно вищий організаційно-функціональний рівень і не шляхом «руху по горизонталі» — зміни рівня метаболізму (ресурсних потоків), а шляхом «руху по вертикалі» — зміни рівня гомеостазу (рівня внутрішньої організації).

Усе це свідчить про високу ефективність нової технології — методики проектно-цільового управління, а тому експериментально підтверджує істинність її теоретичного підґрунтя — теорії БМ-систем (теорії освітніх мереж).

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Визначальним чинником змін, що відбуваються в освітніх системах сільських регіонів країни, є інтенсивні процеси соціально-економічного реформування аграрного сектора економіки на фоні ринкових реформ, які охопили всю країну.

Для функціонування закладів та систем освіти важливим виявилось те, що подібні перетворення супроводжуються формуванням соціальних груп та прошарків із різним соціально-майновим статусом, а тому й різними освітніми потребами. Сталося так, і не з вини сільської школи, що нею сьогодні невдоволені практично всі, адже зник єдиний соціальний замовник на однотипну нереформовану або «традиційну» сільську школу. І це протиріччя з часом лише поглиблюється, набирає ваги. Проблема б не стала настільки вагомим, якби вона не торкалася більшої частини освітньої системи країни — майже 70% шкіл України є сільськими, тут навчається 37% учнів і працює 43% всіх учителів. Тому проблеми освіти сільських регіонів є головними серед проблем системи освіти країни, і їх розв'язання може вия-

витися доленосним. Тому впевнено можна заявляти, що саме тут знаходяться найгостріші протиріччя, саме на це слід зорієнтувати зусилля провідних наукових установ, саме тут буде зроблено найцікавіші знахідки в галузі моделювання та управління закладами і системами освіти.

Аналіз статистичних даних та результатів триваліх педагогічних спостережень дозволяє стверджувати, що в умовах перетворень, які охопили суспільно-економічне життя країни, системи освіти сільських регіонів, продовжуючи виконувати освітні функції, передбачені законодавством країни, перебувають у стані постійних сутнісних змін. Втративши стаціонарні канали ресурсного забезпечення (кадри, кошти, обладнання тощо), які наповнювалися й регулювалися державою, освітні системи почали освоювати нові ресурси, налагоджувати механізми постійного їх надходження, а тому почали якісно перероджуватись, змінювати свою структуру, виконувати нові функції, претендувати на незвичні для минулого ролі в соціумі, тобто перероджуватись, якісно змінюватись, самоорганізовуватись.

Дати повну й точну оцінку того, що відбувається сьогодні в освітніх системах, а тим більше успішно управляти змінами, можна, лише озброївшись відповідною методологією. Як відомо, найбільш цілісною сучасною методологією дослідження процесів самоорганізації є синергетика — наука про становлення та розвиток складних систем довільної природи.

Але практики системного застосування цієї науки для дослідження проблем управління освітніми системами поки що не існує. Не існує також і моделей освітніх систем та процесів, сумісних із синергетикою, тобто розбудованих на її принципах.

Таким містком між синергетикою як однією з найсучасніших методологічних основ дослідження проблем розвитку складних систем і теорією та практикою управління освітніми системами покликана виступити нова теорія — теорія БМ-систем («систем без меж»).

Аналіз освітніх систем з позиції синергетики допоміг виявити їхню важливу їх особливість: освітні системи не ізотропні, тобто «однорідні», «суцільні», а «дискретні», ніби суміш більш та менш упорядкованих зон із різними властивостями. Між такими зонами існують постійні зв'язки — вертикальні та горизонтальні, а також обмін продуктами життєдіяльності. Такий висновок дозволив висунути гіпотезу про сіткову (мережеву) структуру освітніх систем. Тобто освітня система — це сітка, яка складається з окремих вузлів (В) та їх узгоджених сукупностей — функціональних модулів (ФМ), які постійно взаємодіють між

собою, обмінюючись продуктами освітньої діяльності (ПОД), та споживають освітні ресурси (ОР). Тому теорію БМ-систем ще називають теорією освітніх мереж.

Характер порядку у вузлі визначається законом самоорганізації (СО-законом), який позначають літерою X_k . Характер загального порядку у ФМ та цілісній системі (ЦС) відображають інші СО-закони.

Для того щоб змінити існуючий порядок, тобто СО-закон (у межах набору потенційно можливих варіантів), потрібно реалізувати цільовий проєкт (ЦП). ЦП є носієм певного (певних) СО-закону, а тому виступає як системний реплікатор (СР). ЦП можна довести до такого стану (форми), що СО-закон, який він несе у собі, зможе вільно розбудовуватись на всьому просторі системи. Такий ЦП називається ідеальним системним реплікатором (ІСР). Для цього потрібно дати системі змогу самій створити ЦП на основі запропонованого їй СО-закону.

Сукупність законів самоорганізації системи складає її актуалізовану базову організаційну культуру — АБОК.

$$\text{АБОК} = \{X_1, X_2, \dots, X_k\}, k \in N.$$

Оскільки закони самоорганізації системи можна змінювати шляхом реалізації ЦП у вигляді ІСР, то й АБОК системи можна змінювати за допомогою ЦП.

Для спрощення процедури застосування теорії БМ-систем у практиці управління розвитком реальних освітніх систем, для ЦП у вигляді ІСР пропонується застосовувати твердження: мета цільового проєкту (МЦП) виражена засобами звичайної мови, тотожна закону самоорганізації, який несе цей ЦП, тобто

$$\text{МЦП} \equiv X_k, k \in N.$$

Це дозволяє, не акцентуючи уваги на мікро- (а) і макропараметрах (в) цілісної освітньої системи та її підсистем, здійснити експериментальну перевірку можливості шляхом реалізації ЦП або програми розвитку, переведення системи з існуючого організаційно-функціонального рівня до вищого, тобто управляти її розвитком.

Проблеми систематизації мікро- і макропараметрів, їхніх взаємозалежностей та способів формалізованого запису СО-законів залишені для подальших наукових досліджень.

Як можна реалізувати ці теоретичні положення на практиці? Відповідь дає управлінська технологія — методика проєктно-цільового управління. Відповідно до її вимог, процес управління розвитком освітніх систем можна здійснити шляхом розробки та реалізації цільового проєкту або узгодженої їх сукупності — програми розвитку. Для повного опису поведінки системи, яка пере-

буває в стані неперервних змін або розвитку і продукує результати освітньої діяльності (РОД), користуються більш загальною моделлю — концепцією проектно-модульної організації освітніх систем. У цій моделі спрямований розвиток здійснюється через реалізацію ЦП, а постійні в часі функції виконують функціональні модулі (ФМ).

Як відомо, синергетика дає однозначну відповідь: спрогнозувати розвиток складних ієрархічних освітніх систем неможливо, але теорія БМ-систем переконливо доводить: таким розвитком можна управляти і досягати наперед поставленої мети. Це можна зробити шляхом реалізації одного або кількох цільових проектів у межах одного якісного переходу. Спрогнозувати АБОК наступного ієрархічного рівня системи, після того як попередній рівень буде переведено на новий організаційно-функціональний рівень, неможливо через імовірнісний характер виходу з кожної точки біфуркації. Сукупність ЦП, які забезпечують одночасне переведення різноманітних компонентів системи на новий, якісно вищий організаційно-функціональний рівень, називається каскадом цільових проектів, а самі програми розвитку — каскадними.

У ході теоретичних пошуків, які здійснювались із застосуванням основних положень синергетики та теорії БМ-систем (теорії освітніх мереж), вдалося знайти розв'язки надзвичайно важливих проблем функціонування й розвитку систем загальної середньої освіти в сільській місцевості.

По-перше, виявити основну суперечність сучасної системи загальної середньої освіти сільських регіонів країни, яка полягає в необхідності забезпечення надзвичайно широкого спектру освітніх послуг різноманітної якості (зокрема надзвичайно високої) і неможливістю це зробити на рівні кожної сільської школи.

По-друге, запропонувати розв'язок виявленої суперечності. Для цього потрібно, щоб суб'єктом гарантії конституційного права громадян на отримання загальної середньої освіти в сільській місцевості виступала система освіти адміністративного району, а не окрема сільська школа.

По-третє, запропонувати управлінську технологію, яка дозволяє управляти розвитком складних освітніх систем і забезпечує досягнення поставленої мети, — методику проектно-цільового управління освітніми системами.

По-четверте, вказати напрями пошуків практичних зразків втілення ідеї освітніх мереж на всіх ієрархічних рівнях системи загальної середньої освіти сільського регіону та виділити районний освітній округ як найефективнішу й найоптимальнішу форму інституції, здатної забезпечити в сучасних умовах рівний доступ та високу якість

загальної середньої освіти. Евристичну роль на цьому етапі дослідження відіграла концепція проектно-модульної організації освітніх систем.

Усе це допомогло сформулювати основну гіпотезу дослідження:

Управляти розвитком систем загальної середньої освіти сільської місцевості, найефективнішою формою організації яких є територіальний освітній округ, розміри якого співпадають із межами адміністративного району, потрібно шляхом реалізації локальних нововведень — цільових проектів або їх узгоджених сукупностей — каскадних програм розвитку, що дозволяє забезпечувати прогнозований розвиток у межах одного якісного переходу, про що свідчитимуть ускладнення структури та зростання рівня якості результатів функціонування цих систем.

Експериментальна перевірка основної гіпотези дослідження проводилася в освітніх системах, більших за навчальний заклад, у 1999—2004 роках та в сільських навчальних закладах і їхніх підсистемах у 1988—1999 роках.

До складу експериментальної групи входили всі навчальні заклади та установи освіти Ставищенського району Київської області (30 одиниць), а до контрольної групи — навчальні заклади та освітні системи Київської області.

Суть формуючого педагогічного експерименту зводилася до того, щоб із реально існуючих масових і типових освітніх систем шляхом управління їхнім розвитком отримати оновлені освітні системи з сітковою структурою, об'єктивно оцінити результати їх функціонування та порівняти їх із попередніми результатами та результатами в контрольній групі. Новий рівень якості таких результатів та ускладнення структури освітніх систем переконливо свідчатиме про наявність спрямованого розвитку та ефективність управління цим розвитком.

У ході здійснення формуючого педагогічного експерименту вдалося на практиці створити цілий ряд високоефективних сіткових освітніх систем, віднесених педагогічною громадськістю країни до зразків передового педагогічного досвіду. На рівні окремих компонентів цілісного освітнього процесу це тематичні та предметні цільові проекти; на рівні підсистем навчального закладу — структурно-рівнева соціалізація особистості; на рівні навчального закладу — методика проектно-цільового управління навчальним закладом; на рівні підсистем системи загальної середньої освіти адміністративного району — районна очно-заочна різнопрофільна школа (РОЗРШ), регіональна система виховної роботи РАДОС «Крона», технологія проектно-модульної організації методичної роботи; на рівні системи загальної середньої освіти

ти адміністративного району — районний освітній округ, до складу якого входять міжшкільні та шкільні освітні округи.

Усі названі освітні системи мають сіткову структуру, були отримані з «масових» і «типових» освітніх систем через процедуру управління їхнім розвитком під час використання методики проектно-цільового управління. Вони мають чітко виражену структуру, а також забезпечують значно вищий рівень якості результатів освітньої діяльності, ніж їхні попередники. Тому формівний педагогічний експеримент повністю підтвердив істинність теоретичних положень, які знайшли відображення в основній гіпотезі дослідження. Крім того, результати експерименту переконливо свідчать про необхідність якнайшвидшого впровадження в масову практику ідей та технологій, істинність та ефективність яких переконливо доведено в ході цього дослідження.

Прикладом таких успіхів можуть служити результати функціонування найбільшого сіткового утворення — Ставищенського районного освітнього округу, в яких акумулювалися результати діяльності й менших за розмірами компонентів цієї системи, про що зазначалося раніше.

У ході проведеного теоретичного та експериментального дослідження проблеми було встановлено такі нові *наукові положення*:

1. Освітні системи здатні ефективно виконувати свої функції під час довільної інтенсивності взаємодії з зовнішнім середовищем, якщо вони мають динамічну сіткову структуру, котра складається з великої кількості вузлів та функціональних модулів різних рівнів, а їхній гомеостаз відбувається в режимі самоорганізації.

2. Управляти розвитком складних освітніх систем можна лише в межах одного якісного переходу або ієрархічного рівня, і лише тоді, коли цей процес здійснюється шляхом реалізації локальних нововведень — цільових проектів, окремих або об'єднаних у цільові каскадні програми розвитку, за умов, що вони є ідеальними системними реплікаторами для даної системи, тобто несуть одну з потенційно можливих форм порядку (способу організації), в яких враховано всі особливості конкретної системи.

3. Значне зростання якості загальної середньої освіти в сільській місцевості сьогодні можна забезпечити лише шляхом створення сіткових освітніх структур, значно більших за окрему сільську школу, причому, їх ефективність зростає під час збільшення розмірів і досягає максимального значення та оптимальності на рівні районного освітнього округу.

Крім того, чітко окреслились перспективи подальших теоретичних і практичних пошуків.

1. Потребує вирішення проблема формування апарату або спеціалізованої мови для формалізованого запису законів самоорганізації систем, їхніх мікро- та макропараметрів. Це дозволить на основі теорії БМ-систем створити аналітичну або математичну педагогіку, котра унеможливить масовий суб'єктивізм в оцінюванні об'єктів, станів та процесів у педагогіці.

2. Після створення апарату аналітичної педагогіки потрібно провести дослідження й створити таблиці стандартних законів самоорганізації різних типів освітніх систем.

3. Зроблені відкриття дозволяють перейти до створення діагностики освітніх систем на основі аналізу їхньої актуалізованої базової організації культури (наборів законів самоорганізації) на противагу або в доповнення до кваліметрії.

4. Формівний педагогічний експеримент дозволив створити діючу сіткову структуру — районний освітній округ як співтовариство, тобто дружній союз навчальних закладів, які вирішили кооперуватись і координувати свою діяльність. Можливостей створювати територіальні освітні округи вищих рівнів інтеграції — об'єднання та комплекси — немає, оскільки це суперечить законам України, зокрема Бюджетному кодексу.

Водночас результати аналітичного прогнозу впевнено переконують, що поглиблення інтеграції є доцільним і має великі перспективи. Найоптимальніший вигляд має варіант, коли основною освітньою інституцією у сфері загальної середньої освіти в сільській місцевості буде районний освітній округ — цілісна організація з правами юридичної особи.

До складу такого РОО мають входити всі навчальні заклади та установи освіти району, за якими зберігаються права юридичної особи. РОО повинен мати центральний офіс — управління РОО, яке очолюватиме генеральний директор або начальник РОО. Колегіальним органом управління має бути рада директорів навчальних закладів та установ освіти, а громадським — конференція або з'їзд працівників РОО. Управління РОО має складатися з кількох департаментів, які забезпечуватимуть організацію діяльності РОО. До таких департаментів належать: господарський (здійснення ремонтів, транспортне обслуговування, організація харчування учнів тощо), фінансовий, методичний, інформаційно-аналітичний. РОО має належати до районної комунальної власності, яким управляє районна рада. Такі перетворення доцільно здійснити якнайшвидше, вже в процесі очікуваної територіально-адміністративної реформи.

Література

1. *Абрамова М.* Проектно-дизайнерская деятельность в образовании. — Педагогика. — 2001. — № 7. — С.101—102.
2. *Аверин М.О., Аверина Т.А., Боротин Ю.П., Львов Е.С., Філоненко Л.С.* Концепция самоорганизации развития личности учня у навчально-виховному процесі //Рідна школа. — 1993. — № 8. — С.53—60.
3. *Аверкин В.Н., Цирульников А.М.* Управление вариативными образовательными системами. — Великий Новгород: НРЦРО, 1999. — 120 с.
4. *Адамский А.* Мнимая результативность //Первое сентября. — 2002. — 29 июня.
5. *Адамский А.* Модернизация без вариантов //Первое сентября. — 2002. — № 27, 16 апреля.
6. *Адамский А.* Бюджетное — затратное зло... //Первое сентября. — 2002. — № 25, 9 апреля.
7. *Актуальні проблеми управління загальноосвітньою школою.* Тези доповідей науково-практичного семінару 17 квітня 1990 р. — Суми, 1990. — 58 с.
8. *Ананьев Б.Г.* Человек как предмет познания. — Л.: Изд. Ленингр. у-та, 1968. — 339 с.
9. *Андрушків Б.Н., Кузьмін О.С.* Основы менеджменту. — Л.: Світ, 1995. — 296 с.
10. *Анохина Г.М.* Личностно-адаптированная система обучения. //Педагогика. — 2003. — № 7. — С.66—71.
11. *Антипова В.* О социальном проектировании образовательных систем //Высшее образование в России. — 2000. — № 3. — С.92.
12. *Анфилатов В.С. и др.* Системный анализ в управлении: Учебное пособие /Под ред. А.А. Емельянова. — М.: Финансы и статистика, 2002. — 368 с.
13. *Армейська Л.В.* Пріоритетні напрямки модернізації освіти навчальних закладів сільської місцевості //Управління школою. — № 25-26, вересень 2004 р.
14. *Армстронг М.* Основы менеджмента: Как стать лучшим руководителем. — Ростов-на-Дону, 1998. — 512 с.
15. *Афанасьев В.Г.* Моделирование как метод исследования социальных систем //Системные исследования. Методологические проблемы: Ежегодник, 1982. — М.: Наука, 1982.
16. *Бацин В.* «Вертикаль власти» у багатомірному освітньому просторі //Управління освітою. — 2002. — № 7, квітень.
17. *Бачинська Є.М.* Сучасні підходи до організації методичної роботи з педагогічними кадрами //Підручник для директора. — 2003. — № 7—8. — С.3—24.
18. *Бачинська Є.М.* Сучасні підходи до організації науково-методичної роботи з освітянами Київщини: Інформаційно-методичний вісник /За ред. Н.І.Клокар. — Біла Церква: КОПОПК, 2003. — 126 с.
19. *Бачинська Є.М.* Організація учнівського самоврядування в закладах освіти Київщини. — Біла Церква: КОПОПК, 2002. — 90 с.
20. *Березняк С.С.* Реалізація принципу демократизації в управлінській діяльності директора школи: Метод. посібник для керівників шкіл. — К., 1996. — 61 с.
21. *Беспалько В.П.* Не пора ли менять стратегию образования? //Педагогика. — 2001. — № 9. — С.87—95.
22. *Библер В.С.* От наукоучения — к логике культуры: Два филос. введения в двадцать первый век. — Политиздат, 1990. — 413 с.
23. *Биков В.Ю., Руденко В.Д.* Системы управления информационными базами данных в образовании: Навчальний посібник. — К.: ВПОЛ, 1996. — 287 с.
24. *Битинас Б.* Многомерный анализ в педагогике и педагогической психологии. — Вильнюс: АЛМА, 1971. — 347 с.
25. *Блауберг И.В., Юдин Э.Г.* Стаповление и сущность системного подхода. — М.: Наука, 1973. — 272 с.
26. *Богданов С.* Четвертая зона неэффективности //Учительская газета. — 2002. — № 51, 17 декабря.
27. *Большой толковый словарь русского языка /Сост. и гл. ред. С.А.Кузнецов.* — СПб: Норинт, 1998. — 1536 с.
28. *Бондаревская Е.В., Пивненко П.П.* Ценностно-смысловые ориентиры и стратегические направления развития сельской школы //Педагогика. — 2002. — № 5. — С.52—64.
29. *Бондарь В.И.* Управленческая деятельность директора школы: дидактический аспект. — К.: Радянська школа, 1987. — 160 с.
30. *Борисенко А.А.* К теории самоорганизующихся систем //Вісник СумДУ. — 2000. — № 16. — С.3—8.
31. *Борк А.* История новых технологий в образовании /Пер. с англ. П.В.Нуждина. — М.: Российский открытый университет, 1990. — 27 с.
32. *Братусь Б.С.* Аномалии личности. — М.: Мысль, 1988. — 301 с.
33. *Броди Р.* Психологические вирусы. Методическое пособие для слушателей курса. «Современные психотехнологии». — М.: Центр психологической культуры, 2001. — 192 с.
34. *Бух Д.Г.* Яким буде для нас ХХІ століття? Відповідь на це запитання — у класних кімнатах! //Освіта. — 2001. — № 12, 21—28 лютого.
35. *Вакул П.* Програмно-цільовий метод як засіб системного управління розвитком освіти //Освіта і управління. Т.6. — 2003. — № 1. — С.75—83.
36. *Валеев Г.Х.* Объект, предмет и тема научного исследования //Педагогика. — 2002. — № 2. — С.27—31.
37. *Васильев Ю.В.* Педагогическое управление в школе: методология, теория, практика. — М.: Педагогика, 1990. — 144 с.
38. *Василькова В.В.* Порядок и хаос в развитии социальных систем: (Синергетика и теория социальной самоорганизации). Серия: «Мир культуры, истории, философии» — СПб.: Лань, 1999. — 480 с.
39. *Васильченко Н.П.* Модель развития системы образования. Успех гарантирован? //Директор школы. Україна. — 2001. — № 2. — С.83—88.
40. *Васюк А., Ляшенко Л.* Нові підходи до планування і реформування освіти (зарубіжний досвід) //Освіта і управління. Т.5. — 2002. — № 1. — С.59—68.
41. *Васюков Ю.В.* Педагогічні теорії, технології, досвід (Дидактичний аспект). — Х.: Скорпіон, 2000. — 120 с.
42. *Ваханский О.С., Наумов А.И.* Менеджмент: человек, стратегия, организация, процесс: Учебник. — М.: изд-во МГУ, 1995. — 416 с.
43. *Ващенко Л.* Інноваційні процеси в системі загальної середньої освіти: особливості управління //Освіта і управління. Т.6. — 2003. — № 3. — С.97—103.
44. *Великий тлумачний словник сучасної української мови /Уклад. і голов.ред. Б.Т.Бусел.* — К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. — 1440 с.
45. *Вербіцкая Н.* Опыт выживания и приспособления //Директор школы. Україна. — 2000. — № 5. — С.12-14.
46. *Видт И.Е.* Культурологическая интерпретация эволюции образовательных моделей //Педагогика. — 2003. — № 3. — С.32—38.
47. *Виноградов Б.* Модернизация — реформирование — революция в образовании //Народное образование. — 2002. — № 6. — С.24—26.
48. *Виханский О.С.* Стратегическое управление: Учебник. — М.: Изд-во Московск. ун-та, 1995. — 252 с.

49. Виховання основ духовної культури (Методичні рекомендації). — Суми: МКВВП «Мрія». — 1992. — 239 с.
50. Вишневський О. Дитиноцентризм і системно-цільовий підхід до змісту виховання //Рідна школа. — 2002. — № 5. — С.37—40.
51. Вишневський О. Ще раз про національне і громадянське //Освіта. — 2002. — № 8—9, 6-13 лютого.
52. Валохов А.М. Азбука внутрішнього управління. — Челябинск, 1996. — 162 с.
53. Воронцов А. Формула собственого маршрута. Проектная деятельность как путь к взрослению //Первое сентября. — 2001. — № 78, 3 ноября.
54. Всеукраїнська науково-практична конференція з проблем роботи середніх загальноосвітніх навчально-виховних закладів нового типу. 2—4 лютого 1994 р.: Тези доповідей та виступів /Ред. кол.: О.Г.Мороз, М.Д.Ярмаченко, Б.Г.Чижевський та ін. — К.: КДО, 1994. — 304 с.
55. Выготский Я.С. Предисловие к русскому переводу книги Э.Торндайка //Собр.соч. Т.1. — М., 1982.
56. Герцунский Б.С. Философия образования XXI века (В поисках практико-ориентированных образовательных концепций). — М.: Совершенство, 1998. — 608 с.
57. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. — К.: Либідь, 1997. — 376 с.
58. Гончаренко С.У., Мальований Ю.І. Гуманізація загальної середньої школи. — К., 1994. — 34 с.
59. Гончаренко С.У., Мальований Ю.І. Соціально-педагогічні проблеми розбудови української школи. //Рідна школа. — 1993. — № 4. — С.51—56.
60. Гринькова М., Штена О. Педагогічні засади менеджменту в освіті. Вітчизняна освіта на тлі сьогодення //Підручник для директора. — 2003. — № 5. — С.5—21.
61. Громадянська освіта: інновації, реалії, проблеми //Українознавство. — 2002. — № 3. — С.119—123.
62. Грамовий В. Менеджмент інновацій //Директор школи. — 2002. — № 37(229).
63. Груздев М.В. Методология проектирования муниципальных образовательных систем //Педагогика. — 2003. — № 9. — С.15—23.
64. Гузев В. «Метод проектов» как частный случай интегральной технологии обучения //Директор школы. — 1995. — № 6. — С.39—47.
65. Гузев В.В. Планирование результатов образования и образовательная технология. — М.: Народное образование, 1990.
66. Гуменюк В.В. Інформаційне забезпечення управління загальноосвітнім навчальним закладом: Автореферат дис. канд. пед. наук: 31.05.01. /ЦППО. — К., 2001. — 20 с.
67. Гурьянова М. Вспомнить о ценностях нормальной повседневной жизни //Первое сентября. — 2001. — 13 октября.
68. Гурьянова М. Реструктуризация сети сельских общеобразовательных школ: документ надежды или... памятник исчезающим деревням //Народное образование. — 2002. — № 10. — С.38—47.
69. Гурьянова М. Решение гибельное, зато очень простое //Первое сентября. — 2002. — № 61, 10 сентября.
70. Даниленко Л. Экспертиза інноваційних проектів та технологія її здійснення. //Директор школи. — 2002. — № 35 (227).
71. Даниленко Л.І. Модернізація змісту, форм та методів управлінської діяльності директора загальноосвітньої школи. Монографія. — К.: Логос, 1998. — 140 с.
72. Даниленко Л.І. Основні проблеми освітньої інноватики в сучасній теорії і практиці //Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: Зб. наук. праць. — К.: Логос, 2000. — Вип. 3. — С.6—11.
73. Данильчук Е.В. Методологические предпосылки и существенные характеристики информационно-педагогической культуры педагога //Педагогика. — 2003. — № 1. — С.65—73.
74. Дарманський М.М. Соціально-педагогічні основи управління освітою в регіоні. — Хмельницький: Поділля, 1997. — 384 с.
75. Дафт Р.Л. Менеджмент: Пер. с англ. — СПб: Изд-во Питер, 2000. — 832 с.
76. Дахин А. Педагогическое моделирование: сущность, эффективность и... неопределенность //Народное образование. — 2002. — № 2. — С.55—60.
77. Дахин А. ТОГИС: из опыта проектного обучения школьников //Педагогика. — 2002. — № 1. — С.108—110.
78. Дацковская О. Страна Советов по профильному обучению //Первое сентября. — 2003. — 1 ноября.
79. Делор Ж. Чтобы выжить, нам нужно превзойти себя //Первое сентября. — 2001. — № 15, 27 февраля.
80. Дем'янюк О. Освітня політика й управління освітою в перехідний період: теоретичні засади та практика втілення //Директор школи. — 1999. — № 46.
81. Дем'янюк Т., Умуразакова Т. Інноваційні технології громадянського виховання //Директор школи. — 2003. — № 10(250), березень. — С.10.
82. Дем'янюк Т., Умуразакова Т., Гавриш Н. Орієнтири та нові виховні технології //Завуч. — 2002. — № 8 (122), березень.
83. Державна національна програма «Освіта України XXI століття». — К.: Райдуга, 1994. — 61 с.
84. Дерлоу Дес. Ключові управлінські рішення. Технологія прийняття рішень: Пер. з англ. — К.: Наукова думка, 2001. — 242 с.
85. Дмитренко Г.А. Стратегічний менеджмент: цільове управління освітою на основі кваліметричного підходу: Навчальний посібник. — К.: ІЗМН, 1996. — 140 с.
86. Дмитренко Г.А. та ін. Цільове управління: вимірювання результативності діяльності учнів і педагогів: Навч.-метод. посібник. — К.: УІПККО, 1996. — 84 с.
87. Днепров Э. Смена трех парадигм //Дайджест Школа-парк. — 2001. — № 1—2. — С.8—9.
88. Добронравова И.С. Синергетика: становление нелинейного мышления. — К.: Либідь, 1990. — 147 с.
89. Докинз Р. Эгонистический ген: Перевод с англ. — М.: Мир, 1993.
90. Доненко О. Створюємо колективний проект //Завуч. — 2003. — № 29 (179), жовтень.
91. Доновський С. Самоврядування у школі //Шкільний світ. — 2004 — № 35, вересень.
92. Донченко О. Психофракта́л як категорія педагогіки ненасильства //Шлях освіти. — 2003. — № 4. — С.8—12.
93. Драккер П. Управление, нацеленное на результат: Пер. с англ. — М.: Технолог. школа бизнеса, 1994. — 200 с.
94. Дробноходов М., Левицький В. Проблема формування управлінської еліти в Україні //Освіта і управління. — Т.1. — 1997. — № 4. — С.29—36.
95. Друкер П.Ф. Задачи менеджмента в XXI веке.: Пер с англ.: Уч. пос. — М.: Издательский дом «Вильямс», 2000. — 272 с.
96. Дульнев Г.Н. Введение в синергетику. — СПб.: Проспект, 1998. — 256 с.
97. Ельбрехт О. Наукове обгрупування і розробка моделі адаптивного управління навчальним процесом основної школи з поглибленим вивченням предметів гуманітарного циклу //Освіта і управління. — Т.6. — 2003. — № 3. — С. 35—48.
98. Ерофеева Н. Управление проектами в образовании //Народное образование. — 2002. — № 5. — С. 94—106.
99. Єльнікова Г. До питання адаптивного управління //Освіта і управління. — Т.3. — 1999 (2001). — № 4. — С.7—18.
100. Єльнікова Г. Людину точно заміряти неможливо, адже вона — імовірна //Управління освітою. — 2002. — число 5(29).

101. *Сльникова Г.В.* Наукові основи розвитку управління загальною середньою освітою в регіоні. Монографія. — К.: ДАККО, 1999. — 303 с.
102. *Єрмаков І.Г.* Педагогіка життєтворчості — стратегічна основа освітніх технологій XXI століття //Дайджест школа-парк. — 2001. — № 5—6. — С.59—67.
103. *Єрмола А.М.* Технологія організації науково-методичної роботи з педагогічними кадрами: Навчальний посібник. — Харків: ТО «Гімпазія», 1999. — 127 с.
104. *Жариков О.Н., Королевская В.И., Хохлов С.Н.* Системный подход к управлению: Учеб. пособие для вузов / Под. ред. В.А.Персианова. — М.: ЮНИТИ — ДАНА, 2001. — 62 с.
105. *Жебровський Б.* Столична освіта у вимірі новітніх перспектив //Директор школи, ліцею, гімназії. — 2002. — № 1—2. — С.4—11.
106. *Жерносок І.П.* Науково-методична робота в навчальних закладах системи загальної середньої освіти: Монографія. — К., 2000. — 124 с.
107. *Жерносок І.П., Колібабчук В.З.* Відділ освіти на шляху оновлення. — К.: Хрещатик, 1995. — 88 с.
108. *Жуковський І.* Проектний метод у діяльності навчальних закладів Франції //Шлях освіти. — 2003. — № 2. — С.24—27.
109. *Жуковський І.* Секрети французької кухні. Особливості проектного методу в діяльності навчальних закладів Франції //Управління освітою. — 2002. — № 1, січень.
110. *Забродська Л.М.* Інформатизація закладу освіти: управлінський аспект. — Х.: Основа, 2003. — 240 с.
111. *Забродська Л.М.* Інформатизація управління навчально-виховним процесом у загальноосвітньому навчальному закладі: Дис. канд. пед. наук: 13.00.01 // Інститут педагогіки АПН України. — К., 2002. — 210 с.
112. Загальноосвітні навчальні заклади України на початок 2002/2003 навчального року. Статистичний бюлетень. — К.: Державний комітет статистики України. — 2003 р. — 60 с.
113. *Зайченко О.І.* Наукові засади реформування управлінської діяльності районного відділу освіти в сучасних умовах: Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. — Київ, 1998. — 20 с. — Рукопис.
114. Законодавство України про освіту. Збірник законів. — К.: Парламентське видавництво, 2002. — 159 с. — (Б-ка офіційних видань).
115. *Зинг Вай-Бин.* Синергетическая экономика. Время и перемены в нелинейной экономической теории: Пер. с англ. — М.: Мир, 1999. — 335 с.
116. *Захаренко О.А.* Школа — центр виховання на селі. — В кн.: Грані творчості: кн. для вчителя / Відп. ред. М.Д.Ярмаченко. — Р.: Рад. шк., 1990. — 205 с.
117. *Зверев А.* Требування к дітям в 2-х томах. //Первое сентября. — 2002. — № 73, 22 октября.
118. *Зверева В.И.* Организационно-педагогическая деятельность руководителя школы. — М.: Новая школа, 1999. — 251 с.
119. *Зверева І.Д.* Соціальні проблеми сільської молоді //Практична психологія та соціальна робота. — 1999. — № 5.
120. *Зорина Л.Я.* Отражение идей самоорганизации в содержании образования //Педагогика. — 1996. — № 4. — С.105—109.
121. *Зоць В.* Школа модульного типу як демократична форма організації навчання. //Рідна школа. — 1996. — № 10. — С.25—28.
122. *Зязюн І.* Філософські проєкції освіти й освітніх технологій //Шлях освіти. — 1996. — № 1. — С.4—9.
123. *Иванов И.П.* Воспитать коллективистов: Из опыта работы школ Ленинграда и Ленинградской области. — М.: Педагогика, 1982. — 80 с.
124. *Иванов И.П.* Энциклопедия коллективных творческих дел. — М.: Педагогика, 1989. — 208 с.
125. *Игнатова В.А.* Педагогические аспекты синергетики //Педагогика. — 2001. — № 8. — С.26—31.
126. *Извеков В.* Заметки с «Ярмарки идей» //Управление школой. — 2003. — 1—7 июня.
127. *Иштрикова Н.* Концепция профильного обучения: общеобразовательные классы в старшей школе решено сохранить //Первое сентября. — 2002. — № 75, 29 октября.
128. *Іванець Н.О.* Шкільна програма громадянського виховання «Я — Ми — Сім'я — Батьківщина» //Позакласний час. — № 20, жовтень. — 2003.
129. *Ільцова К., Іванова Л.* Дитяча республіка «Добродія» //Освіта України. — 2002. — №18, 1 березня.
130. Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. — 2001. — № 9.
131. *Калашиник В., Балтшев Е.* Классов меньше — экономии больше //Первое сентября. — 2001. — № 14, 24 февраля.
132. *Калинина Л.Н.* Деятельность районных отделов образования по управлению учебно-воспитательными заведениями в Украине (1917-1994 г.г.) /дисс. на соиск. уч. степ. канд. пед. наук: АПН Украины, институт педагогикки, К. — 1996. — 193 с.
133. *Калініна Л.М.* Специфіка інформаційного управління закладами освіти //Освіта і управління. Т.6. — 2003. — № 1. — С. 47—66.
134. *Камрон К., Кунін Р.* Диагностика и изменение организационной культуры //Пер.с англ. //Под ред. И.В.Андреевой. — СПб: Питер, 2001. — 320 с.
135. *Катица С.П., Курдюмов С.П., Малинецкий Г.Г.* Синергетика и прогнозы будущего. 2-е изд. — М.: Эдиториал ЦРСС, 2001. — 288 с.
136. *Карамушка Л.М.* Психологія управління закладами середньої освіти. Монографія. — К.: Ніка-Центр, 2000. — 332 с.
137. *Касткин З.Н.* Общешкольное дело как образовательный проект //Сельская школа. — 2000. — № 3. — С.36—38.
138. *Кизенко В.І.* З вітчизняного досвіду організації профільного навчання в старшій школі //Підручник для директора. — 2003. — № 11—12. — С.61—74.
139. *Кириченко М.* Прогнозування та моделювання //Директор школи. — 2002. — № 17(209), травень.
140. *Князева Е.Н., Курдюмов С.П.* Основания синергетики. Режимы с обострением, самоорганизация, темпомыры. — СПб.: Алетейя, 2002. — 414 с.
141. *Ковалева Т.* В чем секрет самоорганизации? //Первое сентября. — 2002. — № 18, 16 марта.
142. *Козлова О.* Изменчивость и поиск устойчивости: синергетика и образование //Дайджест. — 2001. — № 3—4. — С. 50—52.
143. *Козубняк В.* Управління освітою: стан, проблеми, перспективи //Освіта і управління. — 2003. — Т.6. — № 3. — С. 67—73.
144. *Коломійський Н.Л.* Науково-психологічні засади менеджменту в освіті. //Освіта і управління. — 1998. — Т.2. — № 3. — С. 67—74.
145. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Офіційне видання. — К.: Українська правнича функція, 1996. — 63 с.
146. Концепция реструктуризации сети общеобразовательных учреждений, расположенных в сельской местности Российской Федерации //Учительская газета. — 2002. — № 51, 17 декабря.
147. Концепція програми інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп'ютеризації сільських шкіл: Проєкт //Сільська школа. — 2000. — № 47.
148. *Корсак К.* Перспективи успіху реформи середньої школи в Україні //Дайджест педагогічних ідей та технологій. Школа-парк. — 2002. — № 1. — С.20—23.
149. *Корсак К.В.* Национальна освітня доктрина — 2001: Інновація чи рیمейк //Дайджест Школа-парк. — 2001. — № 3—4. — С. 22.

150. Корсак К.В. Проблемы педагогики и перспективы их решения в новом тысячелетии // Народное образование. — 2002. — № 2. — С. 44—53.
151. Костюк В.Н. Теория эволюции и социальноэкономические процессы. — М.: Эдиториал ЦРСС, 2001. — 176 с.
152. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості // Під ред. Я.М.Проколенко: — К.: Рад. шк., 1989.
153. Котлянець Н. Проектний метод навчання // Дайджест Школа-парк. — 2001. — № 7—8. — С. 57—59.
154. Кочан Е., Прудникова В. Внешняя цепность // Управление школой. — 2002. — № 43. — 16—22 ноября.
155. Красовицький М. Сучасні проблеми педагогічної науки в Україні // Шлях освіти. — 2003. — № 1. — С.2—6.
156. Красовицький М.Ю. Особистісно-зорієнтована виховна система // Завуч. — 2002. — № 16, лютий.
157. Кредисов А.И. История учений менеджмента. — К.: ВИРА-Р, 2000. — 336 с.
158. Кремень В.Г., Ткаченко В.М. Україна в контексті глобалізму. — К.: 1998. — 62 с.
159. Кричевский В.Ю. Совершенствование управленческих знаний как фактор повышения эффективности работы директора общеобразовательной школы: Дисс. канд. психол. наук. — Л., 1980. — 262 с.
160. Крутоус В. Возможности метода проектов // Завуч. — 2003. — № 29(179), жовтень.
161. Крылова Н. Самоорганизация или самоуправление // Первое сентября. — 2002. — № 23, 2 апреля.
162. Крылова Н.Б., Александрова Е.А. Школа индивидуального образования. Как ее построить? // Управление школой. — 2003. — № 45, 1—7 декабря.
163. Кунц Г., О'Доннел. Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций. В 2-х т.: Пер с англ. — М.: Прогресс, 1981. — 1005 с.
164. Курбатов В.И., Курбатова О.В. Социальное проектирование: Учебное пособие. — Ростов н/Д: Феникс, 2001. — 416 с.
165. Куркин Е. По ту сторону рынка труда // Первое сентября. — 2002. — № 74, 26 октября.
166. Кушнір В. Системно-синергетичні уявлення про управління педагогічним процесом // Освіта і управління. — 1999 (2001). — Т.3, № 4. — С.54—58.
167. Лазарев В.С. Управление образованием на пороге новой эпохи. // Педагогика, 1995. — № 5. — С.12—18.
168. Лазарев В.С., Мартиросян Б.П. Нормативный подход к оценке инновационной деятельности школы // Педагогика. — 2003. — № 3. — С.17—26.
169. Лазарев В.С., Поташник М.М. Как разработать программу развития школы: Методическое пособие для руководителей общеобразовательных учреждений. — М.: Новая школа, 1993. — 48 с.
170. Лебедев С. «Школьный автобус» по полной программе // Первое сентября. — 2003. — 11 октября.
171. Лебедев С. Эксперимент под названием «Округ» // Первое сентября. — 2001. — № 71, 9 октября.
172. Лебедева Г.А. Технология обучения педагогическому проектированию // Педагогика. — 2002. — № 1. — С. 68 — 75.
173. Лебедева И.П. Математическое моделирование в педагогическом исследовании // Педагогика. — 2002. — № 10. — С. 29—36.
174. Левченко В. Теорія і практика використання методу проектів у вищій школі // Рідна школа. — 2002. — № 8—9. — С. 45—46.
175. Леонтьева О. Как рождается образовательная программа? // Первое сентября. — 2001. — № 89, 11 декабря.
176. Леонтьева О. Шаги к свободному образованию // Директор школы. Украина. — 2001. — № 8. — С.54—58.
177. Литвяк Е. Во что верит деревня Неверово? // Первое сентября. — 2002. — № 22, 30 марта.
178. Лікарчук І. Проблема профілізації навчання в старшій школі та шляхи її розв'язання // Директор школи. — 2003. — № 20 (260), травень.
179. Лозвин В. «Ситуация успеха» як метод управління // Директор школи. — 2002. — № 43, листопад.
180. Лозинский В.М. Идеи к проектам и практика управления школой. — М.: Образовательный центр «Педагогический поиск», 2000. — 160 с.
181. Локтионов М.В. Системный подход в менеджменте. — М.: Генезис, 2000. — 288 с.
182. Луговой В.І. Управління освітою // Навчальний посібник для слухачів, аспірантів, докторантів спеціальності «Держ. управління». — К., 1997. — 302 с.
183. Лукина А.К. Проектирование пространства развития подростка в современных условиях // Педагогика. — 2002. — № 1. — С.23—27.
184. Лутай В.С. Філософія сучасної освіти // Навчальний посібник. — К., 1996. — 256 с.
185. Ляшенко Л., Свтодюк А. Синергетика і освіта ХХІ ст. // Освіта і управління. — Т.5. — 2002. — № 3. — С.127—135.
186. Мадзігон В.М., Бурда М.І. Проблеми і завдання педагогічної науки в умовах розбудови національної школи // Педагогіка і психологія. — 1996. — № 3. — С. 7—11.
187. Мазур И.И., Шапиро В.Д., Ольдерогге Н.Г. Управление проектами. — М.: Экономика, 2001. — 574 с.
188. Макаренко А.С. Воспитание гражданина / Сост. Р.М.Бескина, М.Д.Виноградова. — М.: Просвещение, 1988. — 304 с.
189. Мануйленко В. Реалізація проектної функції в діяльності районного відділу освіти // Освіта і управління. Т.5. — 2002. — № 3. — С. 113—117.
190. Мармаза О.І. Проектний підхід до управління навчальним закладом. — Х.: Основа. — 2003. — 80 с.
191. Маслов В., Шаркунова В. Принципи менеджменту в установах освіти // Освіта і управління. — Т.1. — 1997. — №1. — С.77—84.
192. Маслов В.І. та ін. Система інформатизації та комп'ютерні технології в управлінні школою. — К.: ІЗМН, 1996. — 80 с.
193. Маслов В.І., Драгун В.П., Шаркунова В.В. Теоретичні основи педагогічного менеджменту // Навчальний посібник для працівників освіти. — К., 1996. — 87 с.
194. Маслов В.І., Шаркунова В.В. Принципи менеджменту в установах освіти // Освіта і управління. — Т.1. — 1997. — № 2. — С.56—64.
195. Маслов В.І., Шпак О.Т., Драгун В.П. Система інформації та комп'ютерні технології в управлінні школою // Посібник для слухачів факультету післядипломної освіти та керівників шкіл. — К., 1996. — 80 с.
196. Маслова Н.В. Ноосферное образование: монография. — М.: Инст. Холодинамики, 2002. — 338 с.
197. Матеріали конференції «Управління сучасними навчально-виховними закладами в системі освіти» 10—12 квітня 1996 р. — Запоріжжя: НМЦ управління народної освіти Запорізького міськвиконкому, 1996. — 300 с.
198. Медведєва И., Шишова Т. «Гарри Потер»: атака на здравый смысл // Народное образование. — 2002. — № 9. — С.213—214.
199. Мелешко В. Перспективи розвитку сільської школи // Початкова школа. — 1999. — № 12. — С.1—3.
200. Мельник Л.Г. Фундаментальные основы развития. — Сумы: ИТД «Университетская книга», 2003. — 288 с.
201. Методи дослідвань і організація експериментів // Под ред. проф. К.П.Власова. — Х.: Гуманитарний центр, 2002. — 256 с.
202. Методи педагогічних дослідвань // Под ред. А.И.Пискунова, Г.В.Воробьева. — М., 1979.
203. Милованов В.П. Неравновесные социально-экономические системы: синергетика и самоорганизация. — М.: Эдиториал ЦРСС, 2001. — 264 с.

204. Мильнер Б.З. Теория организаций. — М.: ИНФРА, 1999. — 336 с.
205. Міщенко М.В. Сільська школа: забезпечення умов здобуття повноцінної загальної середньої освіти // Директор школи. — 1999. — № 27-28.
206. Моисеев А.М., Канто А.Е., Лоренсов А.В., Хамерики О.Г. Нововведения во внутришкольном управлении. — М.: Российское педагогическое агентство, 1998. — 232 с.
207. Мошаков В.М. Педагогическое проектирование — современный инструментальный дидактических исследований // Школьные технологии. — 2001. — № 5. — С.15—89.
208. Мортимор П. Эффективная школа: в поисках новых ресурсов // Дайджест Школа-парк. — 2001. — № 3—4. — С. 15—19.
209. Назарова Т.С., Шаповаленко В.С. «Синергетичний синдром» в педагогіці // Педагогіка. — 2001. — № 9. — С. 25—33.
210. Ничкало Н.Г. Філософія сучасної освіти // Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. — 1996. — № 4. — С.49—57.
211. Новый статус школы // Завуч. — 2001. — № 36 (114), грудень.
212. Новиков А. Почему реформы образования неэффективны? // Народное образование. — 2003. — № 8. — С.15—24.
213. Образовательные технологии // Дайджест Школа-парк. — 2001. — № 1—2. — С.82 — 74
214. Овдієнко Л. Образ нової школи України: Мала гуманітарна академія // Рідна школа. — 2003. — № 11. — С. 7—10.
215. Овдієнко Л., Синьогіна О., Чечуріна О. Програма громадянського виховання освіти «Я-громадянин» // Рідна школа. — 2003. — № 11. — С.27—28.
216. Овчинникова А. Технология: проектная деятельность в учебном процессе // Дайджест Школа-парк. — 2001. — № 3—4. — С.72—75.
217. Ожегов С.И. Словарь русского языка: Ок. 57 000 слов / Под ред. Н.Ю.Шведовой. — 19-е изд., испр. — М.: Рус.яз., 1987. — 750 с.
218. Опаць О. Державно-громадське управління: специфіка впровадження // Директор школи. — 2003. — № 18, травень.
219. Опицук Л. Демократизація функціонального устрою закладу освіти як складова управління // Освіта і управління. — Т.6. — 2003. — № 1. — С.67—74.
220. Орієнтири національної освіти. Збірник методик з практичної педагогіки. / Упор. З. Волонезь. — Суми: ВВП «Мрія» — ЛТД, 1994. — 180 с.
221. Орлова Т. Концептуальная модель развития образовательного учреждения (средней образовательной школы № 640, г.Москва) // Пособие для директора. — 2003. — № 6. — С. 3—36.
222. Осадчий И.Г. Модульная организация образования в сельском регионе. // Сельская школа со всех сторон (Россия). — 2000. — № 1, сентябрь.
223. Осадчий И.Г. Основы теории «системы без границ» // На стороне подростка (Россия). — 2003 — № 3. — С.24—32.
224. Осадчий И.Г. Теорія БМ-систем, або особливості програм модернізації освітніх систем. // Управління освітою. — 2003. — № 17 (65), вересень.
225. Осадчий И.Г. Виховна система основної загальноосвітньої школи. — К.: КМПУВ, 1992. — 51 с.
226. Осадчий И.Г. Відмовляючись від стереотипів // Світло. — 2000. — № 3. — С.40—42.
227. Осадчий И.Г. Доктрина чи Цільова комплексна програма? // Завуч. — 2001. — № 28(106), жовтень.
228. Осадчий И.Г. Індивідуальна соціально-педагогічна та психологічна картка учня // Завуч. — 2001. — № 15(93), травень.
229. Осадчий И.Г. Комплексні цільові програми як форма організації інноваційного процесу в школі. В кн.: Матеріали конференції «Управління сучасними навчально-виховними закладами в системі освіти» 10—12 квітня 1996 р., — Запоріжжя. — 1996. — С.137—140.
230. Осадчий И.Г. Крона розростається // Директор школи. — 1999. — № 5-28 (46 — 73).
231. Осадчий И.Г. Моделирование управленческих дій на основе принципа поэтапного приращения цели деятельности. В кн.: Виховання основ духовної культури / Методичні рекомендації. — Суми: МКВВП «Мрія». — 1992. — С.39—41.
232. Осадчий И.Г. Модель виховної системи школи. Технологічний аспект // Світло. — 1996. — № 2. — С. 27—31.
233. Осадчий И.Г. Модернізація освітньої галузі: гостра потреба в комплексних державних програмах // Директор школи, ліцею, гімназії. — 2003. — № 2. — С. 20 — 21.
234. Осадчий И.Г. Освіта сільського регіону: проблеми та знахідки. // Директор школи, ліцею, гімназії. — 2001. — № 4. — С.80—89.
235. Осадчий И.Г. Основи методики проектно-цільового планування роботи загальноосвітньої школи. В кн.: Порадник методиста. — К.: КМПУВ. — 1995. — С.22—26.
236. Осадчий И.Г. Основи теорії БМ-систем: інформаційні моделі освітніх систем // Директор школи, ліцею, гімназії. — 2003. — № 1. — С. 74—86.
237. Осадчий И.Г. Основні засади функціонування територіальних освітніх округів в сільській місцевості // Директор школи, ліцею, гімназії. — 2001. — № 5—6. — С. 118—131.
238. Осадчий И.Г. Особистісно зорієнтована педагогіка // Світло. — 2000. — № 4. — С.36—38.
239. Осадчий И.Г. Особливості програм модернізації освітніх систем. // Нова педагогічна думка. — 2002. — № 3—4 (31—32). — С. 48—55.
240. Осадчий И.Г. Педагогіка і синергетика: закономірності формування внутрішнього простору БМ-систем // Управління освітою. — 2002. — № 6(30), березень.
241. Осадчий И.Г. Положення про центр соціально-педагогічної та психологічної діагностики і моніторингу // Завуч. — 2000. — № 7 (49), березень.
242. Осадчий И.Г. Практичні зразки цільових проектів // Світло. — 1998. — № 3. — С.22—24.
243. Осадчий И.Г. Предметні цільові проекти // Вітоки. — 1998. — № 8(72), жовтень.
244. Осадчий И.Г. Програма дослідно-експериментальної роботи «Створення моделей територіальних освітніх округів у сільській місцевості» // Нива знань. — 2003. — № 1. — С.12—13.
245. Осадчий И.Г. Проектно-модульна організація системи загальної середньої освіти сільського адміністративного району. В кн.: Освітня система сільського регіону: проблеми та перспективи розвитку. Збірник наукових праць / Уклад. Н.І.Клокар, М.С.Солодуха. — К.: КП ВД «Педагогіка», 2000. — С.21—32.
246. Осадчий И.Г. Проектно-модульний підхід до моделювання та організації функціонування системи загальної середньої освіти сільського адміністративного району // Директор школи — 1999. — № 18 (67).
247. Осадчий И.Г. Проектно-модульний підхід до організації роботи районного методичного кабінету // Завуч. — 2000. — № 8 (50), березень.
248. Осадчий И.Г. Проектно-цільове планування // Світло. — 1998. — № 1. — С.21—23.
249. Осадчий И.Г. Районний методичний кабінет: з турботою про дитину // Управління освітою. — 2003. — № 5(53), березень.
250. Осадчий И.Г. Районний освітній округ: досвід реформування у профіль і анфас // Освіта. — 2003. — 12—19 лютого.
251. Осадчий И.Г. Регіоналізація загальної середньої освіти в сільській місцевості: основні проблеми та перспективи розвитку // Нива знань. — 2003. — № 1. — С.14—19.
252. Осадчий И.Г. Синергетика в управлінні освітою: основи теорії БМ-систем. // Завуч. — 2001. — № 17—18 (95—96), червень.

253. *Осадчий І.Г.* Сільська школа, вперед! Диференціація навчального процесу //Завуч. — 2000. — № 3 (45), січень.
254. *Осадчий І.Г.* Соціалізація особистості //Світло. — 1996. — №1. — С.35—38.
255. *Осадчий І.Г.* Структурована глибинка. Ставищенський районний освітній округ: обгрупування, структура та перспективи розвитку //Освіта. — 2003. № 22—23 (5039—5040), 21—28 травня.
256. *Осадчий І.Г.* Територіальні освітні округи в сільській місцевості //Освіта і управління. — Т.7. — № 1. — 2004 — С.78—81.
257. *Осадчий І.Г.* Учніське самоврядування //Світло. — 1997. — № 4. — С.13—15.
258. *Осадчий І.Г.* Цільова комплексна програма «Обличчям до дитини» //Завуч. — 2001. — № 8(86), березень.
259. *Осадчий І.Г.* Школа — ядро соціального життя учня //Прапор Леніна. — 1988. — 13 жовтня.
260. *Осадчий І.Г.* Як розробити програму розвитку навчального закладу? Поради нестороннього //Управління освітою. — 2004. — № 15-16, серпень.
261. Освіта Київщини — 98: стан, тенденції, перспективи (інформаційно-аналітичний збірник) (За ред. І.Л.Лікарчука). — К.: Управління освіти обласної державної адміністрації, 1999. — 144 с.
262. Освіта Київщини — 99. Інформаційно-аналітичний збірник /За ред. І.Лікарчука. — К.: Педагогіка, 2000. — 137 с.
263. Освіта Київщини — 2000. Інформаційно-аналітичний збірник /За ред. І.Лікарчука. — К.: КПВД «Педагогіка», 2001. — 106 с.
264. Освіта Київщини — 2001/2002 навчальний рік: інформаційно-аналітичний збірник /За ред. І.Лікарчука. — К.: КПВД «Педагогіка», 2002. — 340 с.
265. Освіта Київщини в цифрах і фактах (2002/2003 н.р.). Інформаційно-аналітичний збірник. — К.: Сакцент, 2003. — 112 с.
266. Освіта України за роки незалежності: стан, факти, події /За заг.ред. В.Г.Кременя. — К.: Вища школа, 2001. — 159 с.
267. Освіта України. Інформаційно-аналітичний огляд /Лід заг. ред. В.Г.Кременя. — К.: ЗАТ «Ніч лава», 2001. — 224 с.
268. Освітня система сільського регіону: проблеми та перспективи розвитку. Зб. наук. праць /Уклад. Н.І.Клокар, М.С.Солодуха. — К.: КПВД «Педагогіка», 2000. — 264 с.
269. *Осиновский М.* Одной игры недостаточно //Первое сентября. — 2002. — № 23, 2 апреля.
270. Основы менеджмента Составитель С.В.Кривенков. — М.: МООДиМ «Новая цивилизация», 2002. — 52 с.
271. *Островерхова Н.* Моделирование педагогических систем //Директор школы. — 2001. — № 1 (145).
272. *Островерхова Н.М.* Парадигмы управления авторскими заведениями освіти. — К.: Глобус, 1998. — 276 с.
273. *Островерхова Н.М.* Перспективне планування діяльності загальноосвітнього навчального закладу як форма управлінського рішення //Нова педагогічна думка. — 2002. — № 3—4 (31—32). — С. 41—47.
274. *Островерхова Н.М., Даниленко Л.І.* Ефективність управління загальноосвітньою школою: соціально-педагогічний аспект: Монографія. — К.: Школяр, 1996. — 302 с.
275. *Паламарчук В.Ф.* Інноваційні процеси в педагогіці /Педагогічні інновації у сучасній школі. — К.: Освіта, 1994. — 87 с.
276. *Паламарчук В.Ф.* Педагогічні інновації: міфи і реалії //Директор школи, ліцею, гімназії. — 2002. — № 3. — С.36—40.
277. *Паращенко Л.* Жити і вчитися в Україні. — К.: Веселка, 2000. — 178 с.
278. *Парейко В.Я.* Стан і перспективи розвитку освіти у Володимирецькому районі //Нова педагогічна думка. — 2002. — № 3—4 (31—32). — С. 33—41.
279. Педагогіка: наук. метод. зб. /Редкол.: Ярмаченко М.Д. (відп. ред.) та ін. — К.: Освіта, 1965. — Вип. 32. — 1993. — 120 с.
280. Педагогічні інновації у сучасній школі /Відп. ред І.Г.Срмаков. — К.: Ін-т педагогіки АПН України, Ін-т системних досліджень Міністерства освіти України, 1994. — 87 с.
281. *Перепелиця А.* Дослідження в галузі управління освітніми закладами: орієнтовні підходи //Освіта і управління. — Т.5. — 2002. — № 3. — С.107—112.
282. Перспективні освітні технології: Наук.-метод. Посібник /За ред. Г.С.Сазоненко. — К.: Гопак, 2000. — 560 с.
283. *Петров В.* Використання методу конвейт-аналізу в інформаційному забезпеченні адаптивного управління загальною середньою освітою регіону. //Освіта і управління. — Т.6. — 2003. — № 1. — С.26—32.
284. *Пикельная В.С.* Теоретические основы управления (школоведческий аспект): Метод. пособие. — М.: Выс. шк., 1990. — 175 с.
285. *Пикельная В.С.* Теория и методика моделирования управленческой деятельности (школоведческий аспект): Дис. докт. пед. наук: 13.00.01. — Кривой Рог, 1993. — 432 с.
286. *Пинський А.* Новая школа. Тупик центристского планирования образования //Учительская газета. — 2002. — № 42, 15 октября.
287. *Пинський А.* Реформофобия: уничтожение паче гордыни //Народное образование. — 2002. — № 8. — С.27—38.
288. *Письменний В.* Фадрейзинг і проектна діяльність //Директор школи. Україна. — 2002. — № 7. — С.8—11.
289. По ступеням инициатив и перемен //Первое сентября. — 2002. — № 18, 16 марта.
290. *Погоріла І.* Програмно-цільовий підхід і фактор відносин в оновленій парадигмі виховання //Рідна школа. — 2003. — № 5. — С.12—15.
291. *Подмазин С.* Системно-цільовий підхід до управління освітнім процесом у школі //Директор школи. Україна. — 1999. — № 8—9. — С.21—27.
292. *Подмазин С.И.* Личностно-ориентированное образование: Социально-философское исследование. — Запорожье: Просвіта, 2000. — 250 с.
293. *Подмазин С.І.* Автентична особистість як мета сучасної освіти. //Директор школи. Україна. — 2001. — № 2. — С. 92—100.
294. *Подрейко А.М.* Синергетический подход к управлению образовательной деятельностью //Народное образование. — 2003. — № 2. — С.100—102.
295. Поза межами можливого: школа якою вона є /За ред. М.Мосієнко. — К.: Шкільний світ, 2004. — 264 с.
296. *Поляков С.* Сетевое образование и воспитательное пространство //Первое сентября. — 2002. — № 18, 16 марта.
297. *Полякова Г.* Адаптивне управління навчальним процесом як основа саморозвитку і самоорганізації його учасників //Рідна школа. — 2003. — № 2. — С. 26—28.
298. *Порадник методиста /Відп. за випуск Войцехівський М.* — К.: КМІУВ ім. Б.Грінченка, 1995. — 263 с.
299. *Портнов М.Л.* Азбука школьного управління. — М.: Просвещение, 1991. — 191 с. — (Б-ка руководителя школы).
300. *Поташиник М.* Ангарск: очаг новой управленческой культуры //Народное образование. — 2002. — № 10. — С.75—85.
301. *Поташиник М.* Муниципальная образовательная система: в поисках гармонии //Народное образование. — 2002. — № 8. — С.39—47.
302. *Поташиник М.* Осознание цели //Первое сентября. — 2001. — № 15, 28 февраля.
303. *Поташиник М.* Работа над ошибками. Оценка программ развития школ органами управления образованием //Первое сентября. — 2001. — № 5, 23 января.
304. *Поташиник М.* Управление качеством образования в вопросах и ответах //Народное образование. — 2002. — № 1. — С. 86—93.

305. *Поташиник М., Мойсеев О.* Управління сучасною школою. Розділ VII //Підручник для директора. — 2003. — № 1. — С. 3—34.
306. *Поташиник М.М., Мойсеев А.М.* Диссертация по управлению образованием: состояние, проблемы, современные требования. — М.: Новая школа, 1998. — 176 с.
307. *Пригожин И., Стенгерс И.* Время, хаос, квант. К решению парадокса времени. — М.: Эдиториал УРСС, 2000. — 240 с.
308. *Пригожин И., Стенгерс И.* Порядок из хаоса. Новый диалог человека с природой. Пер. с англ. Ю.А.Данилова. — 3-е изд. — М.: Эдиториал УРСС, 2001. — 312 с.
309. Про типові навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів на 2001/2002 — 2004/2005 навчальні роки. Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2001 №342 //Інформаційний збірник МОН України. — 2001. — № 9.
310. Проблеми і перспективи становлення 12-річної школи: Наук. — метод. посіб. /За ред. В.Ф.Паламарчук, Л.І.Даниленко. — К.: Логос, 2003. — 78 с.
311. Програма курсу «Управління загальноосвітніми навчальними закладами». /Л.М.Калініна, А.М.Островерхова, О.С.Падялка, М.К.Глоба. — К.: ПП Компанія «Актуальна освіта», 1999. — 56 с.
312. Программа воспитания школьников «Я — гражданин России» //Народное образование. — 2002. — № 2. — С.168—177.
313. Программно-целевое управление развитием образования: опыт, проблемы, перспективы: Пособие для руководителей образовательных учреждений и территориальных образовательных систем /Под ред. А.М.Монсеева. — М.: Педагогическое общество России, 1999. — 191 с.
314. Программно-целевое управление школой. Методические рекомендации /Состав. Сапрыкин В.С. — Симферополь: КНМЦО, 1995. — 80 с.
315. Проектирование сельской школы социального партнерства //Управление школой. — 2003. — 1—7 июня.
316. Проектний аналіз /Відп. ред. Москвін С.О. — К.: ТОВ «Видавництво Лібра», 1998. — 368 с.
317. Процеси децентралізації у сфері освіти в Україні. Аналіз і рекомендації (Результати аналітичного дослідження до Звіту про людський розвиток за 2002 рік /Вик. П.Хобзей та ін. — К., 2002. — 50 с.
318. Психология. Словарь /Под общ. ред. А.В.Петровского, М.Г.Ярошевского. — 2-е изд., испр. и доп. — М.: Политиздат, 1990. — 494 с.
319. *Пугачева Е.* Синергетический подход к системе высшего образования //Высшее образование в России. — 1998. — № 2. — С.41—45.
320. Реализация новых управленческих и педагогических технологий как средство развития учреждений образования: Материалы четвертой Всероссийской научно-практической конференции. — М.: МПГУ, 1998. — 186 с.
321. Регион: Управление образованием по результатам. Теория и практика /Под ред. П.И.Третьякова. — М.: Новая школа, 2001. — 880 с.
322. *Резаккина Г.* Поколение «Next»: кто будет строить храм //Первое сентября. — 2002. — № 74, 26 октября.
323. *Реморенко И.* Крестьянское качество образования //Первое сентября. — 2002. — № 22, 30 марта.
324. *Реморенко И.* Реформа сельской школы: региональные варианты //Управление школой. — 2002. — № 43, 16—22 ноября.
325. *Реморенко И.* Сама — то инициатива не местная... //Первое сентября. — 2002. — № 61, 10 сентября.
326. *Реморенко И.* Сетевое образование в сельской школе //Управление школой. — 2003. — 16—22 марта.
327. *Реморенко И.* Сценарий или программа? //Управление школой. — 2002. — № 37 (280).
328. *Ржецкий Н.Н.* Лекции по педагогике: фундаментальные основы. — К.: ЧП «ДАН», 2001. — 40 с.
329. Розвиток загальноосвітніх навчальних закладів у сільській місцевості у 1995—1999 роках (Статистичні матеріали). — К.: МО України. — 21 с.
330. *Романенко М.* Не школа, а округ //Сільська школа України. — 2003. — № 26 (62), вересень.
331. *Романенко М.І.* Науково-методичне забезпечення реформування освіти на селі //Нива знань. — 2002. — № 2. — С.4—8.
332. *Романенко М.І.* Освітня парадигма: генезис ідей та систем: Монографія. — Д.: Промінь, 2000. — 160 с.
333. Российское образование. Сетевой подход. (Сборник статей) //Совместный выпуск журн. «На стороне подростка». — 2003. — № 3, и газ. «Сельская школа со всех сторон», 2003. — № 9—10.
334. *Руденко Л.* Пізнаю вас усіх, або Початковій ланці — окремий суспільствознавчий курс //Освіта. — 2001. — № 71—72, 12—19 грудня.
335. Руководство педагогическим коллективом: модели и методы /Пособие для руководителей образовательных учреждений /Под редакцией Лазарева В.С. — М.: Центр социальных и экономических исследований, 1995. — 158 с.
336. *Русаков А.* Педагогика с миром по питке, или Рубашка для народной школы //Первое сентября. — 2002. — № 26, 13 апреля.
337. *Русаков А.* Педагогическая целесообразность //Первое сентября. — 2001. — № 14, 24 февраля.
338. *Рыбина Л.* Что после «профиля»? //Первое сентября. — 2003. — 22 ноября.
339. *Рюэз-Штюри И., Ахтенхаген Л.* Сетевые организационно-управленческие формы — мода или необходимость? //Проблемы теории и практики управления. — 2000. — № 6. — С.68—72.
340. *Рябенюк Т.С.* Управління процесом упровадження досягнень педагогічної науки та передового педагогічного досвіду в шкільну практику //Освіта і управління. — Т.2. — 1998. — № 2. — С.27—32.
341. *Савченко О.* Реформування шкільної освіти і реалізація її оздоровчої функції //Шлях освіти. — 2001. — № 4. — С.2—7.
342. *Савченко О.Я.* Дидактика початкової школи. — К.: Абрис, 1997. — 416 с.
343. *Саймон Б.* Общество и образование: Пер. с англ. /Общ. ред. и предисл. В.Я.Пилиповского. — М.: Прогресс, 1989. — 200 с.
344. *Санталайнен Т.* и др. Управление по результатам: Пер с финск. /Общ. Ред и предисл. Я.А.Лейманна. — М.: Изд.гр. «Прогресс», 1993. — 320 с.
345. *Саранцев Г.И.* Цель, объект и предмет педагогического исследования //Педагогика. — 2002. — № 7. — С.13—18.
346. *Сбруева А.* Прогностичні моделі розвитку школи майбутнього //Шлях освіти. — 2002. — № 4. — С.29—34.
347. *Себова Л.* Лідер XXI століття //Освіта. — 2002. — № 52, 6—13 лютого.
348. *Сергеева В.П.* Управление образовательными системами: Программно-методическое пособие. — М.: ЦГЛ, 2002. — 144 с.
349. *Сергеева М., Ванюков И.* Образовательный округ — модель управления в условиях малого города. — 2003. — № 8. — С.54—64.
350. *Сердюкованні Т.* Зміни в освітніх змінах //Управління освітою. — 2001. — № 20, жовтень.
351. *Серкіс Ж.* Залиште мені моїх людей, або Організаційна культура закладу нового типу //Управління освітою. — 2002. — № 18, вересень.
352. *Сидоркін А.М.* Процесс развития воспитательной системы школы //Сов.Педагогика. — № 11, 1991.
353. *Скба В.В.* Сільська школа в цифрах і фактах //Сільська школа України, 2001. — № 28, жовтень.
354. *Слепухов М.* Закопи, закономірності, принципи та правила в педагогіці //Рідна школа. — 2002. — № 1. — С.10—12.
355. Словник іншомовних слів /За ред. О.С.Мельничука. — К., 1977. — 775 с.
356. Советский энциклопедический словарь /Гл.ред. А.М.Прохоров. — 4-е изд. — М.: Сов. энциклопедия, 1989. — 1632 с.

357. Современная западная философия: Словарь /Сост.: Малахов В.С., Филатов В.П. — М.: Политиздат, 1991. — 414 с.
358. Создание, планирование, организация проектно-целевой деятельности педагогического коллектива. Методические рекомендации / Сост. Сапрыкин В.С. — Симферополь: КНМЦУО, 1998. — 198 с.
359. Степанова Т. Модернизация сельской школы: доступность и качество образования //Народное образование. — 2003. — № 6. — С.23—29.
360. Сурма Н. Державно-громадське управління освітою в регіоні //Рідна школа. — 2002. — № 11. — С.31—33.
361. Сухомлинский О.В. Размова з молодим директором: Виб. твори в 5-ти т. — К., «Радянська школа», 1976. — Т.4. — С.393—626.
362. Темненко В. «12-річна школа: чи варто збуджувати громадську думку» //Директор школи. — 2002. — № 36(228), вересень.
363. Теория личности в западно-европейской и американской психологии. Хрестоматия по психологии личности /Ред.—сост. Райгородский Д.Я. — Самара: Издательский дом «БАХРАХ», 1996. — 480 с.
364. Терезулов Ф.Ш. Феномен социогенеза //Педагогіка. — 2001. — № 8. — С.98—103.
365. Терентьев В. Не абстрактное «священнодействие», а конкретный технологический процесс //Директор школи. Україна. — 2001. — № 2. — С.3—8.
366. Технологія експертизи управління освітнім процесом у загальноосвітньому навчальному закладі: Науково-методичний посібник /Під заг. ред. А.М. Ермоли. — Х.: Пошук, 2000. — 260 с.
367. Третьяков П.И. Управление школой по результатам: Практика педагогического менеджмента. — М., 1997. — 228 с.
368. Третьяков П.И., Митин С.Н., Бояринцева Н.Н. Адаптивное управление педагогическими системами: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. — М.: Издательский дом «Академия», 2003. — 368 с.
369. Тропер А., Энштейн М. Какая организация нужна детям? //Народное образование. — 2002. — № 8. — С.137—141.
370. Тубельский А.Н. Для чего и как мы учим: необходимо изменить содержание общего образования //Дайджест Школа-парк. — 2002. — № 1. — С.12—15.
371. Турбовский Я. Коллективизм как основа воспитания индивидуальности //Народное образование. — 2002. — № 9. — С.152—158.
372. Турченко В.Н. Методологические основы российской стратегии развития образования // Педагогіка. — 2002. — № 10. — С.97—105.
373. Україна. Стратегічна записка з реформи освіти /Управління з розвитку людських ресурсів. Регіон Європи і Центральної Азії /Під ред. Дарвас, додатковий — 2002. — 18 жовтня. — № 87580. — 55 с.
374. Управление развитием школы: Пособие для руководителей образовательных учреждений /Под ред. М.М.Поташника и В.С.Лазарева. — М.: Новая школа, 1995. — 464 с.
375. Управление современной школой (размышления руководителя) /Под ред. В.Ю. Кричевского //Сост. Л.Б.Стуканова, Л.Ю.Гладышева. — СПб.: СПбГУПМ, 1997. — 204 с.
376. Управление школой: теоретические основы и методы. Учебное пособие /Под ред. В.С.Лазарева. — М.: Центр социальных и экономических исследований, 1997. — 336 с.
377. Управління — сила взаємодії //Управління освітою. — 2003. — № 22 (70) листопад.
378. Управління загальноосвітньою школою в сучасних умовах /За ред. І.Л.Лікарчука. — К.: Вид. О.М. Ешке, 2003. — 312 с.
379. Управління школою в сучасних умовах. Проблеми теорії та практики. — К.: Інститут педагогіки АПН України, 1994. — 154 с.
380. Урбенскі А. Справжні зміни в системі освіти досягаються важкою працею //Директор школи. — 2002. — № 42, листопад.
381. Урупа М. Шкільний округ для всієї області //Директор школи, ліцею, гімназії. — 2003. — № 5—6. — С.14—15.
382. Учнівське самоврядування як форма громадянського виховання //Сільська школа України. — 2001. — № 14, травень.
383. Ушаков К. Слово в поддержку «функционирующих школ» //Директор школи. Україна. — 2002. — № 1. — С.23—25.
384. Ушаков К., Драмбян М. Матрица экранирования, или Метод группового выбора лучшей идеи //Директор школи. Україна. — 2002. — № 2. — С.31—34.
385. Ущипівський П. Учнівське самоврядування як форма громадянського виховання //Сільська школа. — 2001. — № 14, травень.
386. Феллфштейн Д.Ц. психология личностного развития подростка //Сов. педагогіка. — № 11. — 1991.
387. Философский энциклопедический словарь. — М.: Сов. энциклопедия, 1985. — 840 с.
388. Фишман Б. Вступая в режим развития: как выявить и конкретизировать наиболее актуальные проблемы? //Дайджест Школа-парк. — 2001. — № 8. — С.10—16.
389. Фишман Л.И. Обратные связи в управлении педагогической системой: Автореферат дис. д-ра пед. наук: 13.00.01. /Российская академия образования. Институт образования взрослых. СПб., — 1994. — 41 с.
390. Філософський словник /За ред. В.І.Шинкарука. — К., 1973. — 600 с.
391. Фоллет М.П. Практика управления. — М., 1992. — 121 с.
392. Форми і методи роботи з вчителями в умовах сільської школи /Наук. ред. В.Г.Слюсаренка. — К.: КМУВ ім. Б.Грінченка, 1995. — 18 с.
393. Фролов А.А. Социальное воспитание и наследие А.С.Макаренки //Педагогіка. — 2002. — № 6. — С.71—77.
394. Фрумин И.Д., Эльконин Б.Д. Образовательное пространство как пространство развития //Вопросы психологии. — 1993. — № 1.
395. Фуллан М. Сили змін. Вимірювання глибини освітніх реформ /Пер. з англ. — Львів: Центр гуманітарних досліджень ЛНУ ім. І.Франка, 2000. — 269 с.
396. Фуллан М. Сили змін: продовження /Переклад з англ. І.Савчука. — Львів: Центр гуманітарних досліджень ЛНУ ім. І.Франка, 2001. — 162 с.
397. Хаген Г. Синергетика //Пер. с англ. В.И. Емельянова // Под ред. Ю.Л.Климоншовага и С.М. Осовца. — М.: Мир, 1980. — 404 с.
398. Харламов И.Ф. Формирование личностных качеств в процессе воспитания //Педагогіка. — 2003. — № 3. — С.52—59.
399. Хомерики О.Г., Поташник М.М., Лоренсов А.В. Развитие школы как инновационный процесс: Методическое пособие для руководителей общеобразовательных учреждений /Под ред. М.М. Поташника. — М.: Новая школа, 1994. — 62 с.
400. Цикин В. Синергетика — новое мировидение //Директор школи. Україна. — 1999. — № 6. — С.51—58.
401. Цирульников А. От общей колли до собственного пути... не один шаг //Первое сентября. — 2001. — № 45, 28 июля.
402. Цирульников А. Сетевое образование: контуры новой парадигмы //Первое сентября. — 2002. — № 2, 12 января.
403. Цирульников А. Чем заменить бульдозер реструктуризации //Первое сентября. — 2001. — № 27, 14 апреля.
404. Чалый О.В. Синергетичні принципи освіти та науки. — К.: АПН України, 2000. — 253 с.
405. Через реформи в освіті — к підйому економіки //Директор школи. Україна. — 2002. — № 2. — С.3—6.
406. Черников В. СМИ: Обучение человека и социума //Народное образование. — 2002. — № 1. — С.175—183.
407. Чернишова С. Інформаційне забезпечення системи управління якістю освіти в регіоні //Рідна школа. — 2002. — № 12. — С.58—60.

408. Чернишова С.Р. Інформаційне забезпечення системи управління якістю освіти в регіоні //Нова педагогічна думка. — 2002. — № 3-4. — С.247—251.
409. Чернов Ю. Авторитарне керівництво на основі інструкції чи управлінське консультування? //Управління освітою. — 2002. — № 13—14 липень.
410. Чижевский А.Л. Космический пульс жизни: Земля в объятиях Солнца. — М., 1995.
411. Шакуров Р.Х. Социально-психологические основы управления: руководитель и педагогический коллектив. — М.: Просвещение, 1990. — 208 с.
412. Шамова Т.И. Управление образовательным процессом в адаптивной школе. — М., 2001. — 384 с.
413. Шамова Т.И., Давыденко Т.М. Управление образовательным процессом в адаптивной школе. — М.: Центр «Педагогический поиск», 2001. — 384 с.
414. Шаронин Ю. Синергетика в управлении учреждениями образования //Высшее образование в России. — 1999. — № 4. — С.14—18.
415. Шацкий С.Т. Изучение жизни и участие в ней //Пед.соч в 2-х томах. — Т.2. — М., 1964.
416. Шевцов А. Моделиємо педагогічний процес. Системно-синергетичний підхід //Освіта. — 2003. — № 16 (5033), 2—9 квітня.
417. Шевченко С. Управління сучасними системами виховної роботи //Рідна школа. — 1998. — № 3. — С.73—77.
418. Шейн Э.Х. Организационная культура и лидерство //Пер. с англ. //Под ред. В.А.Спивака. — СПб: Питер, 2002. — 336 с.
419. Шимилина А.Н. Современное и несовременное в педагогике //Педагогика. — 2002. — №7. — С. 26—31.
420. Школа — в профиль! Равнение на вузы //Первое сентября. — 2002. — № 27, 16 апреля.
421. Школа на рубежі ХХІ сторіччя: управлінський аспект: Методичний посібник. — К.: ПП «Актуальна освіта», 2000. — 212 с.
422. Школа-лицей. Концепция, педагогическое и техническое задание на проектирование учебно-воспитательного комплекса научно-производительного объединения «Ротор» /Руководители авт. кол.: А.И.Чабанов, В.Н.Мадзигон, А.И.Никитенко. — К.: НИИ педагогики УССР, 1990. — 216 с.
423. Шпалінський В.В., Помазан К.А. Психологія управління: Навчальний посібник — Харків; Веста: Ранок, 2002. — 128 с.
424. Щекин Г.В. Теория социального управления. — К.: МАУП, 1996. — 408 с.
425. Щербаков О.Ф. Адаптивна модель управління в умовах нестабільності //Директор школи. Україна. — 2002. — № 9 — С.31—37.
426. Щербань П. Професійна компетентність керівника навчального закладу //Освіта і управління. — Т.2. — 1998. — № 2. — С.33—39.
427. Щорохов Ю.И., Глушков А.В., Мамагулашвили Д.И. Организационное поведение: Учебное пособие для студентов экономических факультетов. — М.: ПЕРСЭ, 2000. — 128 с.
428. Эпштейн М. Метод проектов в школе двадцатого века. Теоретическое послесловие //Сільська школа України. — 2003. — № 30 (66), жовтень.
429. Эпштейн М. Метод проектов: история с продолжением //Первое сентября. — 2001. — № 64, 15 сентября.
430. Яковлева Н.О. Проектирование как педагогический феномен //Педагогика. — 2002. — № 6. — С.8—14.
431. Ямбург Е.А. Школа для всех. Адаптивная модель (Теоретические основы и практическая реализация). — М.: Новая школа, 1996.
432. Ярмаченко М.Д. Деякі методологічні питання управління системою освіти в Україні //Шлях освіти. — 1996. — № 2. — С.15—19.
433. Ясин В.А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию. — М.: Смысл, 2001 — 365 с.

Наукове видання

Осадчий Іван Григорович

**Освіта сільського регіону:
теорія і технологія управління розвитком
Монографія**

Художній редактор *Т. Мосієнко*
Літературний редактор, коректор *Т. Черненко*

Підписано до друку 10.07.05. Формат 60х84/8.
Папір офсет № 1. Гарнітура Таймс. Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 30,22. Обл.-вид. арк. 31,1. Зам. 306.

Видавничий дім «Шкільний світ»
01014, Київ, вул. Тимірязєвська, 2

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 623 від 04.10.2001 р.

ФО-П Галіцина Л.В.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 1181 від 27.12.2002 р.

СПД-ФО Т.Соловей

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 1581 від 28.11.2003 р.

Видруковано з готових діапозитивів в ОП «Житомирська облдрукарня»
10014, Житомир, вул. Мала Бердичівська, 17

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ЖТ №1 від 06.04.2001 р.